

ЧЕШСКИЙ ЯЗЫК

УЧЕБНИК ДЛЯ НАЧИНАЮЩИХ

SVĚT SOVĚTŮ

PRAHA 1964

Дорогие друзья!

XI съезд Коммунистической партии Чехословакии отметил огромное значение нерушимой дружбы народов Советского Союза и Чехословакии.

В это же время организовывались кружки чешского языка в отделениях Общества советско-чехословацкой дружбы.

Учитывая это обстоятельство, Центральная комиссия Народных курсов русского языка при Центральном комитете Союза чехословацко-советской дружбы приняла обязательство составить и издать учебник чешского языка.

Началом выполнения этого обязательства было издание в 1960 г. опытного учебника „Чешский язык“. На основе широкого спроса на этот учебник, используя и учитывая все примечания критики, тираж этого учебника увеличивается так, чтобы обеспечить им всем желающим.

Учебник в первую очередь предназначен в помощь кружкам чешского языка, которые организывает Общество советско-чехословацкой дружбы во многих городах СССР. Он предназначен также как начальное пособие для советских граждан, пребывающих в Чехословакии и интересующихся не только жизнью наших народов, но и чешским языком.

Целью этого учебника является:

научить читать и понимать чешские тексты в учебнике и нетрудные статьи в чешских газетах, журналах и книгах и пользоваться чешско-русским словарем;

понимать быденные вопросы и ответы и короткие разговоры; говорить короткими фразами и задавать также вопросы, касающиеся бытовых тем;

написать привет, поздравление, простое письмо и т. п. —

При создании учебника был использован десятилетний опыт методистов и преподавателей Народных курсов русского языка для взрослых.

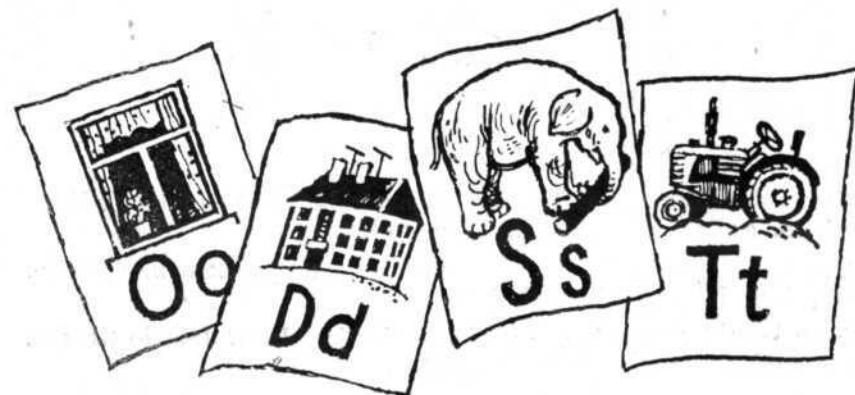
Желаем всем, кто будет пользоваться этим учебником, больших успехов в изучении чешского языка.

*Авторский коллектив
Центральной комиссии
Народных курсов русского языка*

ЧЕШСКИЙ АЛФАВИТ

Буквы		Название буквы	Приблизительное звуковое соответствие в русском языке
печатные	рукописные		
A a	<i>A a</i>	a	а
B b	<i>B b</i>	be	б
C c	<i>C c</i>	ce	ц
Č ě	<i>Č ě</i>	če	ч
D d	<i>D d</i>	de	д
Ď ě	<i>Ď ě</i>	dě	дь
E e	<i>E e</i>	e	э
	<i>ě</i>	ije	е
F f	<i>F f</i>	ef	ф
G g	<i>G g</i>	ge	г
H h	<i>H h</i>	ha	украинское г
CH ch	<i>Ch ch</i>	cha	х
I i	<i>I i</i>	i (měkké i)	и
J j	<i>J j</i>	je	й
K k	<i>K k</i>	ka	к
L l	<i>L l</i>	el	л
M m	<i>M m</i>	em	м

Буквы		Название буквы	Приблизительное звуковое соответствие в русском языке
печатные	рукописные		
N n	<i>N n</i>	en	н
Ñ ñ	<i>Ñ ñ</i>	eñ	нь
O o	<i>O o</i>	o	о
P p	<i>P p</i>	pe	п
Q q	<i>Q q</i>	kve	к
R r	<i>R r</i>	er	р
Ř ř	<i>Ř ř</i>	eř	рж, рш
S s	<i>S s</i>	es	е
Š š	<i>Š š</i>	eš	ш
T t	<i>T t</i>	te	т
Ť ť	<i>Ť ť</i>	tě	ть
U u	<i>U u</i>	u	у
V v	<i>V v</i>	ve	в
W w	<i>W w</i>	dvojitě v	в
X x	<i>X x</i>	iks	кс, гз
Y y	<i>Y y</i>	upsilon (tvrđé y)	и
Z z	<i>Z z</i>	zet	з
Ž ž	<i>Ž ž</i>	žet	ж

1 Чешские буквы A E O U B D J K L M N S T Ударение Связка

A a O o K k T t M m
A a O o K k T t M m

Takt. Kam? Tam. Tok. Oko. Matka.

Ударение в чешском языке падает всегда на первый слог слова.

atom kakao Oka Ota matka Kama

Ударные и безударные гласные произносятся одинаково отчетливо. Безударные гласные не подвергаются редукции; так, напр., безударное [o] произносится как ударное [o].

E e U u D d L l N n
Э э У у Д д Л л Н н

Ema ekonom Don k Donu doma Kladno okno ano Dukla

Чешское [e] произносится как русское [э]: te [tэ], de [dэ], ne [нэ], me [мэ].

Ema Ela Etna den ten teta metoda neon

Чешское [l] произносится мягче твердого русского [л: лак], но тверже мягкого [л': липа].

Ela Ele kolo na kole lak led element leden nedaleko talent

V b	S s	J j
Б б	С с	Й й
Bajkal	sad	boj
banka	Omsk	nalej
bok	nos	dejte

Buk a dub. Dunaj a Labe. Sad u domu. Dnes budeme doma. Dejte mu kolo. Nalejte Ele kakao. Dej mu ten lak.

Сочетания ja, je, jo, ju произносятся как русское я, е, ё, ю: Jalta, Jan, Jelena, jedu, jod, juta.

Kam jedete? Jedu s Janem k Ele. — Kde je Jelena? Jela do Kladna. Je to daleko? Ano. — Dejte mu jablko.

<i>Сравните:</i> To je teta Ema.	Это тётя Эма.
To je moje matka.	Это моя мать.
Kdo je to?	Кто это?

Глагольная связка в чешском языке употребляется и в настоящем времени.

Предлоги

Слово, следующее за односложным предлогом (do, na, u, od ...), теряет свое ударение; ударение переходит в таком случае на предлог: do Kladna, na kole, u domu, od Jana.

Упражнения

Прочтите: de — te — ne — me — se — be — le

Den, deska, dnes, jede, jedeme, model, dejte, ten, teta, nese, letos, sen, budete, budeme, jdete, jdeme.

Прочтите вслух:

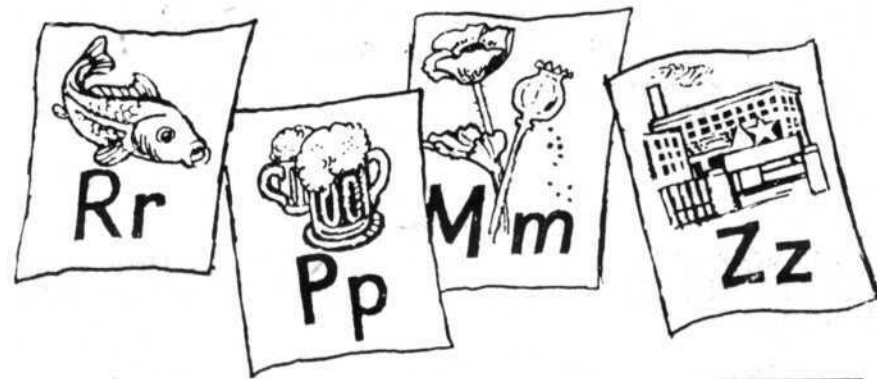
Kdo je tam? Matka. — Je tam teta Ela? Ano, je. — Kde je Jan? Doma. — Je Ota doma? Je. — Kde je Ema? Jela do Kladna. Je to daleko? Ne. Jela tam na kole. — Kam jdete? Jdu k tomu domu.

Переведите:

Кто это? Это тетя Эма. — Где Ота? Он дома. — Куда вы едете? Я еду в Кладно. Это далеко? Да. — Вы будете сегодня дома? Да, будем.

Ответьте на вопросы:

Kdo je tam? Kdo je doma? Kde je teta? Kam jela Ela? Kam jedete? Je to daleko? Budete dnes doma?

2 Чешские буквы I Y P R V Z
Долгие гласные
Глагол *byl*
Прошедшее время

I i Y y

mi — my li — ly si — sy bi — by

Буквы I i, Y y обозначают один и тот же звук [i]. Все согласные (за исключением d, t, n) перед i и y произносятся одинаково.

Matka myla Emu. Dej mi to! Kdo tam byl? My oba. Kde je ten byl? To je syn tety Emy. Byli jste dnes u matky? Byli jsme u Ely.

Сочетание ji произносится как [йи]: muji, biji.

Долгие гласные звуки

Особенностью звуковой системы чешского языка является наличие в ней кратких и долгих гласных. Долгие гласные произносятся приблизительно вдвое дольше кратких. Долготу гласных на письме обозначает надстрочный значок '.

Краткие гласные: a e i (y) o u
Долгие гласные: á é í (ý) ó ú

á: mák, sádlo, máslo
é: léto, mléko, jméno
í, ý: bílý, milý, mýdlo

ó: móda, tón, sólo
ú: úkol, ústa, útok

Долгота и краткость гласных не связана с местом ударения:
salám, také, bílý.

Долгое [u] имеет двойное изображение:

ú: úkol, útok
ů: dům, domů.*)

Máte sýr a mléko? Máme. Dejte nám deset deka**) salámu. Kolik stojí kilo sádla? Kolik stojí máslo? Jdu domů. To je můj syn. Jaké je to mýdlo?

P p	R r	V v	Z z
П п	Р р	В в	З з
pivo	ryba	voda	závod
psát	traktor	Slovensko	znám
dopis	Tatry	Ostrava	západ

Máte pivo? Ano. Máme známé pivo „Prazdroj“. Kdo vám poslal ten dopis? Marta. Kde je? V Praze. Znáte Karlovy Vary? Znáám, byl jsem tam v únoru.

Milý Tondo!

Zasílám vám pozdravy z Ostravy. Mám pro Tebe dopis od tety Emy. Byla s námi na Slovensku. Pozdravuj matku a sestru.

Tvůj Ivan

Настоящее время глагола být быть

В отличие от русского языка глагол být имеет спрягаемые формы и употребляется во всех лицах:

jsem	jsme
jsi	jste
je	jsou***)

*) ú пишется в начале слова или после приставок, ů в середине или в конце слова.

**) deset deka (= deka gramů) сто граммов.

***) В разговорном языке j в начале форм jsem, jsi, jsme, jste, jsou обычно не произносится.

При глагольных формах в чешском языке личные местоимения обычно опускаются: Я русский. — Jsem Rus.

Jsem dnes doma. Jsme na Slovensku dva roky. Jan a Ivan jsou u tety. Jsi spokojen? Jste v úterý doma?

Прошедшее время

byl jsem	byli jsme
byl jsi	byli jste
byl	byli

Byl jsi dnes doma? Ne, byl jsem u tety. A kde byla matka? Byla tam také. — Byli jste na Slovensku? Byli jsme tam letos. — Kde jste byli v sobotu? Byli jsme u sestry.

Прошедшее время в чешском языке образуется при помощи личных форм настоящего времени глагола být (jsem, jsi, jsme, jste) и так наз. причастия на -l: я был — byl jsem, ты знала — znala jsi, мы мыли — myli jsme, вы везли — vezli jste.

В 3-ем лице единственного и множественного числа формы вспомогательного глагола опускаются: он был — byl, она знала — znala, они несли — nesli.

В отличие от русского языка, чешские причастия на -l сохраняют родовые окончания и во множественном числе, где, кроме того, в мужском роде находит свое выражение категория одушевленности: Jan a Ivan byli doma. Traktory jely na pole. Vlasta a Marta byly na Slovensku. Kola stála u domu. Родовые окончания сохраняются и при обращении на вы. Сравните: Где вы были, Павел? Kde jste byl, Pavle? Где вы были, Анна Петровна? Kde jste byla, Anno Petrovno?

Вспомогательные формы глагола в прошедшем времени никогда не ставятся на первом месте в предложении, так как первое место является всегда ударяемым, а упомянутые вспомогательные формы являются безударными словами. Их место в предложении после первого фразового или логически ударяемого члена: Kde jste byli? Byli jsme doma. Dali jste mu dopis? Znali jste Ivana? Kam jste jeli?

Упражнения

Прочтите и переведите на русский язык:

Kdo je tam? Vlasta. Dobrý den. Jak se máte? Kde jste byla? Doma. Kde je sestra? Na Slovensku. Byl jsem tam také. Znáte Karlovy Vary? Ano. Byli jsme tam s Janem. Máte auto? Mám. Jaké máte auto? „Spartaka“.

Переведите на чешский язык:

Я дома. Я был дома. Где вы были? Есть у вас автомобиль? Есть у Евы велосипед? Куда вы едете? Домой. Добрый день!

Ответьте на вопросы:

Kdo je tam? Znáte Moskvu? Znáte Ostravu? Máte sestru? Kde jste byl? Byl jste na Slovensku?

3

Чешские буквы H C Ch F G X R
Отрицательная частица

H h

Чешское [h] обозначает согласный звук, близкий по произношению к украинскому [г].

Hora, hotel, noha, mnoho, hlava, Praha.*)

Znáte Prahu? Zám. — Kde je Helena? Doma. Bolí ji hlava. — Haló! Haló! Kdo je tam? Karel Horák. — Kde je hotel „Jalta“? Blízko hotelu „Evropa“.

C c	Ch ch	F f	G g	X x
Ц ц	X x	Ф ф	Г г	Кс кс
cigareta	chléb	film	generál	xylofon
koncert	ucho	fyzika	garáž	taxi
otec	sucho	telefon	filolog	Alexandr

*) В русском языке в словах славянского происхождения чешскому [h] соответствуют буква г: mnoho много, noha нога, hora гора.

Kde pracuje tvůj otec? Máte cigarety? Jak se vám líbí ten koncert? Kde je tady telefon? Byl jste v sobotu na fotbale? Letos bylo sucho, je málo ovoce.

В чешском языке *g* встречается только в словах иностранного происхождения: *granát, grafik, generace*. Только в словах иностранного происхождения встречается также *x*, которое произносится как [кx] (*export, praxe, taxi, Alexandr*) или как [гз] (*existence, examinátor, exekuce*).

R ě

Специфически чешский звук [ř] произносится приблизительно как

[рж] (перед гласными, звонкими и сонорными согласными: řada, řváti, hřmíti), или как

[рш] (в конце слова, перед глухими согласными и после глухих: malř, lékařský, řti).

Мůj přítel přijel do Prahy. — Kdy k nám přijdete? Ve středu. — Znáš řeku Labe, Dunaj a Váh. — Kdy přijedete domů? Pozitř. — Dejte mi lístek do páté řady. Lístek stojí řti koruny.

Отрицание

Русской частице нет в отрицательном ответе на вопрос соответствует чешское *ne*: Půjdeš s námi na koncert? Ne. — To je tvůj otec? Ne. — Umíte anglicky? Ne.

Отрицательная форма глагола образуется при помощи отрицательной частицы *ne*, которая всегда пишется слитно с глаголом: *ne*mám, *ne*znám, *ne*půjdu, *ne*pojedu, *ne*jsem, *ne*jsi, *ne*jme, *ne*jste, *ne*jsou.

Eva s námi nepůjde do kina. Nemá lístek. Neznám toho spisovatele. Nedáme vám ten dopis. Nejsm spokojen. Nepojedu do Tater, nedostala jsem poukaz.

Глагол *být* в 3-ем лице единств. числа наст. времени имеет особую отрицательную форму *není**): To není moje matka, to je teta Ema. Tady není vchod.

*) Произношение (ней) — см. урок 4-ый.

При отрицательной форме глагола подлежащее находится в форме именительного падежа:

Sestra není doma.
Ivan tu není.

Сестры нет дома.
Ивана здесь нет.

Упражнения

Прочтите вслух и переведите:

Kde jste byl? Byl jsem v Tatrách. S kým jste tam byl? S otcem a matkou. Jak dlouho jste tam byli? Řti týdny. — Haló! Kdo je u telefonu? Helena. Dobrý den. Jak se máte? Dobře. Kde jste? V hotelu „Jalta“. Přijedu tam. — Je tu soudruh Novák? Ne, přijde pozitř.

Ответьте на вопросы:

Byl jste v Karlových Varech? Kdo je u telefonu? Znáte soudruha Horáka? Půjdete s námi do hotelu? Umíte anglicky? Máte cigarety? Jaké máte cigarety? Který nový film znáte?

Образуйте отрицательные формы глаголов:

Půjdu s vámi na procházku. Pojedu s tebou na výlet. Jsem spokojen. Dostala jsem lístek na koncert. Sestra mi poslala dopis. To je lehké. To je zajímavé. To je soudruh Řehák.

Переведите:

Я сегодня дома. Я был сегодня дома. Где вы были в этом году? Я был в Татрах. Кто приехал? Мой друг. Где товарищ Новак? Дайте мне папиросы!

4 Чешские буквы Č Š Ž Ď Ť Ň ě
Глагол mít
Мягкие согласные

Č č	Š š	Ž ž
Ч ч	Ш ш	Ж ж
čaj	škola	Žilina
český	Sása	družba
Československo	Šumava	železo

Чешское [č] произносится тверже, чем русское [ч].

Чешское [š, ž] произносится мягче, чем русское [ш, ж].

Jaký čaj máte? Gruzínský a čínský. — Co čtete? Čtu český časopis „Praha—Moskva“. — Znáte spisovatele Haška? Zním jeho „Dobrého vojáka Švejka“.

Глагол mít — иметь

Настоящее время

mám	máme
máš	máte
má	mají

Mám právo vám to říci. — Co máte proti tomu? — Máte v úmyslu jet do Prahy? — To má velký význam.

Для передачи оборотов речи „у меня есть“ в чешском языке употребляется форма глагола mít:

Mám v Československu mnoho přátel. Máš můj dopis? Kdo má lístek na koncert? Máme nový byt.

Ď ě	Ť ť	Ň ň*)
Дь дь	ТЬ ть	Нь нь
Naďa	Vrátá	Máňa
Láďa	šťáva	Táňa
Maďarsko	šťastný	Plzeň

Váňa je Rus). Vláďa je Čech. Naďa je Ruska. Máňa je Češka. Láďa byl v Tatrách. Buď zdrav! Buďte zdraví! Znáte Plzeň? Plzeňské pivo je známé v celém světě. Dobrou chuť!**

Перед *i, í* мягкость согласных *d, t, n* не обозначается, но сохраняется в произношении: divadlo, ticho, Nina, Bratislava, Antonín, Leningrad.

Только в словах иностранного происхождения произносим *di, ti, ni* с твердым *d, t, n*: politika, taktika, nikotin, didaktika, matematika.

Для обозначения мягкости согласных *d, t, n* перед *-e* надстрочный значок пишется над *-e*: dě, tě, ně (dělník, děkuji, děti, tělo, těsto, těsný, něco, někdo, Něva, lázně).

ď	ť	ň	buď	chuť	Plzeň
ďa	ťa	ňa	Láďa	Vrátá	Máňa
ďu	ťu	ňu	Láďu	Vrátu	Máňu (Винительный п.)
ďě	tě	ně	Láďo!	Vrátó!	Máňo! (Звательный п.)
ďu	ťu	ňu	divadlo	Bratislava	Lenín
ďe	ťe	ně	dělník	tělo	Němec

Vrátá byl s Antonínem v Plzni. Láďa byl v Žilině. Máňa byla v Maďarsku. Můj otec je dělník. Pracuje v továrně. Znáte tu knihu? Ne. To je kniha Boženy Němcové. Znáte Suchoňovu operu „Krutňava“?

Букву *ě* пишем также после *m, b, p, v, f*: mě, bě, pě, vě, fě. Слог *mě* произносим [mňe]: město, měsíc, náměstí, měl jsem. Слоги *bě, pě, vě, fě* произносим [bje, pje, vje, fje]: běžet, oběd, pět, pěkný, květen, sovětský, v Utě, v Alfě.

*) Для обозначения мягкости согласных (*d, t, n*) употребляется у печатных букв *D, T, N, n* надстрочный значок *ˇ*, у *d, t* — надстрочный значок *'*.

**) Названия национальностей пишутся в чешском языке с большой буквы.

Упражнения

Прочтите:

1. Která města na Slovensku znáte? Znáám několik slovenských měst. Byl jsem v Bratislavě, v Prešově a v Žilině. Byl jsem tam pět měsíců. — Byla jste v Moskvě? Ano, byla jsem tam letos v květnu. — Byla jste v Kyjevě? Byla jsem tam v zimě. — Kolik let je Máně? Deset. Je o pět let mladší než Věra. — Jste členem Svazu československo-sovětského přátelství? Ano, už devět let.

2. *ti* — *ty*: tikat × tykat (тикать × обращаться к кому-либо на ты)
di — *dy*: díky × dýky (спасибо × кинжалы)
ni — *ny*: psaní × papsaný (писание, письмо × написанный).

3. diktát, diplom, dirigent, diskuse, diktatura; Tibet, motiv, kolektiv, titul, lokomotiva; nikl, nikotin.

Прочтите и переведите:

Milý příteli! Jsme v Československu. Viděli jsme už hlavní město Prahu. Byli jsme také v Bratislavě. Ve středu pojedeme do Plzně. Zdravíme Tě srdečně. Tvoje Helena.

Переведите на чешский язык:

Я знаю чешский журнал „Прага—Москва“. Я чех — я чешка. Я русский, она русская. Это наш друг. Вы знаете курорт Карловы Вары?

Ответьте на вопросы:

Znáte Prahu? Byl jste v Leningradě? Vy jste Rus? Vy jste Češka? Kde je váš přítel? Kam pojedete? Kde jste byl v létě? Která města v Československu znáte? Které řeky v Československu znáte?

Запомните точно порядок чешского алфавита:

a, b, c, č, d, ě, e, ě, f, g, h, ch, i, j, k, l, m, n, ň, o, p, r, ř, s, š, t, ť, u, v, x, y, z, ž.

Расположите в алфавитном порядке следующие фамилии писателей:

Vančura, Fučík, Nezval, Olbracht, Závada, Hašek, Pujmanová, Majerová, Řezáč, Čapek, Jariš, Pluhař, Šrámek.

5

Разговоры
Будущее время. Инфинитив
Рукописные буквы А, О, Е, Ж, К, М, Т
Чешско-русские омонимы

ROZHOVORY

- Dobrý den, Věro!
- Dobrý den, Ivane! Jak se máte?
- Děkuji, dobře.
- Co je nového?
- Včera přijel do Prahy můj přítel ze Sovětského svazu.
- Umí česky?
- Rozumí česky, ale mluví ještě málo.
- Kdy ho uvidím?
- Dnes nebo zítra.
- Pozdravujte ho, prosím vás.
- Děkuji. Na shledanou.
- Na shledanou.

- Dovolte, abych se představil. Jmenuji se Pavel Korolenko.
- Těší mě. Jsem Věra Králová. Soudruh Sizov mi o vás vypravoval.
- Jsem v Československu poprvé. Ale mnoho jsem slyšel o vaší zemi.

- **Budu vám o ní vypravovat.**
— **Jste velmi laskava.**

děkuji спасибо
dobře хорошо
přítel, -e м друг
Sovětský svaz Советский Союз
umět, umím, -íš ... -ějí уметь
mluvit, -ím, -íš ... -í говорить
rozumět, -ím, -íš ... -ějí понимать
dnes сегодня
zítra завтра
pozdravovat, pozdravuji, -eš ... -í
передать привет
na shledanou до свидания

dovolit, dovolím, -íš ... -í разрешить
představit se, -ím, -íš, ... -í предста-
виться
jmenovat se, jmenuji, -eš ... -í: jme-
nuje se его зовут
těšit mě очень приятно
vypravovat, vypravuji, -eš ... -í рас-
сказывать
poprvé впервые, в первый раз
krásný красивый
země, -ě ж страна, земля
laskavý любезный

Примечания

Kdy? Předevčirem, včera, dnes, zítra, pozítří.
Přijel do Prahy, do Moskvy, odjel do ČSSR, do SSSR, jel do Bratislavy, do
Karlovyh Varů.
z (ze) = из: Přítel ze Sovětského svazu, z Československa, z Plzně.
Возвратная частица пишется отдельно и во всех лицах имеет одинако-
вую форму: představím se, představíte se, jmenuje se, jmenuji se, učím se, učí se...

Будущее время глагола být

budu	budeme
budeš	budete
bude	budou

Budeš zítra doma? Ano, budu. — Soudruzi budou večer v divadle. —
Budete v sobotu u tety? Sestra tam také bude. — Budeme s tím spoko-
jeni.

Будущее время глаголов несовершенного вида

состоит из форм будущего времени глагола být и инфинитива
спрягаемого глагола:

Budu vám vypravovat o Bratislavě.
Kdy budeš psát dopis do Moskvy?
Soudruh bude s vámi mluvit česky.
Budeme od vás pozdravovat soudružky.
Budete kouřit cigarety „Lípy“?
Soudruzi budou pít čaj.

Budu se učít česky. Budeš se mnou mluvit slovensky? Bratr bude
pracovat ve velké továrně. Budeme od vás pozdravovat tetu Emu.
Budete pít po obědě pivo? Soudružky nám budou vypravovat
o Moskvě.

Инфинитив в чешском языке оканчивается на -t или на -ti.*) Несколько
глаголов оканчивается на -cí, напр. moci, péci, téci (— срав. мочь, печь, течь).
Односложные инфинитивы имеют часто долгий звук в корне (něst, číst,
jíst, dát, stát, znát, krýt, brát).

Рукописные буквы

A a O o E e J j K k M m T t
A a O o E e J j K k M m T t

Tak. Atom. Maska. Oko. Ema.
Máme kakao. To je moje maska. To je
sesta Ema. Jak? Tak. Kam? Tam.

Чешско-русские омонимы

В родственных русском и чешском языках имеется много общих
или близких корней и слов, близких по происхождению и зна-
чению. Примеры:

сад	sad	улица	ulice
парк	park	отец	otec
дед	děd	окно	okno
лето	léto	река	řeka

Но, кроме того, существуют слова, звучащие приблизительно
одинаково, но имеющие совсем другое значение. Примеры:

*) Окончание -ti книжное.

krásný	красивый	красный	červený, rudý
život	жизнь	живот	břicho
pozor	внимание, осторожно!, берегись!	позор	hanba
palec	большой палец	палец	prst
chudý	бедный	худой	hubený
žádný	никакой	жадный	chtivý, lačný
čerstvý	свежий	черствый	tvrdý (chléb)
lakomý	скупой	лакомый	mlsný

Упражнения

Прочтите предложения и подчеркните предлоги:

Zítřa pojedeme do Tábora. Přijeli jsme ze Sovětského svazu. Vzpomínáme na Vás a těšíme se na shledanou. Za několik týdnů pojedu na dovolenou. Mám pro vás lístek do divadla. Od koho jste dostala ten dopis? Od Máši.

Переведите:

Rudé náměstí. Krásné město. Život ve městě. Operace břicha. Pozor, auto! Čerstvá zelenina. Lakomý člověk. Chudá žena. — Jak se máte? Děkuji, dobře. — Dovolte, abych se představil. Těší mě. Byl jste již v Československu? Byl. — Co vás bude zajímat? Vypravujte mi o Slovensku. — Jste velmi laskav. — Kdy přijede váš přítel? Zítřa. — Kdy jste byl v Bratislavě? Včera.

Переведите на чешский язык:

Как поживаете? Спасибо, хорошо. Что нового? Товарищ Сизов приехал из Советского Союза. Когда он приехал? Он приехал вчера. Вы говорите по-чешски? Да, говорю. Нет, не говорю. Когда я вас увижу? Завтра. Добрый день! До свидания!

Образуйте будущее время:

Образец: *Znát: Znal jsem dobře Prahu. — Budu znát dobře Prahu.*

Vypravovat: Otec nám vypravoval o Bratislavě.

Psát: Psal jsem příteli do Československa.

Mluvit: Mluvili jsme jen česky.

Pít: Pil jste pilsenské pivo?

Pracovat: Kde jste pracoval?

Vydělávat: Kolik jste vydělával?

Расскажите о том, что будете делать сегодня вечером, в субботу, летом.

Ответьте на вопросы:

Co budete pít po obědě? Kdy budete psát příteli? Kdy budete mluvit se soudruhem Markem? V kterém hotelu budete bydlet? Budete kouřit?

Напишите:

To je teta Ema. Jak je to? To je moje matka. Máte kakao?

6

Разговор: Семья
Числительные 1—20
Дифтонги
Глаголы типа *nést*
Рукописные буквы D, N, L, S, I, Y, U

ROZHOVOR

- Dobrý večer, soudružko Králová.
- Dobrý večer, soudruhu Sizove.
- Kam jdete?
- Jdu do Národního divadla.
- Dovolíte, abych vás doprovodil? Jdete do divadla sama?
- Ne. Můj muž na mne čeká u divadla.
- A děti jsou doma?
- Syn a dcera jsou doma s tetou Vlastou.
- Vaše sestra bydlí s vámi?
- Už dva roky. Muž pracuje v továrně, já jsem v kanceláři a Vlasta vede domácnost. Dříve jsme bydleli u rodičů. A co dělá vaše žena?
- Děkuji, má se dobře. Je učitelkou a práce ve škole se jí velmi líbí. Naše děti jsou u babičky a u dědečka. Ještě nechodí do školy.
- Kolik je jim let?
- Staršímu chlapci je šest, mladšímu pět.
- Už jsme u divadla. Pozdravujte vaši rodinu.

doprovodit, -ím, -íš ... -í проводить
čekat, -ám, -áš ... -ají ждать
dcera, -y *ж* дочь
bydlet, -ím, -íš ... -ejí жить
kancelář, -e *ж* канцелярия, бюро
domácnost, -i *ж* домашнее хозяйство
dříve раньше
mít se dobře поживать хорошо

práce, -e *ж* работа
líbit se, -ím, -íš ... -í нравиться
velmi очень
babička, -y *ж* бабушка
dědeček, -čka *м* дедушка
rodina, -y *ж* семья
noc, -i *ж* ночь
chlapec, -rse *м* мальчик

Лексические пояснения

večer 1) существительное — вечер 2) наречие — вечером
muž 1) муж 2) мужнина
žena 1) жена 2) женщина
rodina — семья (rodina — vlast; власть — moc)
pozdravovat ženu, muže — привет жене, мужу (поздравлять — blahopřát: blahopřeji Vám k Novému roku, blahopřejeme vám k Prvnímu máji)
Dobrou noc! — Спокойной ночи!

teplý večer, zimní večer
Večer budu doma. Večer budeme hrát šachy.
Můj muž čeká před divadlem.
Kdo je ten muž?
Moje žena pracuje v továrně.
Znáte tu ženu?

Запомните следующие предложения и глагольные управления:

Kam jdete? Jdu do divadla, jdeme do kina, jdeme do školy.
Kde pracujete? Pracuji v továrně, v závodě, ve škole.
Kam jedete? Jedu do Prahy, jedeme do Československa, jedeme do Sovětského svazu.
Na koho čekáte? Čekám na matku, sestra čeká na tetu, čekáme na soudruha Nováka, čekáme na babičku.

Упражнения

Ответьте на вопросы:

Kde pracuje váš bratr? Pracuje váš muž v továrně? Kde pracuje vaše sestra? Líbí se vám vaše práce? Kdo vám vede domácnost? Máte děti? Kolik let je vašemu chlapci? Jak stará je vaše dcera? Chodí vaše děti do školy? Kam jdete? Byl jste v Národním divadle? Kdo na vás čeká?

Устно поставьте вопросы к выделенным словам и словосочетаниям:

Tento herec hraje dnes hlavní úlohu. V Národním divadle hrají „Rusalku“. Soudruzi byli včera v kině. Sestra byla v neděli ve Smetanově divadle. Zítra půjde na koncert.

Спросите по-чешки у своего товарища,

с кем он идет в театр, куда он едет, есть ли у него дети, что делает его жена, где он работает, работает ли его жена, где живет его семья.

Расскажите по-чешки о своей семье.

Количественные числительные

jeden, jedna, jedno	šest	jedenáct	šestnáct
dva, dvě, dvě	sedm	dvanáct	sedmnáct
tři	osm	třináct	osmnáct
čtyři	devět	čtrnáct	devatenáct
pět	deset	patnáct	dvacet

Дифтонги

Гласные [а, о, е] в сочетании с гласным [u] образуют дифтонги au, ou, eu; дифтонги произносим слитно, как один слог: au-to, au-tor, sou-sed, sou-druh, pseu-donym, feu-dální.

S kým jdete do divadla? S matkou, s tetou Martou.

S kým chcete mluvit? Se soudružkou Věrou Novákovou.

S kým pojedete do Prahy? S učitelkou Vlastou Královou.

Na shledanou! Dobrou noc!

Глагол nést

Настоящее время		Окончания	
nesu	neseme	-u	-eme
neseš	nesete	-eš	-ete
nese	nesou	-e	-ou

Přinesu vám knihu Aloise Jiráska „Proti všem“. Komu neseš ty noviny? Sestra nám přinese časopis „Nová doba“. Odnese dopis na poštu. Co to nesete? Soudruzi přinesou „Rudé právo“.

По образцу nést — nesu спрягаются, напр.:

číst Čtu román Marie Majerové „Siréna“. Co čteš? Soudruh Nováček čte nový časopis „Plamen“. Čteme sportovní zprávy. Čtete už dobře česky? Soudružky čtou román slovenského spisovatele Hečka.

vést Každé ráno vedu dítě do školy. Vedeš sama domácnost? Kdo vede vaši delegaci? Provedeme vás po Václavském náměstí. Nevíme, kde je Smetanova divadlo; zavedete nás tam? Soudruzi nás odvedou do restaurace.

jit Dnes jdu do Národního divadla. Jdeš do kina? Otec jde na koncert. Jdeme na Staroměstské náměstí. Jdete domů? Děti jdou do školy.
brát беру, береš, бере, береме, берете, берou
zvat звu, звеš, зве, звеме, звете, зvou
jet jedu, jedeš, jede, jedeme, jedete, jedou
tisknout tisknu, tiskneš, tiskne, tiskneme, tisknete, tisknou
minout minu, mineš, mine, mineme, minete, minou

Упражнения

Переведите на чешский язык:

Куда ты идешь? Я иду на завод. — Когда ты пойдешь в театр? Завтра. — Что ты читаешь? Я читаю газету. А вы? Мы читаем новый роман. — Мама занимается домашним хозяйством. — Товарищи принесут газеты.

Переведите на русский язык:

Dovolte, abych vás doprovodil. Jdete sama do divadla? Vaše sestra bydlí s vámi. Kde pracujete? Pracuji v továrně. Můj muž pracuje v kanceláři. Kdo vám vede domácnost? Líbí se vám práce ve škole? Ano, líbí. Pozdravujte vaši rodinu. Děkuji.

Слова в скобках поставьте в соответствующих падежах, дополняя окончания творительного падежа единственного числа существительных женского рода (-ou):

V neděli jdu s (matka) do divadla. Včera jsem mluvila s vaší (sestra). V pondělí pojedu s (teta Vlasta) do Prahy. Zítřka vás seznámím s (učitelka Nováková). Bydlíme s (babička). Jdeme s (dcera) do kina.

Составьте предложения, употребляя формы настоящего времени следующих глаголов: číst, vést, jet, zvat.

Рукописные буквы

Dd Nn Ll Ss Ii Yy Uu
D d N n L l S s I i Y y U u
doma, Tonda, bank, Kladno, sádlo,
kilo, máslo, mýdlo, u domu, kolik

Milý Tondo. Teta Ema jela dnes do Kladna. Jela sam s maskou. Ema sam není, je doma s malou Elou.

Переведите и напишите:

Сколько стоит кило масла? Есть у вас колбаса? Как поживаете? Куда вы едете? Сегодня мы поедem в Кладно. Что вы несете? Куда вы идете? Я иду в кино. Сестра идет в Национальный театр. Когда вы поедете в Прагу? С кем поедет товарищ Новак в Брно?

- 7** Разговор: Завтрак, обед, ужин
Род имен существительных
Окончания имен прилагательных
Рукописные буквы В, Н, Р, Р, V, Z

ROZHOVOR

Ráno v kavárně.

- Dobrý den. Budete snídat?
- Ano. Co máte k snídani?
- Je tady bílá káva, čaj a kakao.
- A co máte k tomu?
- Chléb nebo rohlíky s máslem.
- Přineste mi, prosím vás, čaj a dva rohlíky s máslem.

V poledne v závodní jídelně

- Obědváte každý den v závodní jídelně?
- Ano. Vaří tam dobře.
- Kolik platíte za oběd?
- Čtyři koruny.
- Co jste měli včera k obědu?
- Polévku, hovězí maso s bramborem a zeleninou a moučník.

Večer v restauraci

- Přineste nám, prosím vás, jídelní lístek.
- Prosím.
- Dejte mi vepřovou s knedlíkem a se zelím a soudružce přineste řízek s bramborovým salátem.
- A co budete pít?
- Přineste jedno pilsenské pivo a minerální vodu.

ráno 1) утро, 2) утром

kavárna, -у ж кафе

snídat, -ám, -áš ...-ají завтракать

káva, -у ж кофе

rohlík, -и м рожок, рогалик, подковка

poledne, -е ср полдень

závodní заводской

jídelna, -у ж столовая

obědvat, -ám, -áš ...-ají обедать

platit, -ím, -íš ...-í платить

polévka, -у ж суп

nebo или

hovězí maso говядина

brambor, -и м картофель

zelenina, -у ж овощи

moučník, -и м сладкое

restaurace, -е ж ресторан

jídelní lístek, -stku м меню

vepřová, -é ж свиžина

zelí, -í ср капуста

řízek, -zku м шницель

talíř, -е м тарелка

lžice, -е ж ложка

vidlička, -у ж вишка

nůž, nože м нож

sklenice, -е ж стакан

Лексические пояснения

Kdy?

ráno

v poledne

dopoledne

odpoledne

večer

ve dne

v noci

Kogdá?

утром

в полдень

до обеда

после обеда

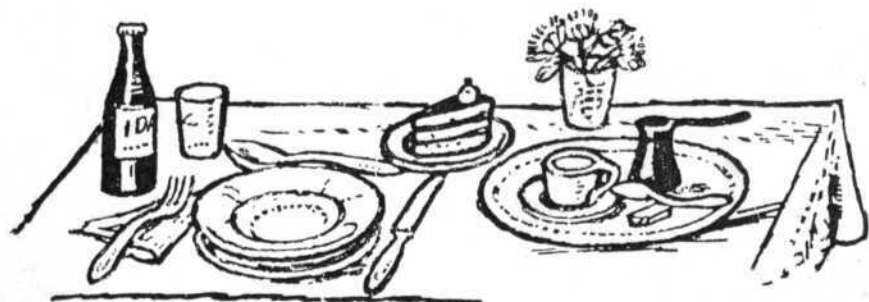
вечером

днем

ночью

Сравните русские и чешские предлоги:

Co máte k snídani, k obědu, k večeři? Что у вас на завтрак, на обед, на ужин?

hluboký a mělký talíř; příbor: lžice, vidlička a nůž; sklenice, láhev, talířek, šálek, lžička, ubrousek, ubrus.

JÍDELNÍ LÍSTEK

HOTEL PRAHA

Studené předkrmy¹

Uherský salám, máslo, okurka
Pražská šunka
Večce s kaviárem²

Polévky

Hovězí vývar s knedlíčky³
Bramborová polévka
Zeleninová polévka

Hotová jídla

Vepřová pečeně, knedlík, zelí
Řízek s bramborovou kaší⁴, kompot
Smažené kuře s opékanými brambory⁵, kompot
Dušené hovězí na cibulce s rýží⁶

Jídla na objednávku

Anglický biftek s vejcem obložený⁷
Vepřové žebírko⁸, opékané brambory, tatarská omáčka
Pražský telecí řízek, brambory, míchaný kompot
Videňská roštěnka⁹, rýže, okurka

Moučníky

Krém Karamel se šlehačkou¹⁰
Čokoládový dort se šlehačkou
Palačinky se zavařeninou¹¹
Zmrzlina¹² se šlehačkou

¹ закуски, ² икра, ³ бульон с фрикадельками, ⁴ шницель с картофельным пюре, ⁵ цыпленок, жаренный в сухарях с жареным картофелем, ⁶ говядина, тушенная с луком, рисом, ⁷ гарнир, ⁸ ребрышко, ⁹ ростбиф, ¹⁰ взбитые сливки, ¹¹ блинчики с вареньем, ¹² мороженое

Упражнения

Ответьте на вопросы:

Už jste snídal? Kde jste obědval? Co je dnes k snídani, k obědu, k večeři? V kolik hodin jste snídal, obědval, večeřel? Kolik stojí oběd ve vaší závodní jídelně? Kolik stojí oběd v restauraci? Večeříte každý den v restauraci? Obědváte v neděli doma?

Rасскажите по-чешски, где вы завтракаете, обедаете, ужинаете; что у вас было сегодня на обед, на ужин, на завтрак; сколько вы заплатили за обед, за ужин.

Спросите у своего товарища, обедает ли он в заводской столовой; как в этой столовой готовят; обедает ли он каждый день в этой столовой.

Составьте меню.

Род имен существительных

В чешском языке, как и в русском, можно узнать род существительных по окончаниям или по конечным согласным основы именительного падежа единственного числа:

Существительные мужского рода оканчиваются на **согласный** (knedlík, talíř), женского рода на **-a, -e** или на **согласный** (polévka, restaurace, kost), среднего рода на **-o, -e** или **-í** (máslo, pole, štěstí).*

Упражнения

Определите род существительных.

Дополните у существительных мужского рода указательное местоимение ten (этот), у существительных женского рода ta (эта), у существительных среднего рода to (это).

Ta. snídane, Ten oběd, Ta. večere, To. víno, Ta. voda, Ten čaj,
To. mléko, Ta. káva, Ta. polévka, To maso, Ten moučník, Ta. lžice,
Ta. příuš, To. vidlička.

Имена прилагательные

Окончание имен прилагательных в единственном числе:

-ý, -á, -é: dobrý, dobrá, dobré.

-í, -í, -í: zimní, zimní, zimní.

*) Некоторые одушевленные существительные мужского рода оканчиваются на -a, на -e и на -í: předseda, obránce, krejčí.

Примеры: dobrý chléb, dobrá káva, dobré máslo
velký rohlík, velká továrna, velké okno
starý přítel, stará teta, staré město
zimní den, zimní noc, zimní ráno
letní večer, letní restaurace, letní zeli
jarní měsíc, jarní zelenina, jarní slunce

Дополните окончания прилагательных:

Na Václavském náměstí je velká kavárna. Je tam také nový hotel Jalta. Kde bydlí váš starý přítel? Kolik stojí plzeňské pivo? Kolik stojí černá káva?

Рукописные буквы

Bb Hh Pp Rr Vv Zz

B b H h P p R r V v Z z

Bratislava, Hora, hlava, Praha
Marsa, pivo, voda, Lvoň, známý

Bratislava 1.V.1961

Drahý soudruhu,
zasíláme Vám pozdrav
z Bratislavy, velmi se nám
sv libí. Vzpomínáme na
Vás. Pojedeme také do Brna
a do Plzně.

Na shledanou v Praze.

S pozdravem

Ivan Lixov

Soudruh

Jan Novák

Karlovo náměstí 10

Praha 2

8

Разговор: Гостиница
Твердые и мягкие согласные
Числительные 10—100
Рукописные буквы С, СН, Ć, Ř, Š, Ž

V HOTELU

- Máte, prosím vás, volné pokoje? Potřebuji jednolůžkový pokoj.
- Jednolůžkové pokoje jsou obsazeny. Můžete dostat dvoulůžkový pokoj.
- V kterém poschodí?
- Ve druhém.
- Co stojí?
- Třicet korun denně. Je to velký pokoj s koupelnou.
- Dobře, vezmu si ho.
- Na kolik dní vám máme rezervovat pokoj?
- Na týden.
- Buďte tak laskav a vyplňte tento dotazník.

Jméno a příjmení:

Rok narození:

Stav (ženatý, svobodný, vdaná, svobodná):

Státní příslušnost:

Povolání:

Občanský průkaz — pas:

Adresa:

hotel, -u м отель, гостиница
volný свободный
pokoj, -e м комната, номер
potřebovat, -uji, -uješ . . . -uji со ну-
ждаться в чем, мне нужен
jednolůžkový одноместный
obsazen занят
moci, mohu, můžeš, -e . . . mohou мочь
poschodí, -í ср этаж
druhý второй
denně ежедневно
koupelna, -y ж ванная
vzít, vezmu, vezmeš . . . vezmu взять
rezervovat, -uji, -uješ . . . -uji оставить
что для кого, забронировать
vyplnit, -ím, -íš . . . -í заполнить

dotazník, -u м анкета
jméno, -a ср имя
příjmení, -í ср фамилия
rok, -u м год
narození, -í ср рождение
stav, -u м семейное положение
svobodný холостой
svobodná незамужняя
vdaná замужем
státní příslušnost, -í ж гражданство
povolání, -í ср профессия
občanský průkaz м паспорт
pas, -u м заграничный паспорт
adresa, -y ж адрес

Лексические пояснения

druhý — второй	(другой — jiný)
týden — неделя	(neděle — воскресенье)
stát 1) стоять	Kde stojí ten dům?
2) стоить	Kolik stojí ta kniha?
první этаж	— přízemí
второй этаж	— první poschodí
třetí этаж	— druhé poschodí
čtvrtý этаж	— třetí poschodí

Предложное управление: V kterém poschodí je váš pokoj?
(на . . . этаже)
Do kterého poschodí jedete?
(на . . . этаж)

Переведите вопросы и ответьте на них:

Есть у вас свободные номера? На каком этаже находится этот номер? На сколько суток можете оставить для меня эту комнату?

Заполните анкету (стр. 37).

Твердые и мягкие согласные

В чешской грамматике говорится о „твердости“ и „мягкости“ согласных с точки зрения правописания:

Те согласные, после которых пишется всегда *i* (так наз. мягкое *i*), называются „мягкими согласными“; это *j, č, ř, š, ž, c, ď, ť, ň*.*)

Те согласные, после которых пишется всегда *u* (так наз. твердое *u*), называются „твердыми согласными“; это *h, ch, k, d, t, n, r***).

Кроме того, есть согласные, после которых пишется *u* и *i*; такие согласные называются двойственными (obojetné souhlásky); это *b, f, l, m, p, s, v, z* (срав. стр. 118).

Упражнения

Подчеркните существительные мужского рода, имеющие в конце основы мягкий согласный:

dělník, pokoj, chléb, čaj, oběd, nůž, talíř, oheň, otec, pes, řízek.

Дополните *u* или *i*:

ch-trý, k-selý, ch-ba, c-zí, c-rkus, k-nout, k-pět.

Дополните окончания прилагательных:

star- dům, dobr- člověk, gruzínsk- čak, pražsk- hrad, plzeňsk- pivovar, sovětsk- delegát, československ- film, tich- večer.

Числительные

10 deset	60 šedesát
20 dvacet	70 sedmdesát
30 třicet	80 osmdesát
40 čtyřicet	90 devadesát
50 padesát	100 sto

*) После *c* пишется в некоторых иностранных словах *u*: cyklus... Вместо *ď, ť, ň* пишется *di, ti, ni* (см. 4-й урок).

**) Только в словах иностранного происхождения после *h, g, ch, r* пишем *i*: historik, gigant, chirurg, riziko.

Прочтите:

Za oběd jsem platil 10 korun. Dva lístky do divadla stojí 30 korun. Mému muži je 40 let. Plzeň je vzdálena od Prahy asi 90 kilometrů a od Karlových Varů asi 80. Vlak odjíždí ve 20 hodin. Znamka na dopis stojí 60 haléřů.

Рукописные буквы

C c Ch ch Č č Ř ř Š š Ž ž
C c Ch ch Č č R ř S š Z ž

Прочтите:

cena, koncert, otec, ovoce, Cicero
chléb, ucho, sucho, chór, Chomutov
čaj, český, Čech, časopis, Čapek
řada, řeka, řiv, přítel, Řezáč
škola, Máša, sešit, siška, Lumava
Žilina, žák, sužka, družka

Прочтите и напишите ответы:

Který český časopis čtete? Umíte český nebo slovenský? Máte plnicí pero nebo sužku? Jak se vám líbil koncert? Znáte opery Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka? Byl jste už na Hradčanech? Byl jste v Jičíně?

Прочтите и напишите:

Drahý příteli! Včera jsme přijeli do Československa. Velmi se nám zde líbí. Zasíláme srdečný pozdrav Vám a Vaší sestře. Těším se na shledanou! Váš Ivan.

9

Текст: Прага
Слогообразующие л и г
Спряжение глаголов типа *prosít*
Рукописные буквы Д, Т, Н, ъ

Z DENÍKU TURISTY

Především jsme přijeli do Prahy, do hlavního města Československa. Je to krásné město. Leží na Vltavě. Jsou tady moderní domy, nové hotely, školy, kavárny a restaurace, široké ulice, náměstí a parky. Ve středu města je Václavské náměstí. Na Václavském náměstí je nový moderní hotel Jalta. Včera dopoledne jsme byli na Hradčanech, v pražském kremle. Viděli jsme historický Španělský a Vladislavský sál. Byli jsme také v chrámu svatého Víta. Zde odpočívají čeští králové Karel IV. (Čtvrtý), Václav IV., Jiří z Poděbrad a jiní.

Včera odpoledne jsme byli v Národním divadle. Hráli operu Bedřicha Smetany „Prodaná nevěsta“. Zítřejší večer půjdeme na koncert.

Půjdeme také na Žižkov, do Národního památníku.

deník, -и м дневник
hlavní město столица
krásný красивый
náměstí, -í ср площадь

střed, -и м центр
španělský испанский
chrám, -и м собор
památník, -а м памятник

Отвѣтьте на вопросы:

Kdy jste přijel do Prahy? Odkud jste přijel? Kde leží hlavní město Československa? Kde je Václavské náměstí? Co jste viděl na Hradčanech? Jak se jmenuje nejznámější divadlo v Praze? Kterou Smetanovu operu znáte? Kdo napsal operu Rusalka? Viděl jste už tuto operu? Kdy půjdete na koncert? Byl jste již v Národním památníku?

Расскажите о том, что вы видели в Праге.

Слогообразующее л и г

Согласные л и г могут в определенных позициях образовывать слоги. Примеры: tvr-dý, pl-ný, Pe-tr, ru-bl, ne-sl, ve-dl.

Если слоговые л и г образуют первый слог слова, то ударение падает на них: Vl-tava, Br-no.*)

Прочтите:

Plzeň, Kreml, brzy, litr, bratr, metr, krk, vrba, cukr, skvrna, semestr, svetr, metl, pletl, prst.

Глаголы с окончанием -ím, -íš,

Настоящее время		Окончания	
prosím	prosíme	-ím	-íme
prosíš	prosíte	-íš	-íte
prosí	prosí	-í	-í

Kde bydlíš? Bydlím v hotelu Flora. Sestra bydlí s námi. Bydlíme v Praze už dva roky. Kde bydlíte? Rodiče bydlí na vesnici. Kdy vás uvidím? Vidíš dobře? Soudruh Horák vidí špatně. Uvidíme se zítra? Soudruzi uvidí na výstavě obrazy.

*) В русском языке слогообразующим согласным л и г соответствуют часто сочетания -ер-, -ор-, -ол- и -ро-, -ло-, -ре-, -ле- между согласными:

сѣрп — срп	крот — кртек
горб — грб	волна — влна
волк — влк	слеза — слза

К приведенному типу относятся глаголы на -it (-iti) или на -ět, -et (-ěti -eti). Некоторые глаголы на -ět, -et имеют в 3-ем лице множественного числа окончание -ejí.*)

Примеры:

- a) prosit: prosím, prosíš, prosí ... prosí
kouřit: kouřím, kouříš, kouří... ... kouří
vařit: vařím, vaříš, vaří... ... vaří
jezdit: jezdím, jezdíš, jezdí... ... jezdí
sedět: sedím, sedíš, sedí... ... sedí
křičet: křičím, křičíš, křičí... ... křičí
slyšet: slyším, slyšíš, slyší... ... slyší
ležet: ležím, ležíš, leží... ... leží
- b) umět: umím, umíš, umí... ... umějí
přijíždět: přijíždím, přijíždíš, přijíždí... ... přijíždějí
rozumět: rozumím, rozumíš, rozumí... ... rozumějí

Обратите внимание на то, что в личных окончаниях глаголов этого типа всегда долгое -í.

Упражнения

Ответьте на вопросы:

Kde bydlíte? Kdy se uvidíme? Kouříte tyto cigarety? Kam jezdíte v létě? Slyšíte dobře? Kdy odjíždí vlak do Čopu? Umíte psát česky? Kam běžíte? V kolik hodin dnes letí letadlo do Moskvy? Co dnes vaříte k obědu?

Образуйте от глаголов, взятых в скобки, 3-ье лицо множественного числа:

Naše děti (jezdit) v létě do pionýrského tábora. Tito studenti (bydlet) v internátě. Všichni (rozumět) dobře česky. Soudruzi vás (prosit), abyste jim odpověděl. Proč ti chlapci tolik (křičet)? Delegáti již (sjíždět se).

*) Какие глаголы в инфинитиве на -et/-ět имеют окончание -í в 3-ем лице множественного числа, обычно легко установить, исходя из окончания этих глаголов в русском языке; это глаголы 2-го спряжения на -ят, -ат: они видят — vidí, они висят — visí, они слышат — slyší, они молчат — mlčí. Остальные глаголы имеют окончание -ejí.

Рукописные буквы

Ď ě Ť š Ň ň ě

D ě T š N ň ě

lod, chuť, oheň, oběd, pět, devět, město

Прочтите и напишите:

Milá Nado! Před několika dny jsme přijeli s Vladou do Plzně. Budeme zde pět dní. Buďte všichni zdraví. Teším se na shledanou! Tvoje Věra.

10

Разговор: Вокзал
Глагол *chtít*
Смыслоразличительная роль
долгих и кратких гласных
Рукописные буквы F, G, X

V INFORMAČNÍ KANCELÁŘI

- Buďte tak laskav a řekněte mi, kdy odjíždí vlak do Plzně?
- Chcete jet dopoledne nebo odpoledne?
- Chci jet brzy ráno.
- Rychlík odjíždí z Hlavního nádraží v 7.40 a osobní vlak už v 5.30.
- Jedou tyto vlaky přímo nebo musím přeseďat?
- Pojedete přímo.
- Kdy přijedeme do Plzně?
- Rychlík přijede v 9.50.
- Děkuji.
- Prosím, není zač. Na shledanou!

U POKLADNY

- Plzeň, rychlík, jeden celý lístek a jeden dětský, druhou třídu.
- Tady jsou lístky.

- Kolik stojí?
- Padesát korun.
- Z kterého nástupiště odjíždí rychlík?
- Z prvního, druhá kolej.

VE VOZE

- Prosím vás, je toto místo volné?
- Tady u dveří je jedno místo volné, ostatní jsou už obsazena. Ve vedlejším oddílu je ještě volno.
- Ano, ale to je oddíl pro kuřáky a já nekouřím. Zůstanu zde.

informační справочный
vlak, -u *м* поезд
chtít, chci, chceš ...chtějí хотеть
brzy рано
rychlík, -u *м* скорый поезд
osobní vlak пассажирский поезд
nádraží, -í *ср* вокзал
přímo прямо
přeseďat, -ám, -áš ...-ají пересаживаться, делать пересадку

pokladna, -u *ж* касса
lístek, -stku *м* билет
nástupiště, -ě *ср* перрон, платформа
kolej, -e *ж* путь, рельсы
vagon, -u *м* вагон
vedlejší соседний
oddíl, -u *м* купе
kuřák, -a *м* курящий
zůstat, zůstanu, zůstaneš ...-ou
остаться

Лексические пояснения

Предлог *pro* (+ винительный)

- 1) для (ради кого-либо): *pro* kuřáky, *pro* matku, *pro* babičku, *pro* tetu;
- 2) для выражения цели: *jdu pro* mléko, *pro* vodu, *pro* chléb (за молоком...);
Русское *pro* = *о* (+ предложный): *pro* sestře, *pro* vojnu, *о* válce

vlak přijíždí, odjíždí — поезд приходит, отходит
vlak jede, jel — поезд идет, шел
brzy — рано (ráno = утром)
celý lístek — полный билет
první třída — мягкий вагон
druhá třída — жесткий вагон

Упражнения

Образуйте 1-е и 2-е лицо множественного числа:

Přijdu zítra ráno, pojedu rychlíkem, přinesu vám lístek; odjíždím zítra večer, platím za lístek, koupím lístek, povečeřím v jídelním voze.

Спросите по-чешски:

сколько стоит билет в мягком вагоне, когда отходит поезд в Карловы Вары, занято ли место у окна, надо ли делать пересадку.

Глагол chtít хотеть

<i>Настоящее время:</i>		<i>Прошедшее время:</i>
chci	chceme	chtěl jsem, chtěl jsi...
chceš	chcete	
chce	chtějí	

Zítřejší chci jet rychlíkem do Brna. Chceš jet se mnou? Sestra chce sedět ve voze pro nekuřáky. Chcete jít s námi na nádraží? Chceme se zeptat v informační kanceláři. Soudruzi chtějí jet první třídou.

Chtěl jsem sedět u okna. Chtěli jsme jet osobním vlakem.

Смыслоразличительная роль долгих и кратких гласных

Различия гласных по долготе и краткости служат в чешском языке для различения смысла слов и форм.

Примеры:

pas	—	pás	(паспорт	—	пояс)
drahá	—	dráha	(дорогая	—	дорога)
dal	—	dál	(он дал	—	даль, дальше)
děla	—	dělá	(пушки	—	он делает)
žila	—	žila	(она жила	—	жила)

Прочтите:

Drahá maminko, zasílám ti srdečný pozdrav. — Na Štrbské pleso jede elektrická dráha. — Kdo vám dal tuto informaci? — Jděte, prosím vás, trochu dál. — Co dělá váš bratr? — Vojáci ukazovali pionýrům dělo. — Pracuji v Leninových závodech v Plzni. — Soudruzi pracují v jednotném zemědělském družstvu. — Před nádražím stálo několik vozů. Nasedli jsme do vozu a jeli jsme. — Počkám na Vás u domu. Je již pozdě, půjdeme domů.

Рукописные буквы

F f G g X x
F f G g X x

Viděl jste československo-sovětský film „Májové hvězdy“? — Byl jste na filmovém festivalu pracujících? — Máš doma telefon? — Řekni mi své telefonní číslo. — Půjdete dnes odpoledne na fotbal? — Mám dlouholetou praxi v tomto oboru. — Kde stojí taxi? — Co dělá Alexandr? Četl jsem román M. Gorkého „Maska“. — Máte rád gruzinský čaj?

11

Разговор: Почта
Глаголы типа *kupovat*
Буквы O W

NA POŠTĚ

- Prosím vás, kde je tady hlavní pošta?
- V Jindřišské ulici. Jděte přímo touto ulicí a pak zahněte napravo. Je to velký rohový dům.
- Děkuji.
- Prosím.

- Chci poslat telegram.
- Vezměte si tento blanket a čitelně ho vyplňte.
- Kolik stojí jedno slovo?
- Dvacet pět haléřů.
- Mohu od vás také telefonovat?
- Prosím. Jděte do telefonní budky a vytočte číslo.
- Chci telefonovat meziměstsky. Do Brna. Jak dlouho budu čekat na spojení?
- Asi čtvrt hodiny. Posad'te se. Zavolám vás.

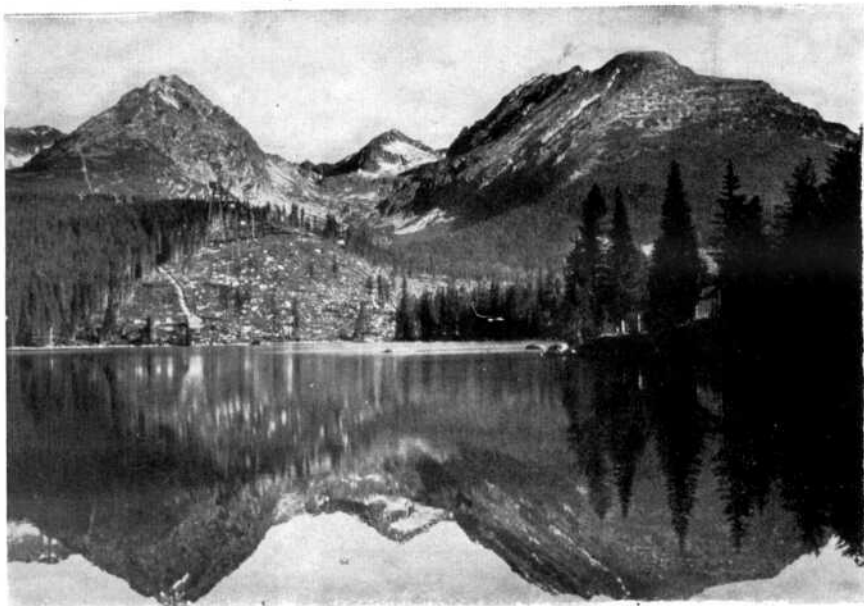
- Dejte mi, prosím vás, známku.
- Jakou známku chcete?

Praha. Hradčany

Praha. Národní divadlo

Vysoké Tatry. Strbské pleso

Vysoké Tatry.
Lanovka na Lomnický štít

- Jednu známku na dopis do Sovětského svazu a jednu na pohlednici do Bratislavy.
- Proším, tady je jedna šedesátihaléřová známka a jedna třicetihaléřová.
- Kde je schránka na dopisy?
- Naproti, u dveří.
- Chci poslat dopis doporučeně.
- Vyplňte tento lístek a odevzdejte ho s dopisem tady u okénka.
- Děkuji za informace.
- Proším. Není zač.

pošta, -у ж почта
 hlavní pošta почтаamt
 zahrnout, zahrnu, -еš ...-ои повернуть
 rohový угловой
 čitelně разборчиво
 vytočit číslo, -ím, -íš ...-í набрать
 номер
 meziměstský hovor, -u м междугород-
 ный разговор
 spojení, -í ср сообщение

posadit se, -ím, -íš ...-í сесть
 známka, -у ж марка
 dopis, -u м письмо
 pohlednice, -e ж открытка с видом
 schránka na dopisy почтовый ящик
 doporučený dopis заказное письмо
 odevzdat, -ám, -áš ...-ají сдать
 dveře множ. ч. дверь
 okénko, -а ср окошко
 velký большой

Примечания

v Jindřišské ulici — на ... улице; bydlím v Jindřišské ulici, pracuji ve Vodičkově ulici, ten obchod je v Myslíkově ulici
 není zač — не за что
 vyplnit blankety — заполнить бланк

Упражнения

Спросите по-чешски:

где почта;
 где продают почтовые марки;
 где можно заказать междугородный разговор;
 сколько стоит марка для простого письма в СССР;
 сколько дней идет письмо из Праги в Ленинград.

Спишите. Незнакомые слова найдите в словаре:

Vážení soudruzí! Jménem našeho závodu vám zasíláme srdečný pozdrav. Přejeme vám mnoho úspěchů v další práci. Se soudružským pozdravem

Vážení soudruhu! Srdečně Vás zdravím. Vzpomínám na Vás a těším se, že se brzy opět uvidíme. Pozdravujte celou rodinu.

Váš

Milá soudružko! Přeji Vám k Novému roku mnoho zdaru v práci a mnoho štěstí v rodinném životě.

Se srdečným pozdravem ...

Drahá Věro! K Tvému svátku Ti přeji všechno nejlepší. Líbám Tě.

Tvoje Tamara.

Напишите телеграмму с чешским текстом

в гостиницу „Флора“, Прага 3, Виноградский проспект № 121, чтобы оставили на ваше имя двухместный номер с ванной.

Глагол *kupovat* покупать

<i>Настоящее время</i>		<i>Окончания</i>	
kupeji	kupujeme	-i	-eme
kupeješ	kupujete	-eš	-ete
kupeje	kupejí	-e	-í

Прошедшее время

kupeval jsem
kupeval jsi
kupeval...

Сравните с русскими глаголами типа

беседовать	— беседую	besedovat	— beseduji
диктовать	— диктую	diktovat	— diktuji
информировать	— информирую	informovat	— informuji

Обратите внимание на краткость и долготу гласных:

в 1-ом лице единственного числа: -i (краткое i): přenosuji
в 3-ьем лице множественного числа: -í (долгое í): přenosují

Упражнение

Прочтите:

Nadiktuji vám český dopis. Dnes přenosujeme v hotelu „Flora“. Informujeme vás pravidelně o všech novinkách. Soudruzi besedují o nových formách práce.

Образуйте настоящее и прошедшее время:

kupovat české noviny a časopisy, pracovat v továrně, telefonovat meziměstsky, telegrafovat do Moskvy, milovat své děti.

Ответьте на вопросы:

Jak se jmenujete? Jaké noviny kupujete? Kde pracujete? Ve kterém hotelu zítra přenosujete? O čem besedujete? O čem diskutují soudruzi?

Печатные и рукописные буквы

Q q W w

Q q W w

Эти буквы пишутся только в иностранных словах. Q находится обычно в сочетании с u (qu) и произносится как [кв] (Quido) или как [к] (Remarque). — W произносим [v]: Watt, Wolfram, Wolfgang.

12

Текст: Курорт Карловы Вары
Глаголы типа dělat
Придыхание
Вокализация предлогов

Milý soudruhu Novikove!

*Už sjeden jsme v Karlových Varech
Jsou to známé lázně v západních Čechách
Daří se nám dobře. Celý den odpočíváme.
Dopoledne chodíme na procházku
na Kolonádu československo-sovětského
přátelství. Je tu vždy mnoho lidí.
Někteří tu brávi dovolenou, jiní se zde
léčí. Odpoledne se chodíme koupat a večer
jdeme obvykle do lesního kina ne-*

*bo do divadla. Seznámil jsem se s jedním
soudruhem ze Sovětského svazu. Byli jsme
se spolu podívat v nedaleké továrně, kde
se vyrábějí přístroje, vázy a sošky ze známého
karlovarského porcelánu. V okolí Karlových
Vár je rozšířena také výroba broušeného
skla, které jste obdivoval v Moskvě
na výstavě československého skla. Půští
sjeden pojedeme do Mariánských Lázní.*

*Budu Vám zase brzy psát. Pozdravujte
ode mne celou rodinu.*

Se srdečným pozdravem

Váš

Josef Novák

*P.S. Příkladám pohlednici se známým
vřídlem. Tryská z něho voda horká 72
stupňův do výše 12 až 14 metrů a dává
do a šisíce litrů minerální vody za min. 10v.*

známý известный, знакомый
lázně, -í (множ. ч.) курорт
Čechy, Čech (множ. ч.) Чехия
odpočívát, -ám, -áš ...-ají отдыхать
vřídlo, -a сr горячий источник, родник
přátelství, -í сr дружба
tryskat, 3. os. jedn. č. -á бить ключом
tárvit dovolenou, trávim, -íš ...-í
проводить отпуск
obdivovat, obdivuji, -eš ...-í (koho, co)
восхищаться (чем)

výstava, -y ж выставка
obvykle обычно
vyrábět, -ím, -íš ...-ějí производить
výroba, -y ж производство
seznámit se, -ím, -íš ...-í познакомиться
přístroj, -u м прибор, сервис
soška, -y ж статуэтка
porcelán, -u м фарфор
broušený шлифованный
sklo, -a сr стекло

Лексические пояснения

známý: 1) известный, 2) знакомый

Jirásek je známý český spisovatel. Praha je město známé v celém světě. Jméno Julia Fučíka je známo všem pokrokovým lidem. Představím vám svého známého. To je vaše známá?

Упражнения

Переведите:

Известный курорт. Союз чехословацко-советской дружбы. Лечиться на курорте. Далеко отсюда. Провести отпуск. Передать привет жене. Посетить город. Отдыхать весь день. Ходить на прогулку.

Ответьте на вопросы:

Které lázně v Československu znáte? Kde leží Karlovy Vary? Jak se jmenuje hlavní kolonáda v těchto lázních? Byl(a) jste už v Karlových Varech?

Напишите письмо своему другу.

Глагол dělat делать

Настоящее время		Окончания	
dělám	děláme	-ám	-áme
děláš	děláte	-áš	-áte
dělá	dělají	-á	-ají

Dělám všechny práce v domácnosti sama. Co děláš dnes večer? Co dělá tvůj muž? Neděláme už chyby v diktátě. Děláte si poznámky? Kdy udělají žáci zkoušky?

Некоторые глаголы с окончанием инфинитива на -at (-ati):

odpočívát:	odpočívám, -áš, -á...
čekat:	čekám, -áš, -á...
obědvat:	obědvám, -áš, -á...
snídat:	snídám, -áš, -á...
dávat:	dávám, -áš, -á...

Обратите внимание на то, что только в 3 лице множеств. числа краткое а (-ají: dělají); во всех остальных долгое á (-ám, -áš, -á, -áme, -áte): dělám- děláš, dělám, děláme, děláte.

У глаголов prosit — prosím, umět — umím, dělat — dělám по существу личными окончаниями являются -m, -š, -me, -te, -í, которым предшествуют различные гласные основы (-í-, -á-).

Дополните окончания:

Soudruhu, kde dnes obědv--? Na koho čeká--, soudružko? V kolik hodin sníd-- vaše děti? V kolik hodin obědv-- váš muž? Co děl-- vaše žena?

Образуйте предложения, употребляя в них следующие глаголы:

vítat, zasílat, předsedat, odevzdávat, pomáhat.

Придыхание

Произношению начального гласного звука в чешском языке предшествует безголосный гортанный взрыв, так называемое придыхание (обозначаемое в транскрипции '): s Evou (s'evou), s Annou (s'anou), k oknu (k'oknu).

Перед этим придыханием звонкий согласный предшествующего слова оглушается: z Anglie (s'anglije), v okně (f'okně), v Iřě, (i'ufě) pod autem (pot'autem), bez Emu (bes'emu), v okolí (f'okolí).

Вокализация предлогов

Предлоги s, z, v, k имеют также форму на -e: se, ze, ve, ke (ср. русск. со, из, во, ко...). Предлоги se, ze, ve, ke обычно употребляются в том случае, если следующее слово начинается с такого же согласного, как и предлог, или с группы согласных: se sestrou, se srdečným pozdravem, ze země, ve vodě, ve vzduchu, ve středu, ke stolu, ke Kyjevu.

Если слово начинается с p, то вместо ke употребляется иногда ku: ku Praze, ku podivu, ku příkladu.

13

Разговор: Отпуск

Склонение существительных женского рода

Чередование согласных

Сочетания *ra, la, re, le*

DOVOLENÁ

- Kam pojedete letos v létě na dovolenou?
- Pojedeme se ženou do Vysokých Tater. Dostal jsem od závodního výboru poukaz na čtrnácti denní rekreaci.
- To je krásné. Byl jste už v Tatrách?
- Ano, byl jsem tam na dovolené v zimě před třemi roky. Bydleli jsme v jednom hotelu v Tatranské Lomnici. Počasí bylo pěkné. Celé dny jsme sáňkovali a lyžovali.
- A kde budete bydlet letos?
- Ve Šmokovci. Budeme jezdit elektrickou drahou na Štrbské pleso. Moje žena se ráda koupá.
- Nebude tam studená voda?
- Jistě že bude. Vždyť je pleso hluboké skoro 30 metrů. Já budu raději jezdit na lodičce a opalovat se. Chceme také podniknout několik výletů.
- Kam chcete jít?
- Ještě jsem neudělal přesný plán. Ale jistě půjdeme Malou studenou

dolínou na Téryho chatu, na Skalnaté pleso a pojedeme lanovkou na Lomnický štít.

— A co budou dělat vaše děti?

— Chlapec pojedě do pionýrského tábora a dcera k babičce na venkov.

— Tak vám všem přeji, abyste příjemně užili dovolené a odpočinuli si.

letos v этом году

v létě летом

závodní výbor завком

poukaz na rekreaci путевка в дом
отдыха

počasí, -í ср погода

sněh, sněhu м снег

sáňkovat, sáňkují, -eš ...-í кататься
на санках

lyžovat, lyžují, -eš ...-í ходить, бе-
гать на лыжах

elektrická dráha электрифицирован-
ная железная дорога

pleso, -a ср горное озеро

studený холодный

koupat se, -ám, -áš ...-ají купаться

vždyť ведь

skoro почти

jezdit na lodičce кататься на лодке

opalovat se, opalují, -eš ...-í заго-
рять

výlet, -u м экскурсия

presný точный

lanovka, -y ж подвесная канатная
дорога, фуникулер

štít, -u м пик

tábor, -a м лагерь

venkov, -a м провинция

užít dovolenou, užiji, -eš ...-í про-
вести отпуск

odpočinout, -nu, -eš ...-ou отдохнуть

Лексические пояснения

před rokem год назад: před týdnem, před měsícem, před hodinou, před minutou, před chvílí

dovolená: byl jsem na dovolené (kde?)
pojedu na dovolenou (kam?)

я был в отпуску
я поеду в отпуск

venkov: žiji na venkově (kde?)
pojedu na venkov (kam?)

я живу в провинции
я поеду в провинцию

- rád: 1) rád něco dělat: rád čtu, rád lyžuji, rád sáňkuji
(я люблю читать, я люблю ходить на лыжах, я люблю кататься на санках)
- 2) mít někoho, něco rád: mám rád děti, mám rád zimní sport
(я люблю детей, я люблю зимний спорт)
- 3) být rád: jsem rád, že vás vidím; jsme rádi, že se vám u nás líbí
(я рад вас видеть; мы рады, что вам у нас нравится)

Упражнения

Ответьте на вопросы:

Byl jste už letos na dovolené? Kde jste byl na dovolené? Kdy pojedete na dovolenou? Kam pojedete na dovolenou v příštím roce? Máte rád dovolenou v zimě nebo v létě? Dostal jste už poukaz na rekreaci? Kde jsou pěkná rekreační střediska v Sovětském svazu?

Спросите по-чешки у своего товарища,

где он провел свой отпуск, куда он собирается поехать в этом году, получил ли он путевку в дом отдыха и т. д.

Расскажите по-чешки о том, где вы провели в прошлом году отпуск.

Соответствие полногласных сочетаний в русском и чешском языках

Сравните:

чешское dráha — русское дорога

В соответствии с полногласными русскими сочетаниями *оро, оло, ере, еле* между согласными в чешском языке представлены сочетания: га, rá; ла, lá; ře, ří; ле, lé, lí*).

Примеры:

mráz	мороз	před	перед
vrána	ворона	břeh	берег
kráva	корова	přechod	переход
sláma	солома	mléko	молоко
hlava	голова	plena	пелена
vlas	волос	vléci	волочить

Установите соответствия полногласных сочетаний в русском и чешском языках:

короткий, порог, колос, золото, дорога, голос;

mlátit, chlad, zdrav, strana, prach, hrách.

Склонение существительных

В чешском языке семь падежей. В отличие от русского языка в чешском языке в качестве обращения употребляется „звательная“ форма.

Падежи в чешских грамматиках обозначаются порядковыми числительными. Они расположены в следующем порядке:

1. kdo, co?	první pád	именительный
2. koho, čeho?	druhý pád	родительный
3. komu, čemu?	třetí pád	дательный

*) Сочетания rá, lá, ří, lí, lé с долгим гласным находим обычно в тех случаях, когда в русском языке ударение падает на вторую часть полногласного сочетания: rá — орó; mráz — морóз.

4. koho, co?
5. volání
6. o kom, o čem?
7. kým, čím?

čtvrtý pád
pátý pád
šestý pád
sedmý pád

винительный
звательный
предложный
творительный

Склонение имен существительных женского рода

Единственное число

To je moje žena.	И.	žena
Byl jsem v kině bez ženy.	Р.	ženy
Napíši ženě dopis.	Д.	ženě
Znáte mou ženu?	В.	ženu
Ženo, kde je moje kniha?	З.	ženo!
Budu vám vypravovat o své ženě.	П.	o ženě
Na dovolenou jezdím vždy se svou ženou.	Т.	ženou

Множественное число

V této továrně pracují také ženy.	И.	ženy
Zítřka bude Mezinárodní den žen.	Р.	žen
Přejeme ženám vše nejlepší.	Д.	ženám
Uvítali jsme ženy na slavnostní schůzi.	В.	ženy
Ženy, spojte se v boji za mír!	З.	ženy!
Mluvili jsme o ženách.	П.	o ženách
Mluvili jsme se ženami.	Т.	ženami

Окончания существительных женского рода на -а в чешском и русском языках почти во всех падежах совпадают.

Отличаются только:

1. творительный п. единственного числа (женой — ženou):
Mluvil jsem s matkou, babičkou, učitelkou, tetou, soudružkou.
2. винительный п. множественного числа равен всегда именительному (у неодушевленных и одушевленных: knihy, ženy):
Vidím knihy, skály, továrny; ženy, učitelky, soudružky.

В дательном и предложном падежах единственного числа твердые согласные d, t, n смягчаются (d — d', t — t', n — ň: móda — módě, universita — universitě, knihovna — knihovně) и согласные g, h, ch, k, r чередуются (g — z, h — z, ch — š, k — c, r — ř). После z, š, c, ř вместо ě пишется e: Olga — Olze; kniha — knize, Praha — Praze; punčocha — punčoše, moucha — mouše; matka — matce, babička — babiče; sestra — sestře, literatura — literatuře.

Окончание -e (вместо ě) имеют также существительные с основой на -l, -s: škola — škole, adresa — adrese.

В окончаниях дательного и предложного падежей множественного числа всегда долгое -á- (matkám, o matkách, studentkám, o studentkách, knihám, o knihách).

В творительном падеже множественного числа в окончании всегда краткое -а- (ženami, učitelkami, továrnyami).

Упражнения

Ответьте на вопросы:

- S kým jste byl v divadle? (žena, matka, sestra, teta, soudružka)
Komu budete psát dopis? (Eva, sestra, babička, matka, Vlasta)
Co jste koupila? (zelenina, kniha, káva, polévka)
Koho jste viděla na koncertě? (soudružky, učitelky, studentky)

От данных ниже слов образуйте дательный и предложный пад., употребляя их с приведенными предлогами:

- k: Olga, matka, babička, polévka, učitelka
o: kniha, Praha, literatura, kultura, opera, známka, schránka

Спишите, дополняя -e или -ě:

na adres-, na známce-, na skál-, ve škol-, na pošt-, o tet-, na fakult-,
v kavárn-, v pokladn-, o zelenin-, o Volz-.

Спишите, образуя от существительных, взятых в скобки, соответствующие падежи:

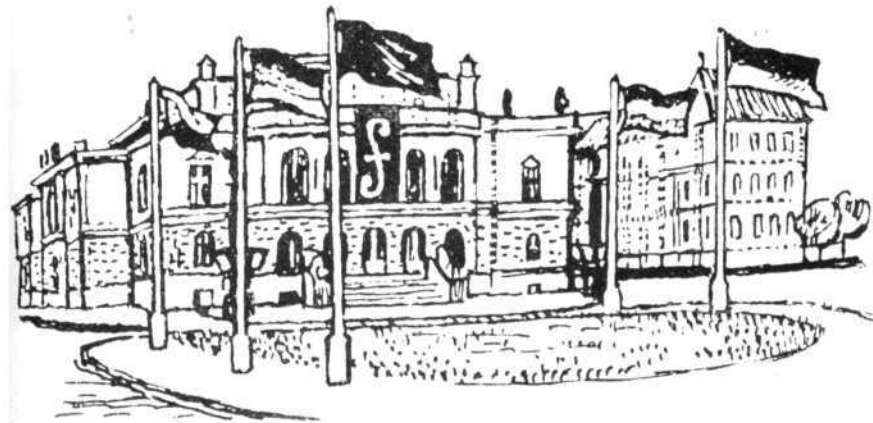
Dnes budu mít k obědu maso se (zelenina). Přineste mi bílou (káva) a minerální (voda). Jakou máte (polévka)? Představím vás své (matka a sestra). Pojedeme s (babička) do Prahy. Byl jste již v (Praha a Bratislava)?

Винительный падеж единственного числа замените винительным падежом множественного числа:

Znáte doktorku z tohoto střediska? Uvítali jsme na nádraží delegátku ze Sovětského svazu. Uvidíte studentku z Karlovy university. Posíláme do pionýrského tábora pionýrku z naší třídy. Znáte soudružku učitelku?

Переведите и напишите:

Вера, куда ты идешь? Товарищ Вlasta, как поживаете? Дорогая тетя, поздравляю тебя с Новым годом. Милая мама, когда ты приедешь?

14

Разговор: Кино. Театр. Концерт
Склонение существительных среднего
и мужского рода

KINO. DIVADLO. KONCERT

- Co budeme dělat dnes večer?
- Koupil jsem lístky do kina Alfa na Václavském náměstí. Hrají tam nový český film.
- V kolik hodin začíná představení?
- V osm. Setkáme se u pokladny.
- Kolik představení hrají denně v pražských kinech?
- Ve všední den tři a v neděli a ve svátek čtyři nebo pět.
- Kolik stojí lístek do kina?
- Lístek do přizemí nebo na balkón stojí 3 až 4 koruny, lístek do lóže 5 až 7 korun.
- Je možno vždy dostat lístek?
- Velmi často je vyprodáno. Kupuji proto lístky v předprodeji. Také chodíte rád do kina?
- Ano. Viděl jsem už několik československých filmů. Vaše filmy se mi líbí. Ovšem do divadla chodím také rád.
- V sobotu můžeme jít do Národního divadla. Hrají slavnostní představení „Libuše“.
- Tuto operu jsem ještě neviděl, ale slyšel jsem o ní a o jejím skladateli velmi mnoho. Soubor Národního divadla při svém zájezdu

do Sovětského svazu hrál několik oper. Slyšel jsem také Smetanovu symfonickou báseň „Má vlast“.

- Zdá se mi, že máte rád hudbu. Až přijedete do Prahy na jaře, půjdeme na některý koncert mezinárodního hudebního festivalu „Pražské jaro“.
- Četl jsem v novinách, že na „Pražské jaro“ přijíždějí nejlepší skladatelé, hudebníci, dirigenti a zpěváci z celého světa.
- Určitě tedy půjdeme na některý koncert.
- Budu se na to těšit.

hrát, hraji, -eš ...-í *играть*
představení, -í *ср* сеанс, спектакль, представление
setkat se, -ám, -áš ...-ají *встретиться*
denne ежедневно
všední den, dne будничный день
neděle, -e *ж* воскресенье
svátek, svátku *м* празник
přízemí, -í *ср* партер
vyprodán распродан
předprodej, -e *м* предварительная продажа
slavnostní торжественный
skladba, -u *ж* музыкальное произведение, композиция

skladatel, -e *м* композитор
vlast, -í *ж* родина
hudba, -u *ж* музыка
hudebník, -a *м* музыкант
nejlepší наилучший
noviny, novin (*множ. ч.*) газета
dirigent, -a *м* дирижер
zpěvák, -a *м* певец
určitě обязательно
těšit se, -ím, -íš ...-í *ждать с нетерпением*
soubor, -u *м* ансамбль
zájezd, -u *м* поездка, гастроль

Лексические пояснения

vidět operu — слушать оперу
jaký film hrají (dávají) v kině — какой фильм идет в кино
těšit se na někoho, na něco — с нетерпением ждать кого, что
těšit se z něčeho — радоваться чему

Упражнения

Переведите и напишите:

Я купил билеты в театр, в кино, на концерт. Дайте мне, пожалуйста, один билет в партер. Дайте мне, пожалуйста, билет на балкон. В котором часу начинается сеанс? Что идет сегодня в театре? Кто исполняет главную роль? Как вам нравится эта опера? Вы любите музыку? Вы часто бываете на концертах?

Ответьте на вопросы:

Chodíte rád do kina? Kdy jste byl naposledy v divadle? Který československý film jste viděl? Kterou českou operu znáte? Byl jste

již v Národním divadle? Chodíte rád na koncerty? Slyšel jste již o pražském hudebním festivalu „Pražské jaro“? Jsou ve vašem městě také filmové festivaly pracujících?

Образуйте предложения, употребляя следующие выражения:

Lístek do kina, sedět na balkóně (v přízemí), známý filmový herec, hrát hlavní roli, koupit si program, filmový festival pracujících, předprodej lístků, chodit do divadla, vidět operu, známý zpěvák, jít na koncert.

Спросите по чешски у своего товарища

ходит ли он часто в кино, любит ли он музыку, бывает ли он часто на концертах, что идет сегодня в театре, сколько стоит билет в первые ряды партера, понравилась ли ему опера, когда начало вечерних сеансов, видел ли он в Праге известную сцену „Латерна магика“, не хочет ли пойти с вами на концерт, какие оперы чешских и словацких композиторов он знает.

Склонение имен существительных среднего рода на -о и мужского рода на твердую согласную

Единственное число

Средний род

<i>Toto město má 50 tisíc obyvatel.</i>	И.	město
<i>Líbí se nám panoráma tohoto města.</i>	Р.	města
<i>Přijeli jsme k velkému městu.</i>	Д.	městu
<i>Znáte toto město?</i>	В.	město
	З.	= И.
<i>Vypravujte mi o vašem rodném městě.</i>	П.	o městě (-u)
<i>Bydlím za městem.</i>	Т.	městem

В чешском языке падежные окончания существительных среднего рода на -о в единственном числе совпадают с русскими; только в творительном падеже чешское окончание -em отличается от русского -ом: za městem, s máslem, před oknem, s číslem.

Зaimствованные существительные среднего рода склоняются по образцу město:

Jdu do kina. Setkáme se před kinem. Byli jsme v kině. Pojedeme metrem. Kde je stanice metra? Dejte mi šálek kakaa. Co chcete ke kakau?

Мужской род

Имена существительные неодушевленные

<i>V tomto městě je velký závod.</i>	И. závod
<i>Dělníci tohoto závodu pracují dobře.</i>	Р. závodu
<i>K závodu jede autobus.</i>	Д. závodu
<i>Znám dobře tento závod.</i>	В. závod
	З. závode!
<i>V kterém závodě pracujete?</i>	П. o závodě -(u)
<i>Počkám na vás před závodem.</i>	Т. závodem

Имена существительные одушевленные

<i>Co chce ten student?</i>	И. student
<i>Znám sestru toho studenta.</i>	Р. studenta
<i>Představím vás tomu studentu (studentovi).</i>	Д. studentu (-ovi)
<i>Znáte toho studenta?</i>	В. studenta
<i>Studente, proč jste nebyl na přednášce?</i>	З. studente!
<i>Můžete mi něco říci o tom studentu (studentovi)?</i>	П. o studentu (-ovi)
<i>Seznámím vás s tím studentem.</i>	Т. studentem

Обратите внимание на окончание родительного падежа неодушевленных существительных: без завода без závodu.

В предложном падеже вместо ě (o závodě, bytě, sešitě) бывает -e у существительных с основой на -l, -z, -s: na stole, na mraze, v lese.

У некоторых существительных бывает в предложном падеже окончание -u: o míru, na břehu, ve vzduchu.

Окончание -ovi в дательном и предложном падежах одушевленных существительных употребляется часто после предлогов: Pojedeme k dědečkovi na dovolenou. Vypravoval jsem vám již o našem dědečkovi?

У существительных с основой на -h, -ch, -k в звательном падеже окончание -u: Soudruhu! Hochu! Záku!

Упражнения

Дополните окончания:

Bez sešit-, bez lístk-, bez poukaz-, kromě rohlík-, kromě moučnick-, bez knedlík-, z koncert-, od dom-, podle program-, podle plán-, podle dopis-.

Praha. Václavské náměstí

Praha. Celkový pohled

ČESKOSLOVENSKÉ KROUŽNÍ
DRAHA

MEMBER OF INTERNATIONAL AIR TRANSPORT ASSOCIATION

LETENKA A ZAVAZADLOVÝ LISTEK
PASSENGER TICKET AND BAGGAGE CHECK FORM 0642 304130

COUPON 1	
DOBA - TIME	MÍSTO - FROM
150	PRAHA - KOTVA
COUPON 2	
DOBA - TIME	MÍSTO - FROM

DOBA A MÍSTO ODJEZDU AUTOBUSU
 TIME AND PLACE OF COACH DEPARTURE

KOBANENI NA LETISTI PRO ZAHRAŇNÍ TRÁTI
 JE NUTNO SE DOZVĚDET U PŘÍSLUŠNÝCH
 PASSENGERS NOT USING CSA BUS-SERVICE HAVE
 TO REPORT 45 MINUTES BEFORE DEPARTURE

PŘEDTĚM, NEŽ POUŽIJETE LETENKU NEBO ZAVAZADLOVÝ LISTEK, JE DOPORUČENO PŘEČÍST VŠECH LETENKÁCH
 EACH PASSENGER SHOULD CAREFULLY EXAMINE THIS TICKET PARTICULARLY THE CONDITIONS WHICH ENCLOSED

Спишите, ставя существительные, взятые в скобки, в соответствующем падеже:

Kdy jste přijel do (Československo)? Sejdeme se před (divadlo). Na jakém (místo) jste seděl? U kterého (okénko) mám podat telegram? Koupil jste lístky do (kino) nebo do (divadlo)? Bydlíte ve středu (město) nebo za (město)? Dejte mi chléb se (sádlo)! Chcete rohlík s (máslo)?

Переведите:

без завода, без мира, от дома, кроме письма, без студента, от профессора, кроме пионера (родительный падеж);
 к доктору, к колхознику, к товарищу, к рабочему (дательный падеж);
 с доктором, со студентом, с делегатом, за столом, за домом, за парком, перед фильмом, перед залом, перед товарищем, над окном, над городом, над письмом (творительный падеж).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64
65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96
97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112
113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128
129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144
145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160

294523

Kčs

Píseň Behaldora L. O
 Frantičkovy Lázně
 Holetice
 Holetice ●
 Cheb st. hr.
 Otročín
 Postoloprty
 Praha-Strahov s z.
 Mirovice
 přes Edles
 Rakovník zast.
 přes Hýskov

Městská divadla pražská - Komorní divadlo

RADA Hyberská ulice - Telefon 22-90-34

13 PRÍZEMÍ I B VLEVO

253 Neděle 10. 1. 1930

VEČER

KOMORNÍ DIVADLO
Kontrolní útržek

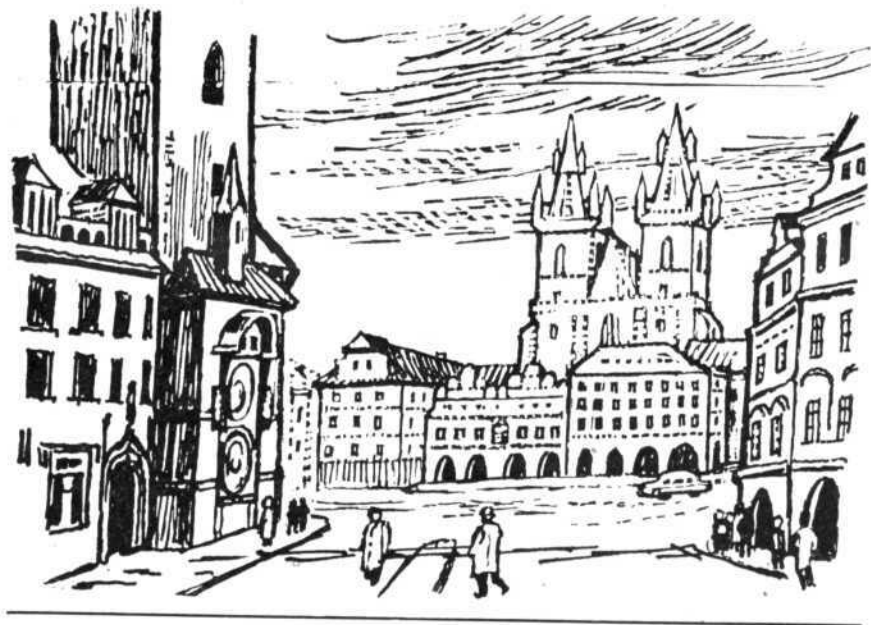
01185

2	16
4	18
6	20
8	22
10	24
12	26

Vstupenka na nástupiště
 Praha (Přelák 1) Kčs 0.60

01185

Letenka. Jízdenka na tramvaj. Jízdenka na vlak. Vstupenka do divadla. Vstupenka na nástupiště.

15

Текст: Пражские куранты
Множественное число имен существительных сред. и муж. рода

Прочтите текст. Незнакомые слова найдите в словаре. Расскажите по-русски содержание.

STAROMĚSTSKÝ ORLOJ

(Podle A. Jiráka: Staré pověsti české)

V Praze na Staroměstském náměstí je stará radnice s velkým orlojem. Když hodiny bijí, stojí před orlojem vždy mnoho lidí. Dívají se na ciferník hodin, plný zlatých kruhů, na sochu smrti a lakomce, na dvanáct apoštolů a na kohouta, který kokrhá. Tento orloj sestrojil v patnáctém století mistr Hanuš.

Vypravuje se, že z různých měst a zemí přicházeli lidé a prosili mistra Hanuše, aby jim zhotovil podobné hodiny. Ale starosta města Prahy nechtěl, aby i jiné město mělo takový orloj. Proto se odhodlal k hroznému činu.

Byla noc, na ulicích tma a pustò. Mistr Hanuš seděl ve svém pokoji a pracoval. Tu se otevřely dveře a do pokoje vběhli tři muži, přepadli mistra a oslepili ho.

Zpráva o zločinu se rozlétla po celé Praze. Všude hledali zločince, ale marně.

Mistr Hanuš seděl smuten ve svém pokoji. Na stole ležely plány a kresby, ale mistr neviděl nic. Toužil po práci, neboť práce — to byl jeho život.

Když cítil, že zemře, prosil jednoho svého bývalého žáka, aby s ním šel do Staroměstské radnice. Přišli ke stroji orloje. Slepý mistr naslouchal zvuku hodin a myslel na ty, kteří ho oslepili. Pak vztáhl ruku do stroje — a vše najednou utichlo. Hodiny se zastavily. Lidé běželi na radnici — a na zemi vedle stroje hodin našli umírajícího mistra Hanuše.

A orloj stál a stál, a dlouho nebylo nikoho, kdo by ho spravil.

Множественное число имен существительных мужского и среднего рода

И.	studenti	závody	města
Р.	studentů	závodů	měst
Д.	studentům	závodům	městům
В.	studenty	závody	města
З.	studenti!	závody!	města!
П.	o studentech	o závodech	o městech
Т.	studenty	závody	městy

Существительные мужского и среднего рода, склоняющиеся по образцу student, závod, město, имеют в дательном, предложном и творительном падежах множ. ч. одинаковые окончания:

komu, čemu?	studentům, závodům, městům	-ům
o kom, o čem?	o studentech, o závodech, o městech	-ech
s kým, čím?	studenty, závody, města	-y

Окончание -y имеют в именительном пад. множ. числа мужского рода только неодушевленные существительные:

závod — závody, sad — sady, rohlík — rohlíky, moučník — moučníky, knedlík — knedlíky.

У одушевленных существительных в именительном пад. всегда окончание -i. Перед этим окончанием согласные d, t, n смягчаются и h, g, ch, r, k чередуются (z, š, ř, c), например:

kamarád	—	kamarádi
delegát	—	delegáti
Gruzin	—	Gruzini
soudruh	—	soudruzi
Čech	—	Češi
profesor	—	profesoři
dělník	—	dělníci

Предложный падеж существительных муж. рода имеет, кроме окончания -ech, окончание -ích. Это окончание имеют обычно существительные на -g, -k, -h, -ch, причем согласные чередуются: filolog — o filolozích, horník — o hornících, soudruh — o soudruzích, Čech — o Češích.

В винительном падеже одушевленные и неодушевленные существительные оканчиваются на -y: Vidím studenty. Poslouchám profesory. Zním dělníky. Zdravím dělníky. Zdravím delegáty. Očekáváme kolchozníky. Máme sešity, lístky, obědy.

Упражнения

Переведите:

О театрах, студентах, делегатах, заводах, городах, окнах; к профессорам, ученикам, делегатам, городам, рабочим; с заводами, окнами, билетами, колхозниками, номерами.

Образуйте множественное число:

Do Moskvy přijel student z Československa. Profesor přednášel o literatuře. Soudruh mluví dobře česky. Delegát přijel do Prahy. Inženýr z naší továrny jel na Slovensko. Dělník splnil plán. Kolchozník vypravoval o své práci. Znáte profesora této university? Představím vám soudruha z našeho závodu.

Образуйте и напишите именительный и винительный пад. множ. ч.:

pionýr, student, profesor, kolchozník, družstevník, lenoch, Polák, Slovák, Čech, doktor, bratr, rolník, moučník, knedlík, rohlík.

Переведите на русский язык (письменно). Свой текст переведите на чешский язык и сравните с учебником:

Draží přátelé, dovoluji, abych Vám jménem všech našich soudruhů upřímně poděkoval za Vaše srdečné uvítání. Jsme šťastni, že jsme se mohli s Vámi seznámit. Cítili jsme se jako doma. Nikdy na Vás a na Vaši krásnou zemi nezapomeneme.

Переведите и спишите текст:

V Praze dne 11. října 1960

Váženému soudruhovi

V. Růžičkovi

na památku našeho setkání v Praze.

J. A. Siox

V Karlových Varech dne 5. června 1960
Milé soudružce Věře Novákové věnuje
A. A. Rogáčevová

V Bratislavě dne 20. srpna 1960
Draží soudruzí. Nikdy nezapomeneme na
krásné dny strávené v Československu
Vaši

Pavel a Naděžda Grigorjevovi

16

Текст: Календарь
Порядковые числительные
Синтаксическая связь числительных
с существительными
Предлоги
Указательные местоимения

KALENDÁŘ

Už delší dobu se studuje otázka reformy kalendáře. Dosavadní kalendář v plné míře nevyhovuje. Je rozdělen na 12 měsíců; některé z nich mají 30 dní, jiné 31 den a únor 28 nebo 29 dní.

Podle návrhu bude mít v budoucím kalendáři každý rok stejný počet dní, a to 364. Bude začínat vždy nedělí a končit dnem, který se bude nazývat „světovým dnem“. Tento den má být dnem volna a nebude se počítat do dní v týdnu. V přestupném roce by se zařadil druhý „světový den“ za 30. červen a opět by se nepočítal do dní v týdnu. Každé čtvrtletí má mít podle návrhu nového kalendáře 91 den, tj. 13 týdnů; začínalo by vždy nedělí a končilo sobotou. První měsíc každého čtvrtletí má mít 31 den a další dva měsíce po 30 dnech.

otázka, -у ж вопрос
kalendář, -е м календарь
reforma, -у ж реформа
dosavadní нынешний, теперешний
měsíc, -е м месяц

vyhovovat, vyhovuji, -eš ...-í удовле-
творять
hospodářský хозяйственный
budoucí будущий
stejný одинаковый

počet, počtu м количество
a to а именно
den volna день отдыха, выходной
denь

počítat, -ám, -áš ...-ají считать
přestupný високосный
rok, -и м год
zařadit, -ím, -íš ...-í включить

Týden.

- Co budete dělat tento týden?
- V pondělí k nám přijde na návštěvu můj bratr se ženou, v úterý mám schůzi závodního výboru, ve středu chceme jít do kina, ve čtvrtek budeme doma, v pátek půjdu do závodního klubu na přednášku a v sobotu pojedeme do chaty. Přijedeme v neděli večer.

	Květen	Červen
30. pondělí		
31. úterý		
1. s ředa		
2. čtvrtek		
3. pátek		
4. sobota		
5. neděle		

Rok

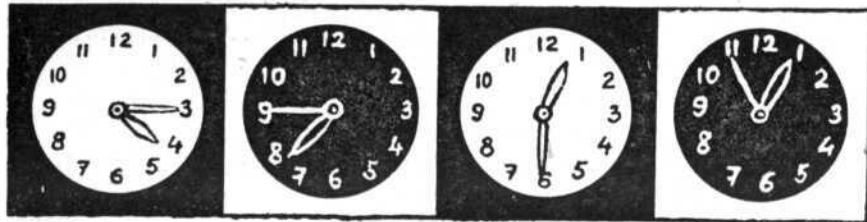
první měsíc	leden
druhý měsíc	únor
třetí měsíc	březen
čtvrtý měsíc	duben
pátý měsíc	květen
šestý měsíc	červen
sedmý měsíc	červenec
osmý měsíc	srpen
devátý měsíc	září
desátý měsíc	říjen
jedenáctý měsíc	listopad
dvanáctý měsíc	prosinec

Kdy? V lednu, v únoru, v březnu, v dubnu, v květnu, v červnu, v červenci, v srpnu, v září, v říjnu, v listopadu, v prosinci.

Ответьте на вопросы:

Kdy jste se narodil? Kdy se narodila vaše matka? V kterém měsíci máte svátek? V kterém měsíci jste se ženil (vdávala)? Kdy jste byl na dovolené? Kdy chcete jet letos na dovolenou?

Kolik je hodin?

Je jedna hodina.

Jsou dvě (tři, čtyři) hodiny.

Je pět, šest, sedm ... dvanáct hodin.

Čtvrt na pět, na šest, na sedm ...

Tři čtvrti na osm, na devět, na deset ...

Půl jedné, druhé, třetí, čtvrté, páté, šesté, sedmé, osmé, deváté, desáté, jedenácté, dvanácté.

Za pět minut jedna, za deset minut dvě, za pět minut půl druhé, za deset minut tři čtvrti na pět.

Примечание

Кроме того употребляется тоже: šestnáct patnáct, sedm čtyřicetpět, dvanáct třicet, dvanáct padesátpět apod.

Синтаксическая связь количественных числительных с существительными

jeden rok, jedna hodina, jedno okno, dva roky, dvě hodiny, dvě okna

После числительных 2, 3, 4 существительное стоит в именительном падеже множественного числа:

dva roky, tři žáci, čtyři studenti; dvě knihy, tři učitelky; dvě okna, tři slova, čtyři čísla.

После остальных числительных существительное ставится в родительном падеже множ. числа:

5 roků, 6 týdnů, 7 studentů, 8 profesorů.

Упражнения

Ответьте на вопросы:

V kolik hodin ráno vstáváte? Kdy začínáte pracovat? Kdy obědváte? V kolik hodin máte polední přestávku? V kolik hodin končíte kráčí? Kdy přicházíte domů? Kdy večeříte? V kolik hodin jdete spát? Kolik je hodin? Kdy odjíždí vlak do Moskvy? V kolik hodin na mne budete čekat? V kolik hodin na vás mohou počkat? Kolik hodin je v Moskvě, když v Praze jsou dvě hodiny?

Существительные, данные в скобках, поставьте в соответствующем падеже и числе:

Několik (soudruh, doktor, kniha, hodina, slovo, město). Pět (koruna, rubl, metr). Dva (týden, rok, delegát, dělník, inženýr).

Перепишите, подчеркивая предлоги и раскрывая скобки:

Přijeli jsme do (Praha, Svaz). Kromě (matka, bratr) zde nikoho nemám. Vrátil jsem se z (továrna, závod) až večer. Nepojedu na dovolenou bez (žena, sestra). Stál jsem u (okno, auto).

Plavali jsme proti (proud). Bojujeme proti (válka, fašismus). Přišli jsme k (sestra, universita).

Jeli jsme přes (most, řeka). Přinesl jsem dárek pro (matka, dědeček). Budu vám vypravovat o (Praha, babička, literatura).

Šli jsme do divadla s (bratr, žena, soudružka).

Указательное местоимение ten, ta, to (этот, эта, это)

	Единственное число			Множественное число		
И.	ten	to	ta	ti (одушвл.) ty (неодушвл.)	ta	ty
Р.	toho	toho	té		těch	
Д.	tomu	tomu	té		těm	
В.	toho (одушвл.) ten (неод.)	to	tu	ty	ta	ty
П.	o tom	o tom	o té		o těch	
Т.	tím	tím	tou		těmi	

Запомните:

Творительный падеж единств. числа муж. и сред. рода tím: Mluvila jsem s tím soudruhem. Jsme spokojeni s tím učitelem. Besedovali jsme s tím delegátem. Šla jsem na procházku s tím pionýrem.

В родительном, дательном и предложном падеж. единств. ч. женск. рода находим долгие é: Muž té soudružky. Bez té knihy. — Jít k té doktorce. Poslat dopis té dívce. — O té spisovatelce. Na té škole.

В именительном падеж. множеств. ч. употребляется форма ti лишь для одушевленных существительных муж. р.: ti soudruzi, ti delegáti, ti profesori. Для неодушевленных существительных мужского рода и для существительных женского рода употребляется ty (ty závody, ty knihy), а для среднего та (ta okna, ta slova). Вместо ten, ta, to употребляется иногда местоимение tento, tato, toto (этот, эта, это):

Znáte tohoto soudruha? Řekněte to tomuto soudruhovi. Mluvil jste už s tímto delegátem? Byl jste již v tomto městě? Představím vás této soudružce. Tito soudruzi se zúčastnili brigády. Co chcete vědět o těchto knihách?

Упражнения

Образуйте именительный падеж множественного числа:

ten soudruh, ten profesor, tento dělník, tento zemědělec, tento závod; to družstvo, toto slovo, ta kniha, tato soudružka, tato dělnice, tato kolchoznice.

Ответьте на вопросы:

S kým jste mluvila? (tato soudružka, tento delegát, tito studenti)
Koho jste potkala na nádraží? (tento soudruh, ta žena, tato dívka)
Komu budete psát dopis? (tento dělník, tato spisovatelka)

17

Текст: Покупки
Условное наклонение
Чередование гласных

OBCHODNÍ DŮM

Víte, že v jedné hlavní ulici Prahy je možno vidět labuť? Nevěříte? „Bílá labuť“ to je, velký obchodní dům.

Byli jsme tam včera. Vyjeli jsme výtahem do nejvyššího patra. Je tam oddělení, kde každý najde něco pro sebe. Prodávají tu sýry, máslo, vejce, konzervy, dorty, čokoládu, vzadu pak salámy, šunku, párky... Nemohl jsem si to však všechno prohlédnout. Moje žena se dověděla, že v kavárně obchodního domu je právě módní přehlídka. Za chvíli už jsme seděli u malého stolku a před námi stála černá káva. Nerozumím módě, ale moje žena byla nadšena. Zvláště se jí líbily jedny odpolední vlněné šaty a jedny večerní z modrého hedvábí. Škoda, že jsem neměl s sebou víc peněz — možná, že bych jí je byl koupil. Ale — vždyť si nedávno koupila novou sukni a blůzu! Nevím, proč ženy musí mít stále něco nového! Já přece nosím klobouk už tolik let a nemyslím, že bych někde na pánské módní přehlídce mohl vidět něco lepšího.

Po módní přehlídce jsme prošli ostatní patra. Je to opravdu krásný obchodní dům. Všude je plno lidí a všichni něco nakupují.

Nakonec jsme přišli do přízemí. Dlouho jsme se rozhodovali, co si

máme koupit na památku. Žena si potom koupila pěkný hedvábný šátek a pro mne koupila kravatu.

Až přijedete do Prahy, jděte určitě do „Bílé labutě“, do „Domu módy“ a do „Domu obuvi“. Najdete tam mnoho krásných věcí nejen pro své ženy a dcery, ale i pro sebe.

obchodní dům, domu *м* универмаг
labuť, -ě *ж* лебедь
věřit, -ím, -íš ...-í верить
výťah, -u *м* лифт
patro, -a *ср* этаж
vejce, -e *ср* яйцо
čokoláda, -u *ж* шоколад
vzadu сзади
šunka, -u *ж* ветчина
párek, -rku *м* сосиска
prohlédnout si, prohlédnu, -eš ...-ou
осмотреть

dovědět se, dovim se, -íš ...-vědí
узнать
právě как раз
přehlídka, -u *ж* смотр
chvilka, -u *ж* минутка
nadšen восхищен
zvlášť особенно
vlněný шерстяной
šaty, šatů (*множ. ч.*) платье
hedvábný шелковый
škoda жаль, жалко
peníze, peněz (*множ. ч.*) деньги
sukně, -ě *ж* юбка

Ответьте на вопросы:

Je ve vašem městě obchodní dům? Jak se jmenuje? Co tam prodávají? Chodíte často nakupovat do tohoto obchodního domu? Kdy jste si koupila naposledy nové šaty? Kdy jste si koupil naposledy nový klobouk? Znáte některé obchodní domy v Praze? Co si tam koupíte?

Расскажите по чешски о том, что вы видели в универмаге.

Условное наклонение

Условное наклонение настоящего времени образуется сочетанием особых форм вспомогательного глагола být, которые изменяются по лицам (bych, bys, by, bychom, byste, by), и форм так наз. причастия на -l спрягаемого глагола:

šel bych
dal bys
jel by

řekli bychom
viděli byste
koupili by

Условное наклонение настоящего времени обозначает обусловленное предполагаемое или желаемое действие, относящееся к настоящему или к будущему времени.

Šel bych do kina, ale nemám lístek. Řekl bych vám to rád, ale sám to nevím. Chtěli bychom vám něco vypravovat. Chtěl bych sklenici piveňského piva.

В придаточных предложениях условных и целевых формы bych, bys, by, bychom, byste, by сливаются с союзами kdy и aby и образуют формы:

kdybych, kdybys, kdyby, kdybychom, kdybyste, kdyby — abych, abys, aby, abychom, abyste, aby.

Kdybych to věděl, řekl bych ti to. Kdybys měl dnes čas, přijď ke mně. Kdybyste si koupili auto, jezdili bychom s vámi. Kdyby se soudruh Novák vrátil, řekněte mu, aby k nám přišel. Půjdu už na nádraží, abych se nezpозdila. Budeme se učit, abychom všechno uměli. Pojedete rychlíkem, abyste tam byli dříve?

Когда действие относится к прошлому, употребляется условное наклонение прошедшего времени:

byl bych šel
byl bys dal
byl by jel

byli bychom řekli
byli byste viděli
byli by koupili

Упражнения

Переведите:

Mohl byste mi to říci? Udělala bych to, kdybych mohla. Co byste tomu řekla, kdybychom šli večer do kina? Byla byste šla se mnou do divadla, kdybyste byla měla čas? Kdybychom měli peníze, koupili bychom si nové šaty. Kdybychom tenkrát bývali měli peníze, byli bychom věděli, co si koupit.

Переведите:

Я пошел бы в кафе. Я сказал бы это сестре. Мы купили бы платье. Она купила бы юбку и блузку. Если у нее было бы время, она поехала бы в Прагу. Если бы вы мне обо всем написали, я бы приехала.

Ответьте на вопросы:

Co byste dělal, kdybyste měl půl roku volno? Kam byste jel, kdybyste dostal rekreační poukaz?

Чередование гласных

В чешском языке чередуются иногда долгие и краткие гласные.

Примеры:

ů/o	dům	—	domu, k domu, za domem
	stůl	—	u stolu, proti stolu, před stolem
	nůž	—	bez nože, s nožem
	vůz	—	u vozu, pod vozem, mnoho vozů
í/e--ě	řici	—	řekl jsem, řekli jsme
	vítr	—	bez větru, s větrem
	dítě	—	naše děti, k dětem, s dětmi
	sníh	—	málo sněhu, pod sněhem
á/a	dáti	—	dal jsem
	mráz	—	mrazu
	hrách	—	hrachu
	pláč	—	plakat
ú/u	únava	—	unavit
	úklid	—	uklidit
	účes	—	učesat
í ý/i y	síla	—	silný
	bít	—	bil jsem
	být	—	byl jsem
	mýt	—	myl jsem
ou/u	zoubek	—	zub
	klouzat	—	kluziště
	louka	—	luční

18

Текст: Чехословацкая Социалистическая Республика
Склонение прилагательных

Прочтите и переведите. Незнакомые слова найдите в словаре и запишите:

ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

Československá socialistická republika patří k světové soustavě socialistických zemí, vedené Sovětským svazem. V pevné jednotě všeho lidu a jeho semknutosti kolem KSČ dosáhla velkých vítězství v budování socialismu a vytváření předpokladů pro uskutečňování nejvyššího cíle lidstva — komunismu.

Československo je hospodářsky vyspělým státem světa. Za 15 let, které uplynuly od května 1945, vybudovali pracující ČSSR mohutný socialistický průmysl, který vyrábí čtyřikrát více než před druhou světovou válkou. Do roku 1970 je plánován další růst průmyslové výroby.

Také zemědělství má vzestupnou tendenci. Společná hospodářství jednotných zemědělských družstev vytvořila předpoklady pro vysoký růst a rozvoj zemědělské výroby.

Rok od roku stoupá životní úroveň pracujících ČSSR. Ani nejspolejší kapitalistické země se nevyrovnaají Československu úrovní sociálních zařízení, zdravotnické služby, růstem vzdělanosti a kulturní úrovní lidu.

Československo hraničí se šesti státy. S většinou států má přirozenou hranici.

Jihozápadní hranici tvoří Šumava a Český les. Chloubou Šumavy jsou hluboké lesy, v nichž se skrývají krásná jezera. Nejznámější z nich je Černé a Čertovo. Bohatství vodní síly šumavských řek využívají nové vybudované přehrady Lipno a Orlick.

Severozápadní hranici tvoří Krušné hory a severovýchodní Krkonoše. V Krkonoších je mnoho horských hotelů a zotavoven, které po celý rok slouží tisícům pracujících.

Nejvyšším horským masívem jsou Vysoké Tatry na severu Slovenska. Svými vrcholky vystupují nas 2500 metrů. V tatranských dolinách jsou nádherná jezera, např. Mořské Oko, Štrbské Pleso aj.)* Pro vzácné krásy a přírodní bohatství své přírody je území Vysokých Tater prohlášeno za národní park.

Víte, že

ČSSR měří skoro 128 000 čtverečních kilometrů;

ČSSR hraničí s šesti státy? Je to Sovětský svaz, Polská lidová republika, Německá demokratická republika, Německá spolková republika, Rakousko a Maďarská lidová republika;

nejvyšší hora republiky je Gerlachovský štít (2663 m) ve Vysokých Tatrách? Nejvyšší hora v Čechách je Sněžka (1603 m) v Krkonoších;

nejvíce černého uhlí se dobývá v Ostravsko-Karvinské pánvi;

řeka Dunaj spojuje ČSSR s Černým mořem, řeka Labe se Severním mořem a řeka Odra s Baltickým mořem;

ČSSR má přes 13 miliónů obyvatel? Praha, hlavní město ČSSR, má přes milión obyvatel.

Na geografické mapě ЧССР (см. иллюстрированное приложение) покажите главные реки, большие города, горы и горные хребты и т. д.

*) aj. — a jiné

Склонение прилагательных на -ý, -á, -é

Единственное число

	Мужской род	Средний род	Женский род
И.	mladý	mladá	mladá
Р.	mladého	mladého	mladá
Д.	mladému	mladému	mladé
В.	mladý (неодушевл.) mladého (одушевл.)	mladá	mladou
З.	mladý	mladá	mladá
П.	o mladém	o mladém	o mladé
Т.	mladým	mladým	mladou

Сравнение окончаний:

в русском языке -ого, -ому, -ом
в чешском языке -ého, -ému, -ém

Подчеркните окончания прилагательных. Определите падеж:

Byl jsem před rokem v Sovětském svazu. Kdy navštívíte Československou socialistickou republiku? Mluvili jsme o českém a slovenském národě. Pojedete s námi k Černému moři?

Спишите. Прилагательные, которые даны в скобках, согласуйте с существительными:

Jaká je rozloha (Československá socialistická) republiky? Se kterým (bratrský) státem sousedí ČSSR na východě a na severu? Kde se dobývá nejvíce (černé) uhlí? Která řeka spojuje ČSSR s (Černé a Baltické) mořem?

Ответьте на вышеприведенные вопросы.

Множественное число

Именительный и звательный падеж

Мужской род	Средний род	Женский род
mladí (одушевл.)	mladí	mladé
mladé (неодушевл.)		

Примеры:

Мужской род

milí soudruzi, milí chlapci, zdraví lidé, veselí žáci,
velké domy, bratrské národy, srdečné pozdravy

Перед *-í* у прилагательных с основой на *-h, -ch, -k, -r, -d, -t, -n* согласные чередуются:

h — z:	drahý soudruh — drazí soudruzi
ch — s:	hluchý stařec — hluší starci
k — c:	hezký chlapec — hezcí chlapani
r — ř:	dobrý profesor — dobří profesori
d — ě:	mladý muž — mladí muži
t — ť:	bohatý člověk — bohatí lidé
n — ň:	schopný žák — schopní žáci

Кроме того чередуются также группы согласных:

sk — št:	ruský básník — ruští básníci, český dělník — čeští dělníci, sovětský delegát — sovětské delegáty
ek — ět:	německý student — německí studenti, dělnický delegát — dělničtí delegáty

Средний род

malá okna, nová slova, teplá jídla, velká čísla

Женский род

hluboké řeky, vysoké hory, nové knihy

Винительный падеж

Мужской род

mladé (одушевл. и неодушевл.)

Средний род Женский род

mladá mladá

Во всех остальных падежах в чешском и русском языках одинаковые окончания:

по-русски: -ым, -ых, -ыми

по-чешски: -ým, -ých, -ými

Обратите внимание на то, что во всех окончаниях прилагательных долгие гласные:

-ý, -ého, -ému, -ém ... -á, -é, ... -í, -ým, -ých, -ými

Упражнения

Образуйте именительный и винительный падеж множественного числа:

zdravý — nemocný, mladý — starý, dobrý — špatný, velký — malý, bohatý — chudý.

Переведите и напишите:

старые товарищи, здоровые мальчики, веселые колхозники, молодые рабочие, прилежные ученики, гениальные музыканты.

Дополните окончания:

Na řece Dunaji leží hlavní město Slovenska Bratislava. Je střediskem politick-- a veřejn-- života Slovenska. Je to velk-- průmyslov-- město. Po válce zde bylo vystavěno mnoho nov-- továren a obytn-- domů.

Jedním z center industrializace Slovenska se stal Středoslovensk-- kraj. Byly zde vystavěny nov-- továrny; většina investic připadá na těžk-- strojírenství. Průmyslov-- rozvoj Středoslovensk-- kraje je podporován rozvojem dopravy a výstavbou vodních přehrad a elektráren na Váhu.

Významn-- úlohu v boji za osvobození Slovenska a ČSSR měla Banská Bystrica. Dne 29. srpna 1944 zde začalo Slovensk-- národní povstání.

Na Slovensku je mnoho krásn-- lázní. Jsou to např. Piešťany, Sliač, Trenčianske Teplice aj.

19

Текст: Jan Drda — Krásná Tortiza
Склонение прилагательных

Прочтите текст. Незнакомые слова найдите в словаре.

Jan Drda
KRÁSNA TORTIZA
(Úryvek)

Ach, to byl svátek v celé Višňové!

Všem hrály ruce radostí a oči jim svítily; půl praporu krasnoarmějců zůstane posádkou ve Višňové.

Nad střechami létají rakety a všechny píší po nebi, že máme svobodu, že nám Rusové zachránili život, že nám přinesli mír.

„Pojďte dál, páni vojáci,“ říkaly nejdříve ženské, když staršिनové rozváděli mužstva po chalupách. Ale druhý den už jsou páni vojáci ti tam, zůstal tu Míša, Váňa, Vasja, Voloděa, Serjoža, Saša, Aljoša, Pavka, Pěťa, Míťa, Oleša, Prochor, Kolja, Kostěa, Tolja, Borja, Feďa a Jurka, Griša a Ljoňa a Osja.

Řeknu vám, to byl zázrak: v životě jsme vlastně ruského slova neslyšeli, ale druhý den už všechna děvčata říkají: Chorošo a všichni mužští křičí: Zdravstvuj! a Privěť! — a kluci zase jeden na druhého jak staří: Davaj vperjod! Šagaj bystro! Harmonika je garmoška, a hospodyně místo: K obědu! volají: Davaj kušat!

Naši lidé zrovna do sebe nasávají ruský jazyk, mají plnou hlavu a plné srdce těch krásných, širokých slov, která voní dálkami a přece jsou tak blízká.

To je jistě věc: nejrychleji se člověk naučí cizí řeči srdcem. A přitom, jakápak je ruština pro nás cizí řeč? Když se nad tím tak pozastavíš, brzo uvidíš, že ta naše i jejich slova vylítla z jednoho hnízda, že jsou to jako kuřátka od jedné matky, jen trochu jinak vybarvená, jen trochu víc povyroslá: my říkáme vrata a oni vorota, my hlava a oni golova, my kráva a oni korova, my mléko a oni moloko, zkrátka mají v té své řeči větší šířku — tak jako v srdci. Protože tak velké srdce, jako mají Rusové, to nemá žádný na světě. Naši lidé to hned ucítili, a proto si tak rychle zamilovali chlapce i jejich řeč.

Склонение прилагательных на -і

Прилагательные на -ní, -ší, -ží, -cí и -čí склоняются по образцу jarní.

Единственное число

Множественное число

Мужской и средний род

Женский род

Для всех родов

И.	jarní	jarní	jarní
Р.	jarního	jarní	jarních
Д.	jarnímu	jarní	jarním
В.	jarní (неодушвл.) jarního (одушвл.)	jarní	jarní
З. = И.			
П.	o jarním	o jarní	o jarních
Т.	jarním	jarní	jarníми

Во всех падежных окончаниях находится долгое -і:

letní den, za letního dne, o letním dni...

podzimní móda, podle podzimní módy, o podzimní módě...

cizí slovo, cizího slova, cizímu slovu...

nejkrásnější kniha, o nejkrásnější knize, s nejkrásnější knihou...

zimní kabáty, kromě zimních kabátů, k zimním kabátům...

Заемствованные прилагательные с основой на -п- имеют в чешском языке окончание -і:

sociální	социальный	formální	формальный
organizační	организационный	kolektivní	коллективный
módní	модный	maximální	максимальный
originální	оригинальный	absolutní	абсолютный

Спишите предложения, вставляя пропущенные окончания:

Které ciz-- jazyky znáte? Ve kterých ciz-- městech jste byl? Bydlím v modern-- domě. V této části města je mnoho modern-- domů.

Dělníci podepsali kolektivní-- smlouvu. Velká říjnová socialistická revoluce dala podnět k osvobozovací-- hnutí našeho národa. Byl jste již v hlavní-- městě Slovenska? Včera jsme byli v obchodní-- domě Bílá labuť. Do nejvyšší-- patra jsme vyjeli výtahem.

Переведите, подчеркивая предлоги и раскрывая скобки:

Můj bratr pracuje na (ústřední výbor) SČSP. Soudruh Pavlov přijede do Prahy zítra; půjdeme mu naproti k (večerní rychlík). Bez (perónní lístek) nemůžete na nástupiště. V této stanici nestaví žádný vlak kromě (osobní vlak). Budeme obědvat v (jídelní vůz). Kolik stojí lístek ve (spací vůz)? Stále jsme mluvili o (zpáteční lístek) a nakonec jste ho nekoupil.

Переведите:

Организационное отделение. Оригинальный ответ. Коллективная работа. Максимальный тариф. Минимальный возраст. Абсолютный слух.

Прочтите и переведите:

Ústřední výbor Svazu československo-sovětského přátelství

*Smetanovo nábřeží 18
Praha 1 - Staré Město*

V Moskvě dne 17. října 1961

Vážení soudruzi,

*obracíme se k Vám s touto prosbou:
Můžete nám poslat adresy několika soudruhů nebo soudružek, s nimiž bychom si mohli český dopisovat?*

Děkujeme předem za Vaši laskavost.

Se soudružským pozdravem

20

Текст: Наша дружба
Личные местоимения

Прочтите текст. Незнакомые слова найдите в словаре.

NAŠE PŘÁTELSTVÍ

Žádný básník ani filosof v minulosti si nedovedl představit, že by přátelství mohlo vzájemně spojovat milióny lidí. A přece je to skutečnost, o které mluví přátelství lidu československého a sovětského.

Kořeny tohoto přátelství jsou hluboké. Čeští a slovenští dělníci poznali ve světle Velké říjnové socialistické revoluce své bratry. K poznání proletářské pravdy je vedla mladší sestra slavné strany Lenina, Komunistická strana Československa, a takové organizace jako Společnost pro kulturní a hospodářské styky s SSSR a Svaz československo-sovětského přátelství.

Svaz československo-sovětského přátelství (SČSP) byl založen již v roce 1930. V svolání KSČ a Svazu přátel k třináctému výročí Velké říjnové socialistické revoluce se praví: „Vybízíme každého pro-

letáře, aby k nám vstoupil a přesvědčil se o pravdě a poznal, že Sovětský svaz zastupuje dnes zájmy dělnictva celého světa a že jeho dělníci plní velké a namáhavé dílo výstavby nejen pro ruskou pracující třídu ...“

Dnes má Svaz přes dva milióny členů.

Každým rokem oslavují Češi a Slováci své vztahy k SSSR Měsícem československo-sovětského přátelství. Jeho trvání je ohraničeno dvěma významnými daty: 7. listopadem, výročním dnem Velké říjnové revoluce, a 12. prosincem, kdy v r. 1943 byla podepsána československo-sovětská smlouva o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci.

SČSP organizuje už od roku 1949 Lidové kursy ruštiny (LKR). V těchto kursech se učí každoročně okolo 100 000 pracujících Československa. Těm všem se stala ruština pomocníkem v práci a ve studiu prostředkem k přímému poznání SSSR a dorozumění s nejbližšími přáteli.

Heslem všeho československého lidu bylo, je a bude: Se Sovětským svazem na věčné časy!

Личные местоимения

И.	já	ty	on	ono	ona
Р.	mne, mě	tebe, tě	jeho, ho	jeho	jí
Д.	mně, mi	tobě, ti	jemu, mu	jemu, mu	jí
В.	mne, mě	tebe, tě	jeho, ho, jej	je	jí
П.	o mně	o tobě	o něm	o něm	o ní
Т.	mnou	tebou	jím	jím	jí

Пояснения к падежным формам:

Личные местоимения в чешском языке имеют в некоторых падежах полные и краткие формы.

Полные формы (mně, tebe, tobě, jeho, jemu) употребляются в начале предложения, после предлогов, и если на местоимение падает логическое ударение:

Jemu jsem to neřekl. Tobě to mohu říci. Zítra půjdu k němu. Za týden přijdu k tobě na návštěvu. Mně to dej a ne jemu. To jsem dal tobě, ne jemu.

В сочетании с предлогами вместо начального j появляется n: jeho — bez něho, jemu — k němu, ji — za ní, jí — kromě ní.

В винительном падеже местоимения она пишется i: ji. Znáš ji dobře. Ta kniha je pro ni. Во всех остальных падежах -í: Mluvil jste už s ní? Půjdu k ní na návštěvu. Bez ní to neudělám.

Местоимения my, vy склоняются как в русском языке: bez nás, kromě vás, k nám, k vám, o nás, při vás, s námi, za vámi. Во всех косвенных падежах долгое á.

3-е лицо множественного числа

Мужской род	Женский род	Средний род
И. oni, ony	ony	ona
Р. jich	jich	
Д. jim	jim	
В. je	je	
П. o nich	o nich	
Т. jimi	jimi	

В именительном падеже местоимения 3-го лица множественного числа имеют особые формы для мужского рода (одушевленные oni, неодушевленные ony), для женского (ony) и для среднего (ona).

Обратите внимание на форму винительного падежа:

Znáte ty soudruhy? Ano, známe je dobře. Četla jste ty knihy? Ano, četla jsem je. Kdo otevřel ta okna? Já jsem je otevřela.

Упражнения

Дополните краткие или полные формы:

Přineste (mně, mi) čaj. Kdy přijдете ke (mně, mi) na návštěvu? Napiš (tobě, ti) dopis z Československa. Viděl jsem (tebe, tě) včera v kině. Pozdravujte (jeho, ho) ode mne.

Существительные замените личными местоимениями:

Znáte (toho studenta)? Viděl jsem (vašeho profesora). Napiš (matce) dopis. Pozdravuj (bratra) od nás. Očekávali jsme (soudruha) na nádraží. Koupila jsem (máslo). Máte (děti) ráda?

Расскажите своими словами о Союзе чехословацко-советской дружбы и Обществе советско-чехословацкой дружбы.

Спишите и переведите:

Drazí přátelé!

V předvečer Měsíce československo-sovětského přátelství vám zasíláme upřímné pozdravy. Ať žije věčné přátelství lidu Československa a Sovětského svazu!

КРАТКАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

(к текстам и упражнениям учебника)

Banská Bystrica — город в центральной Словакии, 22 тыс. жителей. В Б. Б. выплавка меди, спичечная и деревообрабатывающая промышленность. Центр восстания против гитлеровских оккупантов в 1944 г.

Bratislava — крупный экономический и культурный центр Словакии, важный железнодорожный узел и порт на реке Дунае, 240 тыс. жителей. В Б. находится словацкий университет им. Коменского, политехникум, коммерческий институт, консерватория, театры, музеи, Академия наук и т. д. В центре — старый город с кремлем (Градом) 13—15 вв. и многочисленными памятниками зодчества Словакии.

Брно — адм. центр Южноморавской области, важный узел желез. дорог. Б. — крупный промышленный центр; ведущие отрасли промышленности — машиностроение и текстильное производство. В сентябре 1959 г. была открыта в Б. 1-ая международная ярмарка, продолжившая традицию общегосударственных выставок машиностроения. На ярмарке было выставлено 10 тыс. различных экспонатов, представляющих машиностроительную промышленность 30 стран. В течение двух недель посетило выставку почти 2½ мил. чехосл. граждан и более 10 тыс. иностранцев.

Drda Jan (р. 1915) — чешский писатель, автор пьес и киносценариев, политический деятель, один из инициаторов Всемирного конгресса сторонников мира в Праге (1949). В 1949 г. избран председателем Союза чехословацких писателей. Основная тема произведений Д. — творческий рост трудящегося человека — нашла выражение уже в его первом романе „Городок на ладони“ (1940). В романе „Живая вода“ (1941) изображена судьба художника из народа. Наиболее значительные произведения Д. — сборник рассказов „Немая баррикада“ (1946) и рассказ „Высший принцип“ (1947), запечатлевшие эпизоды героической борьбы чешского народа против гитлеровских оккупантов.

Dukla — перевал в Карпатах, на границе Польши и Чехословакии. Расположен на высоте 502 м. После начала Словацкого народного восстания (август 1944 г.) советское Верховное Главнокомандование приказало некоторым соединениям Первого Украинского Фронта наступать через Дукельский перевал и оказать помощь восстанию. В боях за Дуклу отдали жизнь 80 тыс. советских воинов и свыше 6 тыс. бойцов чехословацкого армейского корпуса, сформированного в СССР.

Dvořák Antonín (1841—1904) — великий чешский композитор. Творчество Д. является вершиной чешской национальной музыкальной классики. Д. создал законченные образцы народно-бытовой оперы („Упрямыцы“, „Хитрый крестьянин“), лирич. оперы-сказки („Русалка“), оперы на сюжеты из чеш. народ. сказок („Черт и Кача“), из истории („Димитрий“, „Якобинец“) и др. Выдающуюся ценность представляют „Славянские танцы“. Известны также его симфонии и увертюры (напр. „Из Нового Света“). По приглашению Чайковского Д. в 1890 г. посетил Россию, выступив с большим успехом в Москве и Петербурге с симфонич. концертами из своих произведений.

Fučík Julius (1903—1943) — выдающийся чешский писатель, общественный деятель, журналист, национальный герой Чехословакии. Ф. побывал в СССР, результатом чего явились его книги очерков: „В стране, где наше завтра стало вчерашним днем“, „Ленинская весна“, „О героях и героизме“, „В стране любимой“ и др. После ухода КПЧ в подполье (1938) Ф. по поручению партии писал в легальных изданиях боевые статьи, призывающие народ к отпору фашистским захватчикам. С 1941 г. Ф. руководил газетой „Руде право“. В 1942 г. Ф. был арестован и заключен в пражскую тюрьму Панкрац, где на пороге смерти создал знаменитую книгу „Репортаж с петлей на шее“ (русск. пер. „Слово перед казнью“). Летом 1943 г. Ф. был увезен в Германию и 8 сентября казнен.

Gottwald Klement (1896—1953) — выдающийся руководитель чехословацкого рабочего движения, с 1945 г. председатель ЦК КПЧ. После освобождения Сов. Армией вост. части Чехословакии от гитлеровского ига Г. вошел в созданное в г. Кошице чехословац. правительство Национального фронта в качестве заместителя премьер-министра. В феврале 1948 г. чехословацкими буржуазными реакционерами была сделана попытка антинародного государственного переворота с целью свержения правительства Г. Опираясь на силы рабочего класса, на трудящееся крестьянство и прогрессивную интеллигенцию, КПЧ возглавила борьбу против заговорщиков. Попытки реакции были сорваны, 25 февраля 1948 г. Г. сформировал новое правительство. 14 июня 1948 г. Г. был избран президентом республики.

Hašek Jaroslav (1883—1923) — крупнейший чешский писатель-сатирик. В своих сатир. рассказах Г. бичевал бюрократизм и бездушие австрийского государственного аппарата, ложь и лицемерие буржуазного общества; он также вскрыл вопиющие социальные противоречия и бесправие трудящихся масс. Самое известное произведение Г. — сатирический роман „Похождение бравого солдата Швейка во время мировой войны“.

Hradčany — Пражский кремль. Уже в IX веке кремль становится резиденцией чешских князей. Лучшим из залов Пражского кремля является Испанский зал, построенный императором Рудольфом II. Зал поражает своими размерами (48 м в длину, 24 м в ширину, 12 м в высоту) и изяществом. Зал освещен замечательными люстрами, насчитывающими 3000 электрических лампочек. В стенах зала имеются огромные зеркальные окна. Собор св. Вита в Градчанах, построенный в XIV веке, — вершина зодчества. Первыми строителями храма были Матиаш из Арраса и Петр Парлерж. Орган, имеющийся в этом соборе, самый большой в Европе, насчитывает 2956 труб длиной от 2 см до 5,5 метров.

Jirásek Alois (1851—1930) — выдающийся чешский писатель. Стремясь воспитать на великих образах прошлого национальное самосознание народа,

И. обращался к теме народ. восстаний и массовых движений („Скалаки“, „Поголавцы“, „Между течением“, „Против всех“, „Братство“). Известны тоже его романы „Ф. Л. Век“ и „У нас“.

Karlovy Vary — известный курорт в западной Чехии. Древняя летопись рассказывает, что в 14 в. императором Карлом IV был построен охотничий замок Локет, в окрестностях которого Карл часто охотился на оленей. Узнав, что в горах находится горячий источник, основал вокруг него город и назвал его Вары. Лечение до 16 в. производилось при помощи ванн, позже питьем воды прямо из источника. Самым большим источником является Вржидло, вода которого бьет из глубины около 1800 м.

Kladno — центр Кладенского каменноугольного бассейна. Добыча угля, металлургический комбинат, производство качественной стали, металлообрабатывающие и химические предприятия.

Labe (Эльба) — одна из самых крупных рек в Зап. Европе; берет начало в Чехословакии, близ горы Снежки, на высоте ок. 1400 м.

Majerová Marie (р. 1882) — выдающаяся чешская писательница. Центральная тема ее творчества — революционная борьба рабочих („Прекрасный мир“, „Сирена“, „Шахтерская баллада“). Известны также ее очерки о Совет. Союзе („День после революции“, „Десять тыс. километров над Совет. Союзом“). В 1946 г. М. присуждено звание народной писательницы Чехословакии. М. — активный борец за мир.

Mariánské Lázně — известный курорт в западной Чехии. В М. Л. имеется около 40 источников, важнейшими из которых являются: Кржижовый, Рудольфов, Лесной. Основной способ лечения — питье воды и кроме того ванны.

Národní divadlo — Национальный театр был построен в 1868—1881 годах по плану арх. Зятка на добровольные пожертвования чешского народа. Ценным произведением искусства является занавес театра (работы Гинайса), представляющий народ, своими силами строящий свой храм искусства. Стены фойе театра украшены картинами известных чешских художников — Женишека и Алеша; здесь же находятся бюсты выдающихся композиторов, драматургов и актеров (Сметаны, Тыла, Клицперы, Мошны, Ганы Квапиловой и др.).

Nezval Vítězslav (1900—1959) — чешский поэт. Стихи Н. проникнуты глубоким патриотизмом, любовью к СССР, ненавистью к империалистам, поджигателям войны. За произведения „Песня мира“ и „Родной край“ был Н. удостоен Государственной премии. За поэму „Крылья“ ему присуждена Государственная премия и Международная премия мира. В 1953 г. Н-у присвоено звание народного писателя.

Němcová Božena (1820—1862) — выдающаяся чешская писательница. Н. была страстной поборницей национально-освободительных идей. Ее общественно-политические и эстетич. взгляды складывались накануне и в период революц. событий 1848 г. Лучшие повести и рассказы: „Бабушка“, „Дикая Бара“, „Бедные люди“, „Словацкие сказки и рассказы“.

Ostrava — важный промышленный центр, жел.-дор. узел, 235 тыс. жителей.

Крупная добыча камен. угля; черная металлургия, машиностроительные и химические заводы; в пригородах Витковице и Кунчице — металлург. комбинаты.

Plzeň — центр Западночешской области, 137 тыс. жителей. Важный жел.-дор. узел, крупный центр тяж. машиностроения (завод имени В. И. Ленина). Известны пильзенские пивоваренные заводы.

Praha — столица Чехословакии, важнейший полит., экономич. и культур. центр страны. 1 000 000 жителей. Один из древнейших городов Центральной Европы (IX в.). П. расположена по обоим берегам р. Влтавы. Обе части города соединены 12-ю мостами (особенно известен Карлов мост). В 1348 г. основан Карлов университет. В П. много вузов, вузов, институтов и т. п. Важнейшие театры: Национальный т., театр И. К. Тыла, Сметаны, Реалистический т., Камерный т., Чехословацкой Армии и др. Здесь имеются концертные залы (напр. Рудольфинум), музеи, галереи, библиотеки и т. д. П. является важным центром горного, металлур. и котельного оборудования, строительных механизмов и т. п.; значительна роль П. в производстве оборудования для легкой и пищевой промышленности. Самые известные заводы: ЧКД-Прага, ЧКД-Дукла и др.

Pujmanová Marie (1893—1958) — чешская писательница. Крупнейшим произведением П. является историческая трилогия „Люди на перепутье“, „Игра с огнем“ и „Жизнь против смерти“, в которой воссозданы важнейшие страницы истории Чехословакии, начиная с первых дней возникновения буржуазной республики и кончая освобождением страны Советской Армией в 1945 г. П. — автор лирических стихов, в которых сочетаются интимные переживания и широкая социальная проблематика. („Признание в любви“, „Миллионы голубок“ — удостоены Государственной премии.)

Rezac Václav (1901—1956) — чешский писатель. Роман „Наступление“ удостоен Государственной премии первой степени. В этом романе и в романе „Битва“ показаны рост сознания людей, руководящая роль ком. партии и социальные преобразования новой демократии.

Smetana Bedřich (1824—1884) — великий чешский композитор, дирижер, основоположник чешской музыкальной классики. Самые известные его оперы: „Проданная невеста“, „Либуше“, „Далибор“, „Две вдовы“, „Поцелуй“, „Чертова стена“. Из симфонических произведений самый известный цикл „Моя Родина“, в котором мастерской кистью запечатлены картины чешской природы и образы историч. прошлого Чехии. Камерное произведение „Из моей жизни“ имеет автобиографическое содержание.

Staroměstské náměstí — одна из площадей Праги. С этой площадью связано много славных и трагических событий в истории народа. На Староместской ратуше помещены известные во всем мире куранты — работа мастера Гануша из Ружи, знаменитого астронома и преподавателя арифметики (XV в.). В XIX веке художник Йосиф Манес нарисовал на медной доске курантов календарные символы 12-ти месяцев на мотивы труда чешского народа. Во время боев в мае 1945 г. фашисты Староместскую ратушу частично сожгли. В историческом Феврале 1948 г. выступал на Старом. площади Клемент Готвальд, чтобы высказать решимость всего народа построить в стране социализм. Ежегодно 6 ноября на Старом. площади собираются праж. трудящиеся на манифестацию по случаю годовщины Октября. Отсюда отправляется Эстафета дружбы и мира с традиционным приветом совет. народу от народов Чехословакии.

Sučič Eugén (р. 1908) — словацкий композитор. Значительным достижением национал. словац. оперного искусства является опера С. „Крутиява“ („Водоворот“) — на сюжет из жизни словац. деревни и опера „Светоплук“. За оперу „Кр.“, за музыку к кинофильму „Перелом“ и за симфонич. сюиту „Метаморфозы“ С. удостоен Государств. премии. Популярностью пользуются сделанные С. обработки слов. народных песен.

Svaz československo-sovětského přátelství (SČSP) — Союз чехословацко-советской дружбы — добровольная массовая, общественная организация трудящихся ЧССР. Она проводит свою деятельность на заводах, в учреждениях, единых сельскохозяйственных кооперативах, школах, институтах и т. д. Она организует лекции о жизни в СССР, о передовом опыте совет. трудящихся, о совет. литературе и искусстве, о борьбе за мир совет. народа, устраивает беседы о совет. книгах и кинофильмах, выставки и т. п. Особое внимание уделяет СЧСД Народным курсам русского языка. Издает следующие журналы: „Мир Советов“ („Svět sovětů“), „Чтение о СССР“, „Прага—Москва“, „Знакомимся с Советским Союзом“, „Шестая часть мира в картинах“ и методический журнал для учителей русского языка. В издательстве „Мира Советов“ выходят разные брошюры и книги о Советском Союзе и произведениях советских авторов. Особенно широкую деятельность развивает Союз чехословацко-советской дружбы во время Месячника дружбы, устраиваемого ежегодно с 7 ноября до 12 декабря.

Sumava — горы на границе Чехословакии и Запад. Германии, достигают высоты ок. 1500 м. Покрывают преимущественно хвойным лесом.

Váh — река в Словакии, левый приток Дуная; на В. будет построено 12 гидроэлектростанций.

Vysoké Tatry — самая высокая горная группа Зап. Карпат в пределах Чехословакии и Польши. Главный татранский хребет тянется на 16 километров. Самая высокая точка Высоких Татр — Герлаховский пик (2665 м), вторая — Ломницкий пик (2634 м). В Татрах насчитывается более 100 озер; самые обширные озера в словацких Татрах: Большое Гинцово плесо и Штрбское плесо. Ежегодно Татры посещает свыше миллиона трудящихся. Самые известные места, где можно провести отпуск — Смоковец и Татранска Ломница. Кроме домов отдыха, в Татрах много санаториев и лечебных заведений, в которых лечат туберкулез, астму и др. заболевания.

Zižkov — Гора Жижек возвышается над Прагой. Здесь в XV в. Ян Жижек — организатор и первый полководец гуситского народного ополчения — одержал блестящую победу над крестоносцами; в память этой победы здесь водружена монументальная скульптура Яна Жижки, сидящего на коне. Здесь построен также Национальный памятник.

Zilina — город, расположенный при слиянии рр. Вага с Кисуцей, насчитывает почти 35 тысяч жителей. Это промышленный и культурный центр северной Словакии. Памятники зодчества 14—18 вв.

I. Приветствия.

Добрый день!
Доброе утро!
Добрый вечер!
Привет!
Добро пожаловать!
До свидания!
Всего хорошего!
Спокойной ночи!

II. Встреча. — Прощание.

Как ты поживаешь?
Как вы поживаете?
Как дела?
Спасибо, хорошо (плохо).
Ничего.
Рад вас видеть!
Что нового?
Передайте привет жене (мужу, всем)!
Передайте товарищам сердечный привет!
Разрешите от имени нашей делегации передать вам искренний привет.
От всей души благодарим вас за теплый прием.
Желаем вам здоровья, счастья и успехов в работе и в личной жизни.
Да здравствует вечная, неруши-

I. Pozdravy

Dobrý den!
Dobré jitro!
Dobrý večer!
Buď zdrav! Nazdar!
Buďte vítán(i)!
Na shledanou!
Mějte se dobře!
Dobrou noc!

II. Setkání. — Loučení.

Jak se máš?
Jak se máte?
Jak se vám (ti) daří?
Děkuji, dobře (špatně).
Ujde to.
Jsem rád, že vás vidím.
Co je nového?
Pozdravujte paní (muže, všechny).
Vyřiďte soudruhům srdečný pozdrav!
Dovolte, abych vám jménem naší delegace tlumočil upřímný pozdrav.
Z celého srdce vám děkujeme za vřelé uvítání.
Přejeme vám zdraví, štěstí a úspěchy v práci i v osobním životě.
Ať žije věčné, nerozborné přá-

мая дружба советского и чехословацкого народов.
Предлагаю тост за нашу дружбу!

Обменяемся значками.
Нам пора уже прощаться.
Благодарим вас за гостеприимство.

III. Представление.

Разрешите представиться.
Разрешите представить вам товарища...
Разрешите узнать вашу фамилию.
Очень рад с вами познакомиться.
Очень рад (приятно).

IV. Приглашение. Посещение.

Приходите к нам в гости.
Когда вы придете к нам?
Я приглашаю вас на обед (ужин).
Благодарю вас за приглашение, но у меня едва ли будет время.
Разрешите пригласить вас в театр?
Проходите, пожалуйста!
Войдите, пожалуйста.
Очень мило с вашей стороны, что вы пришли навестить нас.
Садитесь, пожалуйста!
Раздевайтесь, пожалуйста!
Вы к кому? По какому делу вы пришли?
Можно мне поговорить с товарищем Новаком?
Подождите минуточку.
Я задержу вас только на одну минуту.

telství sovětského a československého lidu.
Navrhuji, abychom si připili na naše přátelství.
Vyměňme si odznaky!
Už je čas, abychom se rozloučili.
Děkujeme vám za pohostinství.

III. Představování.

Dovolte, abych se představil(a).
Dovolte, abych vám představil(a) soudruha (soudružku) ...
Jak se jmenujete?
Těší mě, že vás poznávám.
Těší mě.

IV. Pozvání. Návštěva.

Přijďte k nám na návštěvu.
Kdy k nám přijдете?
Zvu vás na oběd (na večeři).
Děkuji za pozvání, ale nebudu mít asi čas.
Smím vás pozvat do divadla?
Pojďte dál, prosím!
Vstupte, prosím.
Je to od vás velmi hezké, že jste nás přišli (přišel) navštívit.
Posaďte se, prosím!
Odložte si, prosím!
Koho si přejete? Jaké máte přání?
Mohu mluvit se soudruhem Novákem?
Počkejte chvilku.
Zdržím vás jen chvíli.

Простите, что я вас потревожил.
Прощу меня извинить, что я заставил вас ждать.
Не стесняйтесь, будьте как дома.
Кушайте (пейте), пожалуйста.
Курите, пожалуйста.
Посидите еще.

V. Просьба. Благодарность. Извинение.

Позвольте спросить.
Будьте так добры, скажите мне...
Простите, как мне пройти к театру?
У меня к вам просьба.
Я надеюсь, что вы мне не откажете.
Что вы желаете?
Спасибо.
Спасибо за теплый прием.
Мы вам весьма благодарны за помощь.
Пожалуйста, не за что.
Извините!
Ничего!
Разрешите пригласить вас на вальс?
С удовольствием!
Спасибо, я не танцую.
К сожалению, я не могу выполнить вашу просьбу.

VI. Семья.

Вы женаты (замужем)?
У вас есть дети?
У меня один ребенок (двое, трое, четверо детей).
У меня один сын (одна дочка).
У меня нет детей.

Promiňte, že jsem vás vyrušil.
Prosím za prominutí, že jsem vás nechal čekat.
Neostýchejte se, jako doma.
Jezte (pijte), prosím.
Zakuřte si, prosím.
Posed'te ještě.

V. Prosba. Dík. Omluva.

Dovolte mi otázku.
Buďte tak laskav, řekněte mi ...
Promiňte, jak se dostanu k divadlu?
Mám k vám prosbu.
Doufám, že mi neodřeknete.
Co si přejete?
Děkuji.
Děkuji vám za srdečné přijetí.
Jsme vám velmi vděční za pomoc.
Prosím, není zač.
Promiňte!
Nic se nestalo.
Smím prosit o valčík?
S radostí.
Děkuji, netancuji.
Bohužel, nemohu splnit vaši prosbu.

VI. Rodina.

Jste ženat (vdaná)?
Máte děti?
Mám jedno dítě (dvě, tři, čtyři děti).
Mám jednoho syna (jednu dceru).
Nemám děti.

Мой старший брат женат.
Мой дядя холост.
Моя младшая сестра уже замужем.
Моя тетя незамужняя.
Моя двоюродная сестра вдова.
Мой двоюродный брат вдовец (разведен).
Когда у вас будет свадьба?
Кем работает ваш отец (мать, муж, жена)?
У вас много родственников?
Где живут ваши родители?

VII. Питание.

Я голоден.
Я хочу пить.
Приятного аппетита!
Спасибо. И вам того же!
Что сегодня на обед (на ужин)?
Дайте, пожалуйста, меню.
Есть у вас порционные блюда?
Выпьем за дружбу.
За ваше здоровье!
Чокнемся!
Вы сыты?
Кушанье мне нравится. Это мое любимое кушанье.
Не угодно ли вам стакан пива?
Получите с нас, пожалуйста!
Дайте, пожалуйста, счет!

VIII. Гостиница.

Мы живем в гостинице „Европа“.
В какой гостинице мы остановимся?
Есть у вас свободные номера?
Какой номер вашей комнаты?
На каком этаже?
Дайте мне, пожалуйста, ключ от номера!

Můj starší bratr je ženatý.
Můj strýc je svobodný.
Moje mladší sestra je již vdaná.
Moje teta je svobodná.
Moje sestřenice je vdova.
Můj bratranec je vdovec (rozvedený).
Kdy budete mít svatbu?
Čím je váš otec (matka, muž, žena)?
Máte mnoho příbuzných?
Kde bydlí vaši rodiče?

VII. Stravování.

Mám hlad.
Mám žízeň.
Dobrou chuť!
Děkuji. Nápodobně!
Co je dnes k obědu (k večeři)?
Dejte mi, prosím, jídelní lístek.
Máte minutky?
Připijeme si na přátelství.
Na vaše zdraví!
Tukneme si!
Najedl(a) jste se?
Jídlo mi chutná. To je moje zamilované jídlo.
Nemáte chuť na sklenku piva?
Platit, prosím!
Dejte mi, prosím, účet!

VIII. Hotel.

Bydlíme v hotelu Evropa.
V jakém hotelu budeme bydlet?
Máte volné pokoje?
Jaké máte číslo pokoje?
V kterém poschodí?
Dejte mi, prosím, klíč od pokojel

Это номер с ванной?
Можно подняться (спуститься) на лифте?
Где находится лифт?
Разбудите меня в 6 часов!
Мне нужно выгладить костюм (брюки, пиджак, пальто, платье, юбку) и почистить ботинки.
Оставьте, пожалуйста, номер за мной!
Можно кого-нибудь послать за багажом?
Вот багажная квитанция.
Где горничная (швейцар)?

IX. Город.

Скажите мне, пожалуйста, как пройти на Вацлавскую площадь.
Извините, пожалуйста, где здесь поблизости почта?
Идите сначала прямо по этой улице и потом сверните налево.
Перейдите через мост, за мостом сверните направо.
Пойдемте вместе, я вам покажу дорогу.
Каким номером трамвая я могу доехать к Парку культуры и отдыха Юлиуса Фучика?
Скажите, пожалуйста, где ближайшая остановка автобуса (трамвая, троллейбуса).
Скажите, где мне сойти.
Извините, вы сходите?
Где мне надо сделать передачку?
Где ближайшая стоянка такси?

Je to pokoj s koupelnou?
Je možno jet nahoru (sjet dolů) výtahem?
Kde je výtah?
Vzbudte mne v šest hodin!
Potřebuji si dát vyžehlit oblek (kalhoty, sako, kabát, šaty, sukni) a vyčistit boty.
Rezervujte mi, prosím vás, tento pokoj!
Mohu někoho poslat pro zavazadla?
Zde je lístek z úschovny.
Kde je pokojská (vrátný)?

IX. Město.

Řekněte mi, prosím vás, jak se dostanu na Václavské náměstí?
Promiňte, kde je tady nejbližší pošta?
Jděte nejdříve přímo touto ulicí a pak zahněte vlevo.
Přejděte most a za mostem odbočte vpravo.
Půjdeme spolu, ukáži vám cestu.
Kterou tramvají se mohu dostat k Parku kultury a oddechu Julia Fučíka?
Kde je, prosím vás, nejbližší zastávka autobusu (tramvaje, trolejbusu)?
Řekněte mi, kde mám vystoupit.
Promiňte, vy vystupujete?
Kde mám předsnout?
Kde je nejbližší stanoviště autodrožek?

Мы хотели бы познакомиться с историческими памятниками города.
Сколько времени займет осмотр картинной галереи?
Когда галерея открыта для посетителей?

X. На вокзале. На аэродроме.

Скажите мне, пожалуйста, как попасть к Главному вокзалу.
Скажите, пожалуйста, где здесь касса (камера хранения багажа, справочное бюро).
Сколько стоит билет с плацкартой в мягком (жестком) вагоне?
Где продаются перронные билеты?
Как пройти на вторую платформу?
На каком пути стоит наш поезд?
Когда отходит (приходит) наш поезд?
Мы едем прямо или с пересадкой?
С которого часу работает вагон-ресторан?
Есть здесь где-нибудь носильщик?
Сколько у вас мест?
Скажите, пожалуйста, есть здесь свободное место?
Все уже занято.
Это купе для курящих или для некурящих?
Можно открыть (закрыть) окно?
Можно включить (выключить) свет?
Можно включить (выключить) радио?

Chtěli bychom se seznámit s historickými památkami města.
Jak dlouho bude trvat prohlídka obrazárny?
Kdy je galerie otevřena?

X. Na nádraží. Na letišti.

Řekněte mi, prosím vás, jak se dostanu na Hlavní nádraží?
Prosím vás, řekněte mi, kde je tu pokladna (úschovna zavazadel, informační kancelář)?
Kolik stojí lístek první (druhé) třídy s místenkou?
Kde se prodávají lístky na nástupiště (perónky)?
Jak se dostanu na druhé nástupiště?
Na které koleji stojí náš vlak?
Kdy odjíždí (přijíždí) náš vlak?
Jedeme přímo nebo přesedáme?
Od kdy je otevřen jídelní vůz?
Je tu někde nosič?
Kolik máte zavazadel?
Prosím vás, je tu volné místo?
Všechno je už obsazeno.
Je to oddíl pro kuřáky nebo pro nekuřáky?
Mohu otevřít (zavřít) okno?
Mohu (můžeme) rozsvítit (zhasnout)?
Mohu (můžeme) zapnout (vypnout) rádio?

В какие дни уходят самолеты на Киев?
Где можно купить билет на самолет?
Как проехать к аэродрому?
Когда отлетает самолет?
Самолет идет на посадку.
Как вы переносите полет?
У нас был спокойный полет.
Вот мой паспорт.
Когда будет таможенный осмотр?
Открыть чемодан?
Это вещи личного пользования.
Взимается с этих вещей пошлина?
У меня есть разрешение на вывоз.

XI. Почта.

С которого (до которого) времени работает почта?
Где здесь почтовый ящик?
Где здесь продают марки?
Будьте добры, дайте мне конверт с маркой.
Это письмо я хочу отправить заказным (авиапочтой).
Я хотел бы позвонить в Ленинград.
Можно звонить прямо или через коммутатор?
Алло! Дайте, пожалуйста, Прагу, номер ..., добавочный...
Номер не отзывается.
Соедините меня с Москвой.
Где находится ближайший телефон-автомат?
Можно посмотреть в телефонный справочник?
Запишите мой номер.

V které dny létají letadla do Kyjeva?
Kde mohu dostat letenku?
Jak se dostanu na letiště?
Kdy odlétá letadlo?
Letadlo přistává.
Jak snášíte let?
Měli jsme klidný let.
Tady je můj pas.
Kdy bude celní prohlídka?

Mám otevřít kufr?
To jsou věci osobní potřeby.
Vybírá se clo za tyto věci?
Mám vývozní povolení.

XI. Pošta.

Od kdy (do kdy) je otevřena pošta?
Kde je tady poštovní schránka?
Kde se zde prodávají známky?
Buďte tak laskav, dejte mi obálku se známkou.
Tento dopis chci poslat doporučeně (leteckou poštou).
Chtěl bych zatelefonovat do Leningradu.
Je možno volat přímo nebo přes centrálu (ústřednu)?
Haló! Prosím Prahu, číslo, linku

Číslo se neozývá.
Spojte mě s Moskvou.
Kde je tu nejbližší telefonní automat?
Mohu se podívat do telefonního seznamu?
Zapište si můj telefon.

Дайте мне, пожалуйста, бланк для международной телеграммы.

Я хочу послать поздравительную телеграмму.
Когда телеграмма будет доставлена?

XII. Заболевание. Врачебная помощь.

Я болен (больна).
Мне как-то не по себе.
Голова у меня кружится.
У меня болит желудок.
У меня повышенная температура.
Я простудился. У меня насморк и кашель.
Где здесь находится ближайший медпункт (аптека)?
Позовите скорую помощь!
Дайте мне какие-нибудь порошки от головной боли.
Когда принимает врач?

XIII. Отпуск. Отдых.

Где вы отдыхали в этом году?
Я провела две недели в доме отдыха.
Я получил путевку на курорт.
Куда вы поедете на каникулы?
Как вы проводили свободное время?
Мы купались, загорали.
Вы занимаетесь спортом?
Я плаваю, играю в волейбол, в теннис, катаюсь на коньках, хожу на лыжах.

Dejte mi, prosím vás, blanket na telegram do ciziny.

Chci poslat blahopřejný telegram.
Kdy dojde tento telegram?

XII. Onemocnění. Lékařská pomoc.

Jsem nemocen (nemocna).
Není mi nějak dobře.
Točí se mi hlava.
Bolí mě žaludek.
Mám zvýšenou teplotu.
Nachladil jsem se. Mám rýmu a kašel.
Kde je tu nejbližší zdravotnické středisko (lékárna)?
Zavolejte záchranou stanicí!
Dejte mi nějaké prášky proti bolesti hlavy.
Kdy ordinuje lékař?

XIII. Dovolená. Odpočinek.

Kde jste letos trávil(a) svou dovolenou?
Byla jsem dva týdny v rekreačním středisku
Dostal jsem poukaz do lázní.
Kam pojedete na prázdniny?
Jak jste trávili volný čas?
Koupali jsme se, opalovali jsme se.
Pěstujete sport?
Plavu, hraji volejbal, tenis, bruslím, lyžuji.

В следующую субботу состоится футбольная встреча.

XIV. Театр. Кино. Концерт.

В котором часу начинаются (кончаются) спектакли (сеансы)?

Скажите, пожалуйста, что идет сегодня в Национальном театре.

Кто исполняет главную роль? Кто автор пьесы?

Вы знаете этого артиста (эту актрису)?

Нет у вас билета на сегодня? Пожалуйста, два билета в партер.

Когда открывается касса предварительной продажи?

Эта цветная кинокартина мне очень понравилась.

Как долго продлится антракт? Вы были уже в кукольном театре?

Вы часто бываете на концертах? Кто аккомпанирует этой певице?

Вы довольны концертом? Где гардероб?

Я не могу найти номерок.

XV. Часы. Время.

Скажите, пожалуйста, который час.

У вас хорошо идут часы? Мои часы спешат, ваши отстают.

Точно пять часов. Есть ли у вас свободное время?

У меня нет времени. Сегодня будний день (выходной, праздник).

Příští sobotu se koná fotbalové utkání.

XIV. Divadlo. Kino. Koncert.

V kolik hodin začínají (končí) představení?

Prosím vás, co se dnes dává v Národním divadle?

Kdo hraje hlavní úlohu? Kdo je autorem hry?

Znáte toho herce (tu herečku)?

Nemáte lístek na dnešek? Prosím dva lístky do přízemí.

Kdy se otvírá předprodejní pokladna?

Tento barevný film se mi velmi líbil.

Jak dlouho trvá přestávka? Byl jste již v loutkovém divadle?

Chodíte často na koncerty? Kdo doprovází tuto zpěvačku?

Jste spokojen s koncertem? Kde je šatna?

Nemohu najít lístek od šatny.

XV. Hodiny. Doba.

Prosím vás, řekněte mi, kolik je hodin?

Jdou vám dobře hodinky? Moje hodinky jdou napřed, vaše se zpožďují.

Je přesně pět hodin. Máte čas?

Nemám čas. Dnes je všední den (volný den, svátek).

Сегодня я встал рано утром.
Что вы будете делать на этой
(будущей) неделе?
Где вы были на прошлой не-
деле?
Товарищ как раз ушел.
Мне некогда это сделать.
Какое сегодня число?

XVI. Покупки.

Покажите, пожалуйста, мате-
риал для мужского костюма
(платья).
Покажите мне туфли на вы-
соких каблуках.
Будьте так добры, заверните
все эти вещи.
Скажите, пожалуйста, где здесь
продовольственный магазин.
Сколько это стоит?
Есть у вас сдача с пятидесяти
крон?
Есть у вас мелкие?
Уплатите деньги в кассу.
Где можно купить сувениры?

XVII. Погода.

Какой прогноз погоды на зав-
тра?
Сегодня тепло (жарко, холодно).
Идет дождь. Шел дождь. Будет
дождь.
На улице грязь, туман.
Сверкает молния.
Гремит гром.
Идет град.
Надвигается гроза.
Идет снег.
Десять градусов мороза (тепла).

Vstal jsem dnes brzy ráno.
Co budete dělat tento (příští)
týden?
Kde jste byl minulý týden?

Soudruh právě odešel.
Nemám kdy to udělat.
Kolikátého je dnes?

XVI. Nákupy.

Ukažte mi, prosím vás, látku na
pánské šaty (na dámské šaty).

Ukažte mi střevíce na vysokých
podpatcích.

Prosím vás, zabalte mi všechno.

Prosím vás, kde je tu obchod
potravinami?

Kolik to stojí?
Máte nazpět na padesát korun?

Máte drobné?
Zaplatte u pokladny.
Kde se dostanou upomínkové
předměty?

XVII. Počasí.

Jaká je předpověď počasí na
zítra?

Dnes je teplo (horko, chladno).
Prší. Pršelo. Bude pršet.

Venku je bláto, mlha.

Blýská se.

Hřmí.

Padají kroupy.

Žene se bouře.

Padá sníh.

Je deset stupňů pod nulou (nad
nulou).

XVIII. Závod.

Какую продукцию выпускает
ваш завод?

Можно поговорить с рабочими
(с работниками, с начальни-
ком цеха)?

Есть на вашем заводе бригады
коммунистического труда?

Какие у вас условия труда?

Сколько вы зарабатываете?

У вас семичасовой рабочий
день?

Вы шефствуете над каким-ни-
будь кооперативом?

Годовой план был выполнен до-
статочно.

XIX. Единий сельскохозяйственный кооператив (ЕСХК).

Сколько гектаров земли в вашем
кооперативе?

Какие культуры вы разводите?
Какие удобрения вы при-
меняете?

Какой бывает урожай с гектара?
Какое поголовье скота?

Какой средний удой коров?

Сколько у вас дойных коров?

Какой размер приусадебных
участков?

Есть у вас еще единоличники?

Какие доходы членов коопера-
тива?

Сколько вы получили на трудо-
день?

XX. Чешский язык.

Вы можете говорить по-чешски,
я вас понимаю.

XVIII. Závod.

Co vyrábí váš závod?

Můžeme si promluvit s dělníky
(s dělnicemi, s vedoucím
cechu)?

Jsou na vašem závodě brigády
komunistické práce?

Jaké máte pracovní podmínky?

Kolik vyděláváte?

Máte sedmihodinovou pracovní
dobu?

Máte patronát nad některým
družstvem?

Roční plán byl splněn před sta-
novenou lhůtou.

XIX. Jednotné zemědělské druž- stvo (JZD).

Kolik hektarů půdy má vaše
družstvo?

Jaké plodiny pěstujete?

Jakých hnojiv používáte?

Jaké bývají hektarové výnosy?

Kolik máte kusů dobytka?

Jaká je průměrná dojivost krav?

Kolik máte dojnic?

Jak velké máte záhumenky?

Jsou u vás ještě soukromě hospo-
dařící rolníci?

Jaké jsou příjmy členů družstva?

Kolik jste dostali za pracovní
jednotku?

XX. Český jazyk.

Můžete mluvit česky, rozumím
vám.

Говорите, пожалуйста, медленнее.

Повторите это еще раз, я не понял.

Я изучаю чешский язык год.

Минуточку, я переведу это товарищу на русский язык.

Как будет по-чешски...

Что значит...

У меня мало возможности говорить по-чешски.

Где можно купить чешско-русский словарь?

Mluvte, prosím vás, pomaleji.

Opakujte to ještě jednou, nerozuměl jsem.

Učím se česky rok.

Okamžik, přeložím to soudruhovi do ruštiny.

Jak se řekne česky...

Co znamená...

Mám málo příležitosti mluvit česky.

Kde mohu dostat česko-ruský slovník?

Kupředu, zpátky ni krok!

Hudba J. Seidel

1. Už roz - vil čas a vo - ni na - dě - je - mi,
svo - bo - dy slun - ce pr - ši zo - bla - ků, vpřed, soudruzi, hle,
za - sli - be - nou ze - mi, kde už ne - ní pá - nů,
a - ni že - brá - ků! Kde ne - be mi - ru nad hlavou se kle - ne,
kde člo - věk ne - ní vlkem člo - vě - ku, vpřed, soudruzi, k té
zemi za - sli - be - né, kterou chudák marně hledal od vě - ků.
Refrain
Do hou - fu srd - ce, spoj - me svo - ji vi - ru,
muž po - dle mu - že, po - dle bo - ku bok. My do - jde -
me, my do - jde - me, je čas, je čas, by

kaž dý z nás! svou pa-ží k či - nu zved!

Tam, kde se na-pře sí-la v je - den ráz, tam se po - hne

svět. Do hou-fu srd - ce, v je-den pev-ný blok!

Ku - pře-du, le-vá, ku pře-du, le-vá, zpát-ky ni krok!

Písnicka o ruzi

Hudba B. Sedláček

Na na-ši zahrádce, na na-ši zahrádce

roz kvet ly rů - že. Že tě tak rá-da mám,

že tě tak rá-da mám, kdo za to mů - že.

Kaž - dý den když kolem našich o-ken cho-díš po ná -

vsi, ——— rů-ži bych da - la ti, rů-ži bych

da-la ti, já ne-trou - fám si. si. ———

ТАБЛИЦЫ

Склонение существительных
Мужской род

Единственное число						
Пад.	одушевл.	неодушевл.	одушевл.	неодушевл.	одушевл.	одушевл.
И	pán	hrad	muž	stroj	předseda	soudec
Р	pána	hradu	muže	stroje	předsedy	soudce
Д	pánu, pánovi	hradu	muži, mužovi	stroji	předsedovi	soudci
В	pána	hrad	muže	stroj	předsedu	soudce
Зв	pane!	hrade!	muži!	stroji!	předsedo!	soudce!
П	o pánu, o pánovi	o hradě	o muži	o stroji	o předsedovi	o soudci
Т	pánem	hradem	mužem	strojem	předsedou	soudcem

Множественное число						
И	páni, pánové	hrady	muži, mužové	stroje	předsedové	soudci
Р	pánů	hradů	mužů	strojů	předsedů	soudců
Д	pánům	hradům	mužům	strojům	předsedům	soudcům
В	pány	hrady	muže	stroje	předsedy	soudce
Зв	páni, pánové!	hrady!	muži, mužové!	stroje!	předsedové!	soudci!
П	o pánech	o hradech	o mužích	o strojích	o předsedech	o soudcích
Т	pány	hrady	muži	stroji	předsedy	soudci

Женский род

Средний род

Единственное число							
И	žena	růže	pišeň	kost	město	moře	stavení
Р	ženy	růže	pišeň	kosti	města	moře	stavení
Д	ženě	růží	pišeň	kosti	městu	moři	stavení
В	ženu	růži	pišeň	kost	město	moře	stavení
Зв	ženo!	růže!	pišeň!	kosti!	město	moře!	stavení!
П	o ženě	o růži	o pišeň	o kosti	o městě	o moři	o stavení
Т	ženou	růží	pišeň	kostí	městem	mořem	stavením

Множественное число							
П	ženy	růže	pišeň	kosti	města	moře	stavení
Р	žen	růží	pišeň	kostí	měst	moří	stavení
Д	ženám	růžím	pišeň	kostem	městům	mořím	stavením
В	ženy	růže	pišeň	kosti	města	moře	stavení
Зв	ženy!	růže!	pišeň!	kosti!	města!	moře!	stavení!
П	o ženách	o růžích	o pišeň	o kostech	o městech	o mořích	o staveních
Т	ženami	růžemi	pišeň	kostmi	městy	moři	staveními

Склонение прилагательных

твердого типа

Единственное число			
Пад.	Мужской род	Женский род	Средний род
И	mladý	mladá	mladé
Р	mladého	mladé	mladého
Д	mladému	mladé	mladému
В	mladého (одушевл.) mladý (неодушевл.)	mladou	mladé
Зв	mladý!	mladá	mladé
П	o mladém	o mladá	o mladém
Т	mladým	mladou	mladým

Множественное число			
И	mladí (одушевл.) mladé (неодушевл.)	mladé	mladá
Р	mladých	mladých	mladých
Д	mladým	mladým	mladým
В	mladé	mladé	mladá
Зв	mladí (одушевл.) mladé (неодушевл.)	mladé	mladá
П	o mladých	o mladých	o mladých
Т	mladými	mladými	mladými

МЯГКОГО ТИПА

Единственное число				Множественное число для всех родов
Пад.	мужской род	женский род	средний род	
И	jarní	jarní	jarní	jarní
Р	jarního	jarní	jarního	jarních
Д	jarnímu	jarní	jarnímu	jarním
В	jarního (одушевл.) jarní (неодушевл.)	jarní	jarní	jarní
Зв	jarní	jarní	jarní	jarní
П	o jarním	o jarní	o jarním	o jarních
Т	jarním	jarní	jarním	jarními

Склонение местоимений

Пад.	Личные местоимения								
И	já	ty	on	ona	ono	my	vy	<i>муж.р.</i> oni (<i>одушвл.</i>)	<i>жен.р. сред.р.</i> ony ona
Р	mne, mě	tebe, tě	jeho, ho	jí	jeho, ho	nás	vás	{ ony (<i>неодушвл.</i>)	jich
Д	mně, mi	tobě, ti	jemu, mu	jí	jemu, mu	nám	vám		jím
В	mne, mě	tebe, tě	ho, jej	ji	je	nás	vás		je
Зв	= И								
П	o mně	o tobě	o něm	o ní	o něm	o nás	o vás		o nich
Т	mnou	tebou	jím	jí	jím	námi	vámi		jimi

Указательные местоимения

Вопросительные местоимения

Пад.	Единственное число			Множественное число				
И	<i>муж.р.</i> ten	<i>жен.р.</i> ta	<i>сред.р.</i> to	<i>муж.р.</i> ti (<i>одушвл.</i>)	<i>жен.р.</i> ty (<i>неодушвл.</i>)	<i>сред.р.</i> ta	kdo	co
Р	toho	té	toho	{ ty (<i>неодушвл.</i>)	těch		koho	čeho
Д	tomu	té	tomu		těm		komu	čemu
В	toho	tu	to	ty	ty	ta	koho	co
Зв	= И			= И			= И	
П	o tom	o té	o tom		o těch		o kom	o čem
Т	tím	tou	tím		těmi		kým	čím

Притяжательные местоимения

Пад.	Единственное число			Множественное число		
	<i>мужской р.</i>	<i>женский р.</i>	<i>средний р.</i>	<i>мужской р.</i>	<i>женский р.</i>	<i>средний р.</i>
И	můj	moje, má	moje, mé	{ moji (<i>одушвл.</i>)	moje, mé	moje, mé
Р	mého	mé	mého	{ moje (<i>неодушвл.</i>)	mých	
Д	mému	mé	mému		mým	
В	mého (<i>одушвл.</i>)	mou	mé		moje, mé	
Зв	můj (<i>неодушвл.</i>)				= И	
П	o mém	o mé	o mém		o mých	
Т	mým	mou	mým		mými	
И	naš	naše	naše	{ naši (<i>одушвл.</i>)	naše	naše
Р	našeho	naší	našeho	{ naše (<i>неодушвл.</i>)	našich	
Д	našemu	naší	našemu		naším	
В	našeho (<i>одушвл.</i>)	naši	naše		naše	
Зв	naš (<i>неодушвл.</i>)				= И	
П	o našem	o naší	o našem		o našich	
Т	naším	naší	naším		našimi	

Предлоги

1. С одним падежом:

Предлоги	Падеж
bez, podle, do, kromě, od, u, z	родительный
k, proti	дательный
pro, přes, skrz, mimo	винительный
při	предложный

2. С двумя падежами:

Предлоги	Падеж
na, po, v	на вопрос куда?: винительный на вопрос где?: предложный
mezi, nad, pod před	на вопрос куда?: винительный на вопрос где?: творительный

3. С тремя падежами:

- s:** творительный — на вопрос с кем? чем?
 винительный — být s to (быть в состоянии)
 родительный — на вопрос откуда?
za: винительный — на вопрос куда?
 творительный — на вопрос где?
 родительный — на вопрос откуда?

Числительные

Количественные	Порядковые	22	23	30	40	50	60	70	80	90	100	200	300	400	500	600	900	1 000	2 000	3 000	5 000	1 000 000	
jeden, jedna, jedno dva, dvě, dvě tři čtyři pět šest sedm osm devět deset jedenáct dvanáct třináct čtrnáct patnáct šestnáct sedmnáct osmnáct devatenáct dvacet, jeden (= jedenadvacet)	první druhý třetí čtvrtý pátý šestý sedmý osmý devátý desátý jedenáctý dvanáctý třináctý čtrnáctý patnáctý šestnáctý sedmnáctý osmnáctý devatenáctý dvacátý dvacátý první (= jedenadvacátý)																						
dvacet dva (= dvaadvacet) dvacet tři (= třiadvacet) třicet čtyřicet padesát šedesát sedmdesát osmdesát devadesát sto dvě stě tři sta čtyři sta pět set šest set devět set tisíc dva tisíce tři tisíce pět tisíc milion	dvacátý druhý (= dvaadvacátý) dvacátý třetí (= třiadvacátý) třicátý čtyřicátý padesátý šedesátý sedmdesátý osmdesátý devadesátý stý dvoustý třístý čtyřístý pěstistý šestistý devítistý tisící dvoutisící třítisící pětitisící milióntý																						

Склонение числительных

Род	мужской женский средний		мужской женский средний		
	Единственное число		Множественное число		
И	один	одна	один	одна	один
Р	одного	одной	одного	одной	одного
Д	одному	одной	одному	одной	одному
В	одного	одну	одного	одну	одного
П	один	одна	один	одна	один
			один	одна	один
Т	одним	одной	один	одна	один
			один	одна	один
	один	одна	один	одна	один
	один	одна	один	одна	один
	один	одна	один	одна	один
	один	одна	один	одна	один
	один	одна	один	одна	один
	один	одна	один	одна	один

Род	мужской женский средний		мужской женский средний		
	Единственное число		Множественное число		
И	один	одна	один	одна	один
Р	одного	одной	одного	одной	одного
Д	одному	одной	одному	одной	одному
В	одного	одну	одного	одну	одного
П	один	одна	один	одна	один
			один	одна	один
Т	одним	одной	один	одна	один
			один	одна	один

Спряжение

Настоящее время

Этот тип охватывает:

- I.
- u
 - eš
 - e
 - eme
 - ete
 - ou

- II.
- ím -ám
 - íš -áš
 - í -á
 - íme -áme
 - íte -áte
 - í, -ejí -ají

- III.
- i (-u)
 - eš
 - e
 - eme
 - ete
 - í

- 1) глаголы, основа инфинитива которых равна корню на согласный (тип **nést**);
- 2) глаголы, основа инфинитива которых содержит суффикс -nou- (тип **minout, tisknout**);
- 3) односложные и двусложные глаголы в инфинитиве на -at типа **brát** и **mazat** (с чередующимися согласными основ — **mažu**).

- 1) глаголы на -it (тип **prosit**)
- 2) глаголы на -et (-ět) (тип **sedět — sedí, umět — umějí, sázet — sázejí**)
- 3) большую часть двухсложных и многосложных глаголов на -at (тип **dělat**)

- 1) глаголы в инфинитиве на -ovat (тип **kupovat — kupují**)
- 2) глаголы, основа инфинитива которых равна корню на гласный (тип **krýt — kryjí**)

Правописание

у — **i** После твердых согласных (h, ch, k, d, t, n, r) пишется **у**. После мягких согласных (ž, š, č, ř, ť, ě, j, c) пишется **i**. После двойственных (b, f, l, m, p, s, v, z) в определенных словах пишется **у**, в остальных **i**.

-by-: být, obyčej, bystrý, bylina, kobyla, býk

-ly-: slyšet, mlýn, blýskat se, polykat, plynout, plýtvat, lýko, lysý, lýtko, lyže, pelyněk, zalýkat se

-my-: my, mýt, hmyz, myslit, mýlit se, myš, hlemýžď, mýtit, mykat, zamykat, vymýkat se, smýkat, chmýří, mys

-py-: pýcha, pytel, pysk, netopýr, slepýš, pyl, kopyto, klopýtat, třpytit se, zpytovat, pýřit se, pykat

-sy-: sytý, syn, sýr, syrový, sychravý, usychat, sýkora, sysel, sýček, syčet, sypat

-vy-: приставка vy-, vykat, vy, vysoký, vydra, výr, zvykat, žvýkat, výt, výskat, povyk, vyza

-zy-: brzy, jazyk, nazývat

ЧЕШКО-РУССКИЙ СЛОВАРЬ

A

adresa, -у *ж* адрес

ale но

ano да

asi приблизительно

autobus, -и *м* автобус

automobil, -и *м* автомобиль

B

babička, -у *ж* бабушка

Baltické moře Балтийское море

banka, -у *ж* банка

básník, -а *м* поэт

bát se, bojím, bojíš, bojí... бояться

besedovat, beseduji, -eš ...-í беседовать

běžet, běžím, běžíš... běží бежать

bílý белый

bít, bijí, -eš ...-í бить

boj, -е *м* борьба

botá, -у *ж* ботинок

brambor, -и *м* картофель

brát, беру, bereš...berou брать

bratr, -а *м* брат

brzo, brzy рано, скоро

břeh, -и *м* берег

březen, -а *м* март

budoucí будущий

budovat, -uji, -uješ ...-í строить

bydlet, bydlím, -íš ...ejí жить

byt, -и *м* квартира

být, jsem, jsi, je, jsme, jste, jsou быть

bývalý бывший, прежний

C

celý весь

ciferník, -и *м* циферблат

cigareta, -у *ж* сигарета

cítit, -ím, -íš ...-í чувствовать

cizí чужой

cizinec, -нсе *м* иностранец

cukr, -и *м* сахар

C

čas, -и *м* время

časopis, -и *м* журнал

čekat, -ám, -áš ...ají ждать

černý черный

červen, -вна *м* июнь

červenec, -нсе *м* июль

červený красный

Československo, -а *ср* Чехословакия

český чешский

čeština, -у *ж* чешский язык

čin, -и *м* поступок

čínský китайский

číslo, -а *ср* номер

číst, čtu, -eš ...ou читать

čitelný четкий, разборчивый

čokoláda, -у *ж* шоколад

čtvereční metr квадратный метр

čtvrt, -i *ж* четверть

čtvrtek, -tku *м* четверг

čtvrtletí, -í *ср* четверть года

D

dál дальше

dálka, -у *ж* даль

další дальнейший, следующий

dárek, -rku *м* подарок

dát, dám, dáš ...dají дать

dávat, -ám, -áš ...ají давать

dcera, -у *ж* дочь

dejte дайте

dědeček, -чка *м* дедушка

děkuji спасибо (благодарю)

delegace, -е *ж* делегация

dělnický рабочий

dělník, -а *м* рабочий

dělo, -а *ср* пушка

den, dne м день
deník, -и м журнал, дневник, еже-
дневная газета
denně ежедневно
deska, -у ж доска
diktát, -и м диктант
dílna, -у ж мастерская
dirigent, -а м дирижер
diskutovat, diskutují, -eš ...í диску-
тировать
dítě, dítěte, dítěti, ... dítětem ср; děti,
děti, dětem... ребенок
divadlo, -а ср театр
dlouho долго
dnes сегодня
doba, -у ж время
dobrý хороший, добрый, вкусный
dohoda, -у ж соглашение, договор
doma дома
domáci домашний
domácnost, -i ж домашнее хозяйство
domů домой
dopis, -и м письмо
dopoledne до обеда
doprava, -у ж транспорт
doprovodit, -ím, -íš ...í проводить
dosáhnout, -nu, -neš ...ou достичь,
добиться
dosavadní нынешний, тепершний
dostat, dostanu, -eš ...ou получить
dotazník, -и м анкета
dovést, -vedu, -vedeš ...ou уметь, мочь
dovolená, -é ж отпуск
dovolit, -ím, -íš ...í позволить, раз-
решить
dozvědět se, dozvím, -íš ...vědí узнать
dráha, -у ж дорога
druhý второй
druhá třída жесткий вагон
dříve раньше
duben, -bna м апрель
dům, domu м дом
dvakrát два раза
dýchat, -ám, -áš ...ají дышать

E

elektrárna, -у ж электростанция
elektrický электрический
etapa, -у ж этап

F

fašista фашист
fašistický фашистский

fialový фиолетовый, лиловый
finanční финансовый, денежный

G

garáž, -е ж гараж

H

halír, -е ж геллер
haló алло
hedvábi, -i ср шелк
hedvábný шелковый
heslo, -а ср лозунг
hezky красивый, хороший
hlava, -у ж голова
hlavní město столица
hlavní ulice проспект
hledat, -ám, -áš ...ají искать
hnědý коричневый, бурый, карий
hnízdo, -а ср гнездо
hnutí, -i ср движение
hodina, -у ж час, урок
hora, -у ж гора
horký горячий
horský горный
hospodářský хозяйственный, экономи-
ческий, сельскохозяйственный
hospodářství, -i ср хозяйство
hospodyně, -ě ж хозяйка
host, -а м гость
hotel, -и м гостиница, отель
hovězí maso говядина
hranice, -е ж граница, рубеж
hraničit, -ím, -íš ...í граничить
hrát, hraji, -eš ...í играть
hrozný страшный, ужасный
hřímati, 3. л. hřímá греметь
hudba, -у ж музыка
hudební музыкальный
hudebník, -а м музыкант
hvězda, -у ж звезда
hymna, -у ж гимн

CH

chalupa, -у ж изба
chata, -у ж избушка, дача, туристи-
ческий пункт
chlapec, -е м мальчик, парень; chlapci
ребята
chlouba, -у ж гордость
chtít, chci, chceš... chtějí хотеть
chuť, -i ж аппетит
chvilka, -у ж минутка
chyba, -у ж ошибка

I

informace, -е ж информация, справка
informační справочный, информацион-
ный

J

jablko, -а ср яблоко
jak как
jakýpak какой же
jaro, -а ср весна; на jaře весной
jednota, -у ж единство
jednotné zemědělské družstvo единый
сельскохозяйственный кооператив
jednou однажды, один раз
jelení оленин
jet, jedu, -eš, ...ou ехать
jezdít, -ím, -íš, ...í ездить
j. na lodiце кататься на лодке
j. na lyžích ходить на лыжах
jidelna, -у ж столовая
jidelní lístek меню
jidelní vůz вагон-ресторан
jih, -и м юг
jíst, jím, jíš... jedí есть, кушать
jít, jdu, jdeš ...jdou идти
jítro утро
již уже
jméno, -а ср имя; jménem от имени
jmenovat, jmenuji, -eš ...í называть
jmenuje se его зовут

K

kalendář, -е м календарь
kam куда
kamenný каменный
kancelář, -е ж канцелярия, бюро
káva, -у ж кофе
kavárna, -у ж кафе
každý каждый, всякий
kde где
kdo кто
kino, -а ср кино
klobouk, -и м шляпа
kniha, -у ж книга
knihovna, -у ж библиотека, книжный
шкаф
kohout, -а м петух
kokrhát, 3. л. -á ...ají кукарекать
kolej, -е ж рельс, путь
kolik сколько
kolo, -а ср 1) велосипед, 2) колесо
kořen, -е м корень
koupelna, -у ж ванная

koupit, -ím, -íš ...í купить
kourit, -ím, -íš ...í курить
krásný красивый, прекрасный
kráva, -у ж корова
kravata, -у ж галстук
kresba, -у ж рисунок
krk, -и м шея, горло
kruh, -и м круг
křičet, -ím, -íš ...í кричать
který который
kůň, koně м конь; лошадь
kupovat, kupuji, -eš ...í покупать
kuřák, -а м курищик
kuřátko, -а ср пыленок
květen, -lna м май
kyselý кислый

L

labuť, -ě ж лебедь
lakomec, -tce м скупец, скряга
lanovka, -у ж фуникулер, подвесная
канатная дорога
laskavý, любезный, ласковый
lázně, -i (множ. ч.) курорт
léčit se, -ím, -íš ...í лечиться
leden, -dna м январь
lék, -и м лекарство
lékárna, -у ж аптека
lékařský медицинский, врачебный
lepší лучший
les, -а м лес
letadlo, -а ср самолет
léto, -а ср лето
v létě летом
letos в нынешнем (этом) году
le'et, -ím, -íš ...í лежать
líbat, -ám, -áš ...ají целовать
líbit se, -ím, -íš ...í нравиться
lidstvo, -а ср человечество
lístek, -tku м билет, листок; jídelní
lístek меню
listopad, -и м ноябрь
lůže, -е ж ложа
lyžovat, lyžuji, -eš ...í ходить на
лыжах
lžice, -е ж ложка

M

Maďarsko, -а ср Венгрия
máj, -е м май
májový майский, первомайский
malíř, -е м живописец, художник,
маляр

malý маленький, малый
 maminka, -у ж мама
 mapa, -у ж географ. карта
 marně напрасно
 marxistický марксистский
 matka, -у ж мать
 mělký мелкий
 měsíc, -е м месяц
 město, -а ср город
 meziměstský междугородный
 mezinárodní международный
 milovat, miluji, -eš ...í любить
 milý милый
 minerální минеральный
 minulost, -i ж прошлое
 mír, -u м мир
 míra, -у ж мера
 mírný мирный, спокойный
 mírový мирный
 místo, -а ср место; вместо
 mistr, -а м мастер
 mít, mám, máš ...mají, měl jsem
 иметь
 mladý молодой
 mlátit, -ím, -íš ...í молотить
 mlčet, -íš ...í молчать
 mléko, -а ср молоко
 mluvit, -ím, -íš ...í говорить
 moci, mohu, můžeš ...mohou мочь
 móda, -у ж мода
 model, -u м модель
 moderní модный
 módní přehlídka (про)смотр моделей
 modrý синий, голубой
 mohutný мощный
 moučník, -u м сладкое
 moucha, -у ж муха
 mráz, mrazu м мороз
 mrtvý мертвый
 muset, musím, -íš должен + инф.
 muž, -е м муж, мужчина
 mýdlo, -а ср мыло
 myslet, -ím, -íš ...í думать
 mýt, myji, -eš, ...í мыть

N

nádherný чудный
 nádraží, -í ср вокзал
 nadšený восхищенный
 najednou вдруг
 náměstí, -í ср площадь
 naposled последний раз

narodit se родиться
 národní народный, национальный
 narození, -í ср рождение
 nasávat, -ám, -áš ...ají насасывать
 naslouchat (komu, čemu) -ám, -áš
 ...ají прислушиваться к кому, чему
 nástupišť, -ě ср перрон, платформа
 návrh, -u м предложение
 návštěva, -у ж посещение
 přijít na návštěvu прийти в гости
 navštívit, -ím, -íš ...í посетит, на-
 вестить
 nebo или
 neboť так как, потому что
 něco что-нибудь, что-то
 neděle, -е ж воскресенье
 nejen не только
 nejvyšší высочайший
 někdo кто-нибудь, кто-то
 někde где-то, где-нибудь
 několik несколько
 některý какой-нибудь
 není zač не за что
 nést, nesu, -eš ...ou нести
 nezávislost, -i ж независимость
 noc, -i ж ночь
 noha, -у ж нога
 novinář, -е м журналист
 noviny, novin множ. ч. газета
 nový новый
 nůž, nože м нож
 nyní ныне, теперь, в настоящее время

O

oběd, -а м обед
 obědvat, -ám, -áš ...ají обедать
 občanský průkaz паспорт
 obchodní dům универмаг
 obor, -u м специальность, профессия,
 область
 obsadit, -ím, -íš ...í занять, захватить,
 оккупировать
 obsazen занят
 obyvatel, -е м житель
 odbor, -u м отдел
 oddíl, -u м отряд, часть, отдел
 odevzdat, -ám, -áš ...ají вернуть,
 возратить, отдать, сдать
 odhodlat se (k něčemu), -ám, -áš ...ají
 решиться (на что)
 odjíždět, -ím, -íš ...ějí уезжать, от-
 правляться, отходить (о поезде)

odmítat, -ám, -áš ...ají отказывать,
 отклонять
 odnést, odnesu, -eš ...ou отнести,
 снести
 odpočinout si, -nu, -eš ...ou отдохнуть
 odpočívát, -ám, -áš ...ají отдыхать,
 почивать
 odpoledne после обеда, пополудни,
 послеобеденное время
 odsud отсюда
 odvážný отважный, смелый
 okénko, -а ср окошко
 okno, -а ср окно
 oko, -а ср глаз, око
 opalovat se, opaluji, -eš ...í загорать
 operovat operuji, -eš ...í оперировать
 opět опять
 oprátka, -у ж петля (виселицы)
 opravdu действительно, в самом деле
 orloj, -е м куранты
 osobní личный, индивидуальный,
 собственный, пассажирский
 (о поезде)
 ostatní остальной, прочий
 osvobodovat, -uji, -uješ ...-uji осво-
 бождать
 otázka, -у ж вопрос
 otevřený открытый
 ovládat, -ám, -áš ...ají владеть

P

památká, -у ж память, памятник
 pán, -а м господин
 pánev, -nve ж бассейн
 panoráma, -а ср панорама
 pánský мужской
 párek, -rku м сосиска
 pas, -u м заграничный паспорт
 pátek, -tku м пятница
 patro, -а ср этаж
 patřit, -ím, -íš ...í принадлежать
 péci, reku-řeči, řečeš ...rekoу-řečoу
 печь
 pes, psa м собака
 pěkný хороший, красивый
 peníze, peněz множ. ч. деньги
 pevný крепкий, прочный
 pionýr, -а м пионер
 platit, -ím, -íš ...í платить
 plena, -у ж пелена, пеленка
 pleso, -а ср горное озеро
 plný полный
 pobyt, -u м пребывание
 stálý pobyt постоянное жительство

počasí, -í ср погода
 počet, -čtu м число, количество, чи-
 сленность
 počkat, -ám, -áš ...ají подождать
 podnět, -u м импульс, стимул, повод,
 побуждение
 podniknout, -nu, -neš ...nou пред-
 принять
 podobný похожий
 pohlednice, -е ж открытка с видом
 pokladna, -у ж касса
 pokoj, -е м комната
 pokrokový прогрессивный, передовой
 poledne, -е ср полдень
 polední přestávka перерыв на обед
 polévka, -у ж суп
 Polsko, -а ср Польша
 pomáhat, -ám, -áš ...ají помогать
 pomník, -u м памятник
 pondělí, -í ср понедельник
 poprvé, po prvé в первый раз, впервые
 posadit se, -ím, -íš ...í сесть
 poschodí, -í ср этаж
 posílat, -ám, -áš ...ají посылать
 poslat, pošlu, -šleš ...šlou послать
 pošta, -у ж почта; hlavní pošta по-
 чтамт
 potřebovat (něco), potřebuji, -eš ...í
 нуждаться (в чем)
 poukaz na rekreaci путевка
 poválečný послевоенный
 pověst, -í ж сказание, предание
 povolání, -í ср профессия
 povstání, -í ср восстание
 povyrůstí, rostu, -eš ...ou подрasti
 pozastavit se (nad něčím), -ím, -íš ...í
 удивиться
 pozdrav, -u м привет
 pozdravovat, pozdravuji, -eš ...í пере-
 дать привет
 pozítíř послезавтра
 poznámka, -у ж заметка, примечание
 poznat, -ám, -áš ...ají узнать, по-
 знать, познакомиться
 práce, -е ж работа, труд
 pracovat, pracuji, -eš ...í работать
 pracující, -ího м трудящийся
 praporek, -u м 1) флаг, 2) батальон
 právě как раз, только что
 pravidelně регулярно, равномерно
 praxe, -е ж практика, стаж
 proč почему
 program, -u м программа
 prohlédnout, -nu, -eš ...ou осмотреть

procházka, -у ж прогулка
 prosinec, -nce м декабрь
 prosit, -ím, -íš ...і просить
 proud, -u м течение
 provolání, -í ср воззвание, провозглашение
 pršet, 3. л. prší дождь идет
 průmysl, -u м промышленность
 průmyslový промышленный
 průvodce, -e м проводник, экскурсовод; попутводитель
 první первый
 přátelství, -í ср дружба
 přát, přeji, -eš ...і желать, поздравлять
 přece все-таки, ведь
 před перед
 předevčirem позавчера
 přednáška, -у ж лекция
 předpoklad, -u м предпосылка, предположение
 předprodej, -e м предварительная продажа
 představení, -í ср спектакль, сеанс
 představit se, -ím, -íš ...і представиться
 přehrada, -у ж плотина
 přeložit, -ím, -íš ...і 1) перевести, 2) переложить, 3) сложить
 přeměna, -у ж перемена
 přenocovat, přenosuji, -eš ...і переночевать
 přepadnout (někoho), přepadnu, -eš ...ou напасть (на кого)
 přes 1) через, 2) больше чем..., 3) несмотря на...
 přesadat, -ám, -áš ...ajі пересаживаться, делать пересадку
 přesný точный, аккуратный
 přestávka, -у ж перерыв, антракт, перемена
 přestupný rok високосный год
 přesvědčit se, -ím, -íš ...і убедиться
 příjemný приятный
 přijet, -jedu, -eš ...ou приехать
 přijít, -jdu, -eš ...ou прийти
 příjmení, -í ср фамилия
 přímo прямо
 přirozený естественный
 příští следующий, будущий
 přítel, -e множ. ч. přátelé друг, приятель
 přízemí, -í ср первый этаж
 přízemí (v divadle) партер (в театре)

psát, píši, -eš, -e ...і писать
 pláče, pláčete ср птенец
 pták, -a м птица
 punčocha, -у ж чулок
 pustý пустой, безлюдный

R

radnice, -e ж ратуша
 Rakousko, -a ср Австрия
 ranní утренний
 ráno 1) утро, 2) утром
 reforma, -у ж реформа
 rekreační středisko дом отдыха
 restaurace, -e ж ресторан
 revoluční революционный
 rezervovat, -vuji, -eš ...і; г. pokoj оставить комн. для кого; г. lístky бронировать
 rodina, -у ж семья
 rodinný семейный
 rodný родной
 roh, -u м угол
 rohlík, -u м рожок, подковка, рогалик
 rohový угловой
 rok, -u м год
 rovněž также, тоже
 rozcestí, -í ср распутье, перекресток
 rozdělit, -ím, -íš ...і разделить, отделить
 rozhodovat se (k čemu), rozhoduji, -eš ...і решать (на что)
 rozlehnout se, -nu, -eš ...ou разнестись, распространиться
 rozloha, -у ж площадь, пространство
 roznášet, -ím, -íš ...ejі разносить, распространять
 rozumět, -ím, -íš ...ějі понимать
 Rus, -a м русский
 Ruska, -у ж русская
 ruský русский
 různý разный, различный
 rychlík, -u м скорый поезд

R

řada, -у ж ряд
 řeka, -у ж река
 řezat, řežu, -eš ...ou резать
 říci, řeknu, -eš ...ou сказать
 říjen, -jna м октябрь
 řízek, -zku м шницель
 řvátí, řvu, -eš ...ou орать, реветь

S

sádlo, -a ср сало
 salám, -u м колбаса
 sám сам, один
 sáňkovat, sáňkuji, -eš ...і кататься на санках
 sedět, -ím, -íš ...і сидеть
 sedlo, -a ср седло
 sejítí se, -jdu, -jdeš ...jdou сойтись, собраться, встретиться
 semknutost, -i ж сплоченность
 sestra, -у ж сестра
 sestrojít, -ím, -íš ...і построят, сделать
 setkání, -í ср встреча
 setkat se, -ám, -áš ...ajі встретиться
 Severní moře Северный Ледовитый океан
 seznámit, -ím, -íš ...і познакомить
 schránka, -у ж ящик
 schránka na dopisy почтовый ящик
 schopný способный
 schůze, -e ж собрание
 silný сильный
 sít, seji, -eš ...і сеять
 skákat прыгать, скакать
 skladatel, -e м композитор
 skladba, -у ж композиция, музыкальное произведение
 sklenice, -e ж стакан
 skok, -u м прыжок, скачок
 skoro почти
 skrývat, -ám, -áš ...ajі скрывать
 skvrna, -у ж пятно
 sláma, -у ж солома
 slavnostní торжественный
 slepý слепой
 Slovák, -a м словак
 slovenský словацкий
 slyšet, -ím, -íš ...і слышать
 smlouva, -у ж договор
 smrt, -i ж смерть
 smutný печальный, грустный
 sněžit, 3. л. sněží снег идет
 snídaně, -ě ж завтрак
 snídat, -ám, -áš ...ajі завтракать
 sníh, sněhu м снег
 sobota, -у ж суббота
 socha, -у ж статуя
 sólo, -a ср соло
 soubor, -u м ансамбль
 soudruh, -a м товарищ
 soudružka, -у ж товарищ

soudružský товарищеский
 soumrak, -u м сумерки
 soused, -a м сосед
 soustava, -у ж система
 sovětský советский
 spisovatel, -e м писатель
 spojení, -í ср сообщение, связь
 spojit, -ím, -íš ...і соединить, объединить
 společnost, -i ж общество
 společný общий, совместный
 spolupráce, -e ж сотрудничество
 spravit, -ím, -íš ...і починить
 srdečně сердечно
 srdečný сердечный
 srpen, -a м август
 stále постоянно, непрерывно
 starosta, -у м староста, бургомистр
 starý старый
 stařec, starce м старик
 stát, -u м государство
 státní государственный
 státní příslušnost гражданство
 stav, -u м состояние, состав; rodinný stav семейное положение
 stavět, -ím, -íš ...і строить
 stejný одинаковый
 století, -í ср столетие, век
 stoupat, -ám, -áš ...ajі подниматься, повышаться
 strana, -у ж 1) партия, 2) сторона, 3) страница
 strávit (čas), -ím, -íš ...і провести (время)
 stroj, -e м машина
 strojírenství, -í ср машиностроение
 střed, -u м центр, середина
 středa, -у ж среда
 střecha, -у ж крыша
 stříbro, -a ср серебро
 studený холодный
 student, -a м ученик, студент
 studovat, studuji, -eš ...і учиться, изучать
 stupeň, -pně м ступень, степень
 sůl, soli ж соль
 svátek, -tku м 1) праздник, 2) именины
 svaz, -u м союз
 svět, -a м мир
 světový мировой
 svobodná незамужняя
 svobodný холостой, свободный
 sukně, -ě ж юбка

S

šálek, -lku м чашка
 šátek, -tku м платок
 šaty, šatů *множ. ч.* платье, одежда
 škoda 1) жаль, 2) убыток, ущерб
 španělský испанский
 šťastný счастливый
 šťáva, -y ж сок
 štěstí, -í *ср* счастье
 štít, -u м 1) щит, 2) щит
 šunka, -y ж ветчина

T

tábor, -u м лагерь
 tady здесь, тут
 tak zvaný так называемый
 také тоже
 takt, -u м такт
 talent, -u м талант
 talíř, -e м тарелка
 tam там, туда, už je ten tam его
 и след простыл
 telátko, -a *ср* теленок
 tele, telete *ср* теленок
 telefonovat, telefonuji, -eš ...-í звонить
 по телефону
 téměř почти
 ten, ta, to этот, эта, это
 těší mě очень приятно
 těšit se (na někoho, na něco) ждать
 с нетерпением
 teta, -y ж тета
 tisíc, -e м тысяча
 tma, -y ж 1) тьма, 2) темно
 tolik столько
 toužit, -ím, -íš ...-í страстно мечтать,
 жаждать
 továrna, -y ж фабрика
 trávit, -ím, -íš ...-í проводить (время)
 trochu немножко
 tryskat бить ключом
 třeba надо, нужно
 třída, -y ж 1) класс, 2) проспект,
 3) první třída мягкий вагон, druhá
 třída жесткий вагон
 tu 1) вдруг, 2) тут, здесь
 tužka, -y ж карандаш
 tvořit, -ím, -íš ...-í образовывать
 týden, -dne м неделя

U

ubrus, -u м скатерть
 učit se, -ím, -íš ...-í учиться

učitel, -e м учитель
 učitelka, -y ж учительница
 udělat, -ám, -áš ...-ají сделать
 uhlí, -í *ср* уголь
 ukazovat, ukazuji, -eš ...-í показывать
 úkol, -u м задание, задача, урок
 ulice, -e ж улица
 úloha, -y ж роль, урок
 umět, -ím, -íš ...-ějí уметь, знать
 únor, -a м февраль
 uplynout, -nu, -neš ...-ou истечь,
 пройти
 určitě обязательно
 ústa, úst *множ. ч.* рот
 uskutečňování, -í *ср* осуществление
 úterý, -ý *ср* вторник
 utichnout, -nu, -eš ...-ou стихнуть,
 умолкнуть
 útok, -u м атака, наступление
 utvořit, -ím, -íš ...-í создать
 uvítat, -ám, -áš ...-ají приветствовать
 území, -í *ср* территория
 užít (dovolenou) užiji, -eš ...-í про-
 вести (отпуск)

V

válka, -y ж война
 vážený уважаемый
 vběhnout, -hnu, -eš ...-ou вбежать
 vdaná замужем
 vdát se, -ám, -áš ...-ají выйти замуж
 večer 1) вечер, 2) вечером
 večeret, -ím, -íš ...-í ужинать
 vědět, -vím, -íš ...-vědí знать
 vedlejší соседний
 veletrh, -u м ярмарка
 velký, veliký большой, великий
 velmi очень
 venkov, -a м провинция, деревня
 věnovat, věnuji, -eš ...-í дарить, по-
 свящать
 veřpové maso свинина
 veřejný общественный, публичный
 vesnice, -e ж деревня
 většina большинство
 vidlička, -y ж вилка
 vír, -u м водоворот
 vítat, -ám, -áš ...-ají встречать, при-
 ветствовать
 vítězný победоносный
 vítězství, -í *ср* победа
 vláda, -y ж власть, правительство

vlak, -u м поезд
 vlas, -u м волос
 vlast, -i ж родина
 vlastně собственно говоря
 vléci, vleku, -češ ...-kou волочить
 vlněný шерстяной
 voják, -a м воин, солдат
 volatí (někoho), -ám, -áš ...-ají кри-
 чать, кликать, звать
 volno свободно
 volný свободный
 vonět, -ím, -íš ...-í пахнуть
 vrána, -y ж ворона
 vrátit, -ím, -íš ...-í вернуть, возратить
 vrcholek, -lku м вершина
 vřídlo, -a *ср* источник
 vstávat, -ám, -áš ...-ají вставать
 však однако, но
 všichni все
 všude везде
 vůz, vozu м воз, вагон
 vybarvit, -ím, -íš ...-í раскрасить,
 выкрасить
 vybízet, -ím, -íš ...-ějí предлагать
 výbor, -u м комитет, совет
 vybudovat, -uji, -uješ ...-ují построить
 vyhovovat, vyhovuji, -eš ...-í удовле-
 творять
 východ, -u м выход, восток, восход
 výlet, -u м экскурсия, прогулка
 vyліtnout, -nu, -neš ...-ou вылететь
 vyplnit (blanket), -ím, -íš ...-í запол-
 нить (бланк)
 vypravovat, vypravuji, -eš ...-í рас-
 сказывать
 vyprodat, -ám, -áš ...-ají распродать
 výr, -a м филин
 vyrábět, -ím, -íš ...-ějí производить
 výroba, -y ж производство
 výroční den годовщина
 vyspělý, передовой, развитой
 výše, -e ж высота
 výtah, -u м лифт
 vytočit číslo набрать номер
 vytvářet, -ím, -íš ...-ějí создавать
 využívat, -ám, -áš ...-ají использо-
 вать
 významný выдающийся, знаменитый,
 видный
 vzácný редкий
 vzájemně взаимно
 vzdělanost, -i ж образование
 vzestupný восходящий
 vzít, vezmu, -eš ...-ou, vzal взять

vznik, -u м возникновение, начало,
 образование
 vzpomínat, -ám, -áš ...-ají вспоминать
 vzrůstí, vzrosteš, -e ...-ou увеличиться,
 возрасти
 vztáhnout (ruku), -nu, -neš ...-ou
 протянуть (руку)
 vždy всегда
 vždyť ведь

Z

začínat, -ám, -áš ...-ají начинать
 zahnout, zahnu, -eš ...-ou свернуть,
 повернуть
 zachránit, -ím, -íš ...-í спасти
 zájezd, -u м поездка, гастроль
 zajímavý интересный
 zamilovat se влюбиться
 zamilovat si, -uji, -uješ ...-ují полю-
 бить
 zaniknout, zaniknu, -eš ...-ou прекра-
 титься, перестать существовать
 západní западный
 září, -í *ср* сентябрь
 zařízení, -í *ср* устройство
 zasílat, -ám, -áš ...-ají слать
 zastavit se, -ím, -íš ...-í остановиться
 závod, -u м 1) завод, 2) состязание,
 гонки
 závodní заводской
 zážrak, -u м чудо
 zdá se кажется
 zdar, -u м успех, удача
 zde здесь
 zdravý здоров
 zdravít (někoho), -ím, -íš ...-í здоро-
 ваться (с кем), передать привет
 zdravotnický здравоохранительный
 zdravý здоровый
 zedník, -a м каменщик
 zelenina, -y ж овощи
 zelený зеленый
 zelí, -í *ср* капуста
 země, -ě ж земля, страна, почва,
 суша
 zemřít, zemru, zemřeš ...-zemrou
 умереть
 zima, -y ж 1) зима, 2) холодно; v zimě
 зимой
 zítra завтра
 zítat, -ám, -áš ...-ají зевать
 zhotovit, -ím, -íš ...-í изготовить,
 сделать

zkouška, -у 1) экзамен, 2) испытание,
3) примерка
zkrátka коротко говоря
zlákat, -ám, -áš ... а) сманить, зама-
нить, соблазнить
zlato, -а *ср* золото
zlatý золотой
zločin, -и *м* преступление
zlosyn, -а *м* изверг, злодей
zmocnit se, -ím, -íš ... і овладеть,
захватить
známka, -у *ж* 1) марка, 2) отметка
známý 1) известный, 2) знакомый
znát, znám, -áš ... а) знать
zotavovna, -у *ж* дом отдыха
zpěvák, -а *м* певец
zpozdit se, -ím, -íš ... і опоздать
zpráva, -у *ж* известие, весть

zrada, -у *ж* измена, предательство
zůstat, zůstanu, -eš ... оу остаться
zvlášť особенно
zvýšit, -ím, -íš ... і повысить, под-
нять

Ž

žádný никакой
žák, -а *м* ученик
žena, -у *ж* 1) жена, 2) женщина
ženit se (s kým), -ím, -íš ... і жениться
(на ком)
žíla, -у *ж* вена, жила
žít, žiji, -eš ... і жить
život, -а *м* жизнь
životní жизненный
žlutý желтый

А

август srpen, -рпа *м*
адрес adresa, -у *ж*
алфавит abeceda, -у *ж*
апрель duben, -бна *м*

Б

бабушка babička, -у *ж*
белый bílý
билет lístek, -tku *м*
блюдо jídlo, -а *ср*
борьба boj, -е *м*
брат bratr, -а *м*
братъ brát, беру, -eš ... оу

В

ванная koupelna, -у *ж*
велосипед kolo, -а *ср*
весна jaro, -а *ср*
вести vést, vedu, -eš ... оу
весь celý, veškerý
вечером večer, navečer
возраст věk, -и *м*
волос vlas, -и *м*
воскресенье neděle, -е *ж*
время čas, -и *м*
вторник úterý, -ý *ср*
вчера včera

Г

газета noviny, novin *множ. ч.*
где kde
главный hlavní
говорить mluvit, -ím, -íš ... і; hovořit,
-ím, -íš ... і
говядина hovězí maso
год rok, -и *м*
голова hlava, -у *ж*

голос hlas, -и *м*
город město, -а *ср*
гостиница hotel, -и *м*
гулять procházet se, -ím, -íš ... е)і

Д

да ano
дедушка dědeček, dědečka *м*
декабрь prosinec, prosince *м*
для pro
дома doma
домашний domácí
домой domů
дорогой drahý
до свидания na shledanou
дочь dcera, -у *ж*
друг přítel, -е *м*
дружба přátelství, -і *ср*

Е

ехать jet, jedu, -eš ... оу

Ж

жесткий tvrdý; жесткий вагон druhá
třída
живот břicho, -а *ср*
жить 1) žít, žiji, -eš, ... і 2) bydlet,
bydlím, -íš ... е)і
журнал časopis, -и *м*

З

заводской závodní
завтра zítra

завтрак snídaně, -ě ж
завтракать snídat, -ám, -áš ... аї
заказать objednat, -ám, -áš ... аї
зал sál, -u м
занято obsazeno
защитник obránce, -e м
здоровый zdravý
зима zima, -y ж
знакомый známý

П

известный známý
имя jméno, -a ср
исполнять главную роль hrát hlavní úlohu
июль červenec, -nce м
июнь červen, -vna м

К

капуста zelí, -í ср
карадаш tužka, -y ж
кафе kavárna, -y ж
квартира byt, -u м
когда kdy
колбаса salám, -u м
комната pokoj, -e м
композитор skladatel, -e м
короткий krátký
кофе káva, -y ж
красивый hezký, krásný
красный červený, rudý
кто kdo
куда kam
курорт lázně, -í (множ. ч.)

Л

лето léto, -a ср
любить milovat, miluji, -eš ... і

М

май květen, -tna м
мальчик chlapec, -pce м
марка 1) známka, -y ж 2) značka, -y ж
март březen, -zna м
междугородный meziměstský
меню jídelní lístek
месяц měsíc, -e м
музыка hudba, -y ж
музыкант hudebník, -a м
мыло mýdlo, -a ср

мягкий měkký; мягкий вагон první třída

Н

национальный národní
неделя týden, -dne м
но ale
номер 1) číslo, -a ср 2) pokoj, -e м
ноябрь listopad, -u м
правиться líbit se, -ím, -íš ... і

О

обедать obědvat, -ám, -áš ... аї
общество společnost, -i ж
октябрь říjen, -jna ср
организационный organizační
осень podzim, -u м
ответ odpověď, -i ж
отделение oddělení
отпуск dovolená, -é ж; быть в отпуску být na dovolené, провести отпуск strávit dovolenou
отсюда odtud

П

папирosa cigareta, -y ж
партер přízemí, -í ср
пересаживать přesadat, -ám, -áš ... аї
письмо dopis, -u м
платье šaty, šatů (множ. ч.)
плохо špatně
площадь náměstí, -í ср
поезд vlak, -u м
пожалуйста prosím
поживать: как проживаете? jak se máte?
позавчера předevčirem
поместить ubytovat, ubytuji, -eš ... і
понедельник pondělí, -í ср
порог práh, -u м
посетить navštívit, -ím, -íš ... і
послезавтра pozítří
по-чешски česky
почтовый poštovní
праздник svátek, svátku м
привет pozdrav, -u м
прилежный pilný
провести 1) provést, -vedu, -eš ... ou
2) strávit (время) -ím, -íš ... і
прогулка procházka, -y ж

проспект třída, -y ж
пятница pátek, -tku м

Р

работа práce, -e ж
рабочий dělník, -a м
разговор rozhovor, -u м
рассказать vypravovat, -pravuji, -eš ... і
роль úloha, -y ж; исполнять главную роль hrát hlavní úlohu
русский 1) ruský 2) Rus, -a м
ряд řada, -y ж

С

сало sádlo, -a ср
свидание: до свидания na shledanou
свинина vepřové maso
свободный volný, svobodný
сеанс představení, -í ср
сегодня dnes
сентябрь září, -í ср
сердечный srdečný
сколько kolik
словарь slovník, -u м
союз svaz, -u м
спасибо děkuji
среда středa, -y ж
стоит stát, 3. л. stojí
столо: ая jídelna, -y ж
суббота sobota, -y ж
суп polévka, -y ж

Т

тариф tarif, -u м, sazba, -y ж
театр divadlo, -a ср
тетя teta, -y ж

товарищ soudruh, -a м; soudružka, -y ж

У

ужин večeře, -e ж
ужинать večeřet, -ím, -íš ... і
ученик žák, -a м

Ф

февраль únor, -a м

Х

хозяйство hospodářství, -í ср; домашнее хозяйство domácnost
хорошо dobře
хотеть chtít, chci, chceš ... chtějí

Ч

черный černý
четверг čtvrtek, -a м
чешский český
читать číst, čtu, -eš ... ou

Э

эконом hospodář, -e м
этаж poschodí, -í ср

Ю

юбка sukně, -ě ж

Я

яблоко jablko, -a ср
янгарь leden, -dna м

СОДЕРЖАНИЕ

1 Печатные буквы A, E, O, U, B, D, J, K, L, M, N, S, T Ударение Связка	9
2 Печатные буквы I, Y, P, R, V, Z Долгие гласные Глагол být Прошедшее время.	11
3 Печатные буквы H, C, Ch, F, G, X, Ě Отрицательная частица	15
4 Печатные буквы S, Š, Ž, Ď, Ť, Ň, ě Глагол mít Мягкие согласные	18
5 Разговоры Будущее время. Инфинитив Рукописные буквы A, O, E, J, K, M, T Чешско-русские омонимы	21
6 Разговор: Семья Числительные 1—20 Дифтонги Глаголы типа nést Рукописные буквы D, N, L, S, I, Y, U.	26
7 Разговор: Завтрак, обед, ужин Род существительных Окончания прилагательных Рукописные буквы B, H, P, R, V, Z.	31
8 Разговор: В гостинице Твердые и мягкие согласные Числительные 10—100 Рукописные буквы C, Ch, Ě, Ě, Š, Ž.	36

9	Текст: Прага Слогообразующие l и r Спряжение глаголов типа prosit Рукописные буквы Ď, T, Ň, ě	40
10	Разговор: На вокзале Глагол chtít Смыслоразличительная роль долгих и кратких гласных Рукописные буквы F, G, X	44
11	Разговор: Почта Глаголы типа kurovat Буквы O, W	48
12	Текст: Курорт Карловы Вары Глаголы типа dělat Придыхание Вокализация предлогов	52
13	Разговор: Отпуск Склонение существительных женского рода Чередование согласных Сочетания ga, la, ge, le	56
14	Разговор: Кино. Театр. Концерт Склонение существительных среднего и мужского рода (единственное число)	61
15	Текст: Пражские куранты Склонение существительных среднего и мужского рода (множественное число)	66
16	Текст: Календарь. Время Порядковые числительные Синтаксическая связь числительных с существительными Предлоги Указательные местоимения	70
17	Текст: В универсаме Условное наклонение Чередование гласных	75
18	Текст: ЧССР Склонение прилагательных	79
19	Текст: Jan Drda: Krásná Tortiza. Отрывок Склонение прилагательных	84

20	Текст: Наша дружба Личные местоимения	87
	Краткая энциклопедия	90
	Краткий русско-чешский разговорник	95
	Песни	107
	Таблицы	110
	Чешско-русский и русско-чешский словарь	119

Примечания и пожелания просим направлять в адрес Центральной комиссии Народных курсов русского языка — Praha 1, Smetanovo nábřeží 18, ЧССР

ЧЕШСКИЙ ЯЗЫК

Учебник для начинающих

Zpracoval autorský kolektiv ústřední komise Lidových kursů ruštiny při ÚV SČSP: doc. dr. František Malíř, doc. dr. Jaromír Kopecký, Eliška Chudáčková, Jaroslav Porák, Antonín Šnýdr, František Škarda za spolupráce metodické skupiny ústřední komise LKR. Recenzovali A. G. Širokovová a metodická skupina ústřední komise Lidových kursů ruštiny při ÚV SČSP. Ilustrovala Z. Zeisová. Vazbu navrhl R. Pelouch. V péči ústřední komise Lidových kursů ruštiny při ÚV SČSP vydal Svět sovětů, nakladatelství Svazu československo-sovětského přátelství, Praha 1961. Odpovědná redaktorka M. Lišková.

Písmem Latinka vytiskl knihtiskem Tisk, knižní výroba, n. p. Brno, provoz 1. Formát papíru 86/122. AA 8,58 (text 6,40, ilustrace 2,18), VA 8,77. 136 stran textu. 8 stran příloh. D-06 30540. Náklad 18 000 výtisků. 12-10. Vydání třetí (opravené).

26-313-63. Cena váz. 8 Kčs